

**ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΜΣ «ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ»**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

**Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΟΥ 1^{ΟΥ} ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ
ΛΥΚΕΙΟΥ ΔΟΞΑΤΟΥ.**

της

Αναστασίας Συμεωνίδου

Υπεύθυνος καθηγητής: Αντώνιος Κώστας

Καβάλα, Ιούλιος 2020

Εκπονηθείσα Διπλωματική Εργασία απαραίτητη
για τη λήψη του Μεταπτυχιακού Διπλώματος

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΜΣ «ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΟΥ 1^{ΟΥ} ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ
ΛΥΚΕΙΟΥ ΔΟΞΑΤΟΥ.

της

Αναστασίας Συμεωνίδου

Υπεύθυνος καθηγητής: Αντώνιος Κώστας

Καβάλα, Ιούλιος 2020

Εκπονηθείσα Διπλωματική Εργασία απαραίτητη
για τη λήψη του Μεταπτυχιακού Διπλώματος

Η παρούσα διπλωματική εργασία
εγκρίνεται για παρουσίαση.

Όνοματεπώνυμο επιβλέποντα καθηγητή,

Υπογραφή: .....

Ημερομηνία: .....

Copyright © Ονοματεπώνυμο Φοιτητή, έτος

Με επιφύλαξη κάθε δικαιώματος. All rights reserved.

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο των απαιτήσεων του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Διεθνής και Ευρωπαϊκή Οικονομική» του Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του ΔΠΙΑΕ.. Η έγκριση της δεν υποδηλώνει απαραίτητως και την αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του ΔΠΙΑΕ.

Βεβαιώνω ότι είμαι αποκλειστικός συγγραφέας της παρούσας μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια που είχα για την προετοιμασία της είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία.

Βεβαιώνω, επίσης, ότι έχω σαφώς αναφέρει όλες τις δευτερογενείς πηγές συλλογής δεδομένων τις οποίες χρησιμοποίησα για την συγγραφή της παρούσας εργασίας. Το κείμενο της εργασίας είναι γραμμένο με τα δικά μου λόγια και δεν αποτελεί προϊόν λογοκλοπής από τρίτες πηγές. Σε περίπτωση αυτούσιας αντιγραφής προτάσεων από τρίτες πηγές έχω χρησιμοποιήσει εισαγωγικά.

Ονοματεπώνυμο φοιτητή,

Υπογραφή: .....

Ημερομηνία: .....

ΠΡΟΛΟΓΟΣ - ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την παρούσα διπλωματική εργασία ολοκληρώνονται οι σπουδές μου στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Διεθνής και Ευρωπαϊκή Οικονομική», του Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του ΔΠΠΑΕ.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Αντώνιο Κώστα για τη βοήθεια, καθοδήγηση, παρακίνηση και συμπαράσταση σε όλη τη διάρκεια της συγγραφής της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας.

Παράλληλα θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για τη συμπαράσταση και την υπομονή τους στη διάρκεια των σπουδών μου.

**Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ
ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΟΥ 1ΟΥ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΔΟΞΑΤΟΥ**

Αναστασία Συμεωνίδου, ansimeonidou@hotmail.gr

Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής,
Π.Μ.Σ. «Διεθνής και Ευρωπαϊκή Οικονομική», 2020

Επόπτης καθηγητής: Αντώνιος Κώστας

Περίληψη:

Η προετοιμασία των νέων για την ομαλή είσοδό τους στην αγορά εργασίας αποτελεί, ίσως, μία από τις βασικότερες λειτουργίες του εκπαιδευτικού συστήματος, καθώς η ομαλή ένταξη στην αγορά εργασίας οδηγεί και στην ομαλότερη κοινωνικοποίηση. Η παρούσα εργασία πραγματεύεται την εμπειρία των αποφοίτων από το επαγγελματικό λύκειο Δοξάτου Δράμας. Συλλέγουμε στοιχεία μέσω ερωτηματολογίων από απόφοιτους της συγκεκριμένης σχολικής μονάδας που αφορούν την εμπειρία τους στη διαδικασία ένταξης στην αγορά εργασίας, στην αξιολόγηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και γενικότερα στη συμβολή του εκπαιδευτικού συστήματος στην επαγγελματική επιτυχία. Η περιγραφική στατιστική ανάλυση των στοιχείων περιλαμβάνει τη μελέτη των συχνοτήτων των απαντήσεων. Στην πλειοψηφία των απαντήσεων οι απόφοιτοι δηλώνουν απογοητευμένοι από τη συμβολή των σπουδών τους στην ένταξη στην αγορά εργασίας. Επιπρόσθετα, η επαγωγική στατιστική ανάλυση των στοιχείων μέσω μελέτης συσχετίσεων, ανάλυση πινάκων διπλής εισόδου και πολυμεταβλητής ανάλυσης αντιστοιχιών αναδεικνύει την ύπαρξη μίας υπολείπουσας συμβολής του εκπαιδευτικού ρόλου στην προετοιμασία των αποφοίτων. Τα κύρια στοιχεία που αναφύονται υποδηλώνουν την ανυπαρξία σύνδεσης των παρεχόμενων επαγγελματικών γνώσεων με αυτές που αναζητούνται στην αγορά εργασίας. Η εισαγωγή μαθητείας και συμβούλων σχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού στα πρότυπα αλλοδαπών εκπαιδευτικών συστημάτων εκτιμάται ότι μπορεί αν αμβλύνει την κατάσταση.

Λέξεις - Κλειδιά: Επαγγελματική εκπαίδευση, δευτεροβάθμια εκπαίδευση, αγορά εργασίας, μελέτη ερωτηματολογίων

**THE ROLE AND THE CONTRIBUTION OF SECONDARY EDUCATION IN THE
ENTRANCE OF YOUNG ADULTS IN THE LOCAL LABOR MARKET. THE CASE
STUDY OF 1ST PROFESSIONAL LYCEUM OF DOXATO**

Anastasia Symeonidou, ansimeonidou@hotmail.gr

International University of Greece, Department of Accounting,
Postgraduate Program “International and European Economics”, 2020

Supervisor: Antonios Kostas

Abstract:

The preparation of young employees in entering the job market is one of the crucial functions of the educational system, as the smooth transition to the job market often leads to a smooth socialization. This thesis deals with the experience of graduates from the professional lyceum of Doxato, Drama. We compile data through questionnaires from graduates of the specific school unit on their experience on entering the job market, the evaluation of the educational process and the contribution in general of the educational system in professional success and we lead to a thorough statistical analysis. Descriptive statistical analysis is based on studying the frequencies of the responses. In the majority of responses graduates claim to be unhappy from the contribution of their studies in entering the job market. Moreover, the inferential statistical analysis through correlations, contingency matrices and multivariate matching analysis highlights the existence of a missing contribution of the educational role in preparing graduates. The main elements that emerge from the analysis in the lack of connection between the professional education provided and the knowledge sought in the job market. The introduction of professional school counsels and traineeships in the pattern of foreign educational systems are expected to soften the situation.

Keywords: Professional education, secondary education, job market, questionnaires.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Εισαγωγή	1
Κεφάλαιο 1: Θεωρητικό Υπόβαθρο	6
1.1. Εισαγωγή – βασικές έννοιες.....	6
1.2 Η επαγγελματική Εκπαίδευση σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	19
1.2.1 Γερμανία.....	20
1.2.2 Σουηδία.....	23
1.2.3 Νορβηγία.....	27
1.2.4 Γαλλία.....	29
1.2.5 Ισπανία.....	32
1.2.6 Ιταλία.....	33
1.2.7 Ελβετία.....	36
1.3 Η Επαγγελματική Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση στην Ελλάδα.....	39
Κεφάλαιο 2: Ερευνητική Μεθοδολογία	52
2.1 Συλλογή δεδομένων.....	52
2.2 Πολυπαραγοντική Ανάλυση Δεδομένων.....	55
Κεφάλαιο 3: Αποτελέσματα της Έρευνας	60
3.1 Βασικές εμπειρικές έρευνες στο χώρο.....	60
3.2 Περιγραφική Στατιστική Ανάλυση.....	68
3.2.1 Παρουσίαση απαντήσεων 1ου μέρους.....	68
3.2.2 Παρουσίαση απαντήσεων 2ου μέρους.....	71
3.2.3 Παρουσίαση απαντήσεων 3ου μέρους.....	82
3.3 Επαγωγική Στατιστική Ανάλυση Απαντήσεων.....	84
3.3.1 Ανάλυση συσχετίσεων.....	84
3.3.2 Ανάλυση πινάκων διπλής εισόδου.....	88
3.3.2.1 Χρόνος εύρεσης πρώτης εργασίας.....	89
3.3.2.2 Αποδοχές πρώτης εργασίας.....	97
3.3.3 Πολυπαραγοντική Ανάλυση Αντιστοιχιών.....	108

Κεφάλαιο 4: Συμπεράσματα.....	111
Βιβλιογραφικές Αναφορές	117
Παράρτημα	122

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Αρχικός Πίνακας Δεδομένων	56
Πίνακας 2: Λογικός Πίνακας (0-1).....	57
Πίνακας 3: Πίνακας Συμπτώσεων	58
Πίνακας 4: Γενικευμένος Πίνακας Συμπτώσεων (Πίνακας Burt).....	58
Πίνακας 5: Συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών.....	86
Πίνακας 6: Πίνακας διπλής εισόδου «Ηλικία» και «Αριθμός θέσεων εργασίας».	89
Πίνακας 7: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και ηλικίας	90
Πίνακας 8: Πίνακας διπλής εισόδου εύρεσης εργασίας και οικογενειακή κατάσταση.....	90
Πίνακας 9: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και αριθμός τέκνων.....	90
Πίνακας 10: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και τομέα ειδικότητας...	91
Πίνακας 11: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και έτος αποφοίτησης ...	91
Πίνακας 12: Πίνακας διπλής εισόδου εύρεσης εργασίας -σχετικότητα πρώτης εργασίας .	91
Πίνακας 13: Πίνακας διπλής εισόδου εύρεσης εργασίας και αριθμό θέσεων εργασίας	92
Πίνακας 14: Πίνακας διπλής εισόδου εύρεσης εργασίας - σχετικότητα εργασίας	92
Πίνακας 15: Πίνακας διπλής εισόδου εύρεσης εργασίας και αξιολόγηση σπουδών	92
Πίνακας 16: Πίνακας διπλής εισόδου εύρεσης εργασίας - επαγγελματικές γνώσεις.....	93
Πίνακας 17: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας- βασικές γνώσεων.....	93
Πίνακας 18: Πίνακας διπλής εισόδου εύρεση εργασίας - αξιολόγηση σχέσης καθηγητές.	93
Πίνακας 19: Πίνακας διπλής εισόδου εύρεσης εργασίας και αξιολόγηση της υποδομής...	94
Πίνακας 20: Πίνακας διπλής εισόδου εύρεσης εργασίας - αξιολόγηση της κατάρτισης εκπαιδευτικών.....	94
Πίνακας 21: Πίνακας διπλής εισόδου εύρεσης εργασίας - σχετικότητα σπουδών αγοράς εργασίας.....	94
Πίνακας 22: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και βοήθεια στην εύρεση εργασίας.....	95
Πίνακας 23: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και επιθυμητή τρέχουσας εργασίας.....	95
Πίνακας 24: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και επιθυμητή εργασία..	95
Πίνακας 25: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και επιθυμητή αλλαγής ειδικότητας	96
Πίνακας 26: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και πρώτες αποδοχές.....	96
Πίνακας 27: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και τρέχουσες αποδοχές	96
Πίνακας 28: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και αισιοδοξία για αγορά εργασίας.....	97

Πίνακας 29: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και ηλικίας	97
Πίνακας 30: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και οικογενειακή κατάσταση	97
Πίνακας 31: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και αριθμός τέκνων.....	98
Πίνακας 32: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και τομέα ειδικότητας. 98	
Πίνακας 33: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και έτος αποφοίτησης. 98	
Πίνακας 34: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και σχετικότητα πρώτης εργασίας.....	99
Πίνακας 35: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και αριθμό θέσεων εργασίας.....	99
Πίνακας 36: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές εργασίας και σχετικότητα τρέχουσας εργασίας.....	99
Πίνακας 37: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές εργασίας και αξιολόγηση σπουδών	100
Πίνακας 38: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές εργασίας - επαγγελματικές γνώσεις.....	100
Πίνακας 39: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας - βασικές γνώσεων....	100
Πίνακας 40: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και αξιολόγηση της σχέσης με καθηγητές	101
Πίνακας 41: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και αξιολόγηση της υποδομής	101
Πίνακας 42: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και αξιολόγηση της κατάρτισης εκπαιδευτικών	101
Πίνακας 43: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και σχετικότητα σπουδών αι αγοράς εργασίας.....	102
Πίνακας 44: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και βοήθεια στην εύρεση εργασίας.....	102
Πίνακας 45: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και επιθυμητή τρέχουσας εργασίας.....	102
Πίνακας 46: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και επιθυμητή εργασία	103
Πίνακας 47: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και επιθυμητή αλλαγής ειδικότητας	103
Πίνακας 48: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και πρώτες αποδοχές	103
Πίνακας 49: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας - τρέχουσες αποδοχές	104
Πίνακας 50: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και αισιοδοξία για αγορά εργασίας.....	104
Πίνακας 51: Συγκεντρωτικά αποτελέσματα από την εξέταση των πινάκων διπλής εισόδου για το χρόνο εύρεσης εργασίας μετά την αποφοίτηση.....	105
Πίνακας 52: Συγκεντρωτικά αποτελέσματα από την εξέταση των πινάκων διπλής εισόδου για τις πρώτες αποδοχές μετά την αποφοίτηση.....	107

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Γράφημα 1: Ποσοστό εργαζόμενων που συμμετέχουν σε συνεχιζόμενη κατάρτιση και % ανεργίας όσων έχουν ολοκληρώσει δευτεροβάθμια ή τεχνική εκπαίδευση.....	10
Γράφημα 2: Γνώσεις και δεξιότητες στην αγορά εργασίας - Υψηλότερος βαθμός εκφράζει μεγαλύτερη αξιοποίηση δεξιοτήτων στην εργασία.	11
Γράφημα 3: Αυτονομία σχολικών μονάδων και μηχανισμοί αξιολόγησης. PISA 2015. Υψηλότερος δείκτης = καλύτερες επιδόσεις & υψηλότερα επίπεδα αυτονομίας και αξιολόγησης.....	12
Γράφημα 4: Προβολή σε διδιάστατο επίπεδο.	59
Γράφημα 5: Αγορά εργασίας και παράγοντες που επιδρούν σε αυτή.....	61
Γράφημα 6: Ποσοστά απασχόλησης μετά την αποφοίτηση για το 2015	62
Γράφημα 7:Ο Ευρωπαϊκός Δείκτης Δεξιοτήτων 2016.....	63
Γράφημα 8: Εξέλιξη ανεργίας με βάση το επίπεδο εκπαίδευσης.....	65
Γράφημα 9: Κατανομή απαντήσεων κατά φύλο.	69
Γράφημα 10: Ηλικιακή κατανομή.	70
Γράφημα 11: Κατανομή ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση.	70
Γράφημα 12: Κατανομή ανάλογα με τον αριθμό των τέκνων.	71
Γράφημα 13: Κατανομή ανάλογα με τον τομέα ειδικότητας.	72
Γράφημα 14: Κατανομή ανάλογα με το έτος αποφοίτησης.	72
Γράφημα 15: Κατανομή ανάλογα με το χρόνο αναζήτησης για την εύρεση εργασίας μετά την αποφοίτηση.	73
Γράφημα 16: Κατανομή ανάλογα με τη σχετικότητα της πρώτης εργασίας με το αντικείμενο σπουδών.....	73
Γράφημα 17: Κατανομή ανάλογα με τον αριθμό των θέσεων εργασίας.....	74
Γράφημα 18: Κατανομή ανάλογα με τη σχετικότητα του αντικειμένου σπουδών και της θέσης εργασίας.	75
Γράφημα 19: Κατανομή ανάλογα με τη αξιολόγηση των παρεχόμενων γνώσεων.....	76

Γράφημα 20: Κατανομή ανάλογα με τη αξιολόγηση των επαγγελματικών γνώσεων.....	76
Γράφημα 21: Κατανομή ανάλογα με τη αξιολόγηση των βασικών γνώσεων γενικής παιδείας.	77
Γράφημα 22: Κατανομή αξιολόγησης των σχέσεων καθηγητών - μαθητών.....	77
Γράφημα 23: Κατανομή ανάλογα με τη αξιολόγηση των υποδομών.	78
Γράφημα 24: Κατανομή ανάλογα με τη αξιολόγηση της σχετικότητας των παρεχόμενων γνώσεων και αυτές που αναζητά η αγορά εργασίας.....	78
Γράφημα 25: Κατανομή ανάλογα με τη αξιολόγηση της κατάρτισης των διδασκόντων. ..	79
Γράφημα 26: Κατανομή ανάλογα με τη λόγους επιλογής αντικειμένου σπουδών.	79
Γράφημα 27: Κατανομή ανάλογα με τη επιθυμία αλλαγής επαγγελματικού αντικειμένου σπουδών.....	80
Γράφημα 28: Κατανομή επιλογής του επιθυμητού αντικειμένου σπουδών.....	80
Γράφημα 29: Κατανομή ανάλογα με την παρεχόμενη βοήθεια κατά την είσοδο στην αγορά εργασίας.....	81
Γράφημα 30: Κατανομή ανάλογα με την ενασχόληση με επιθυμητή επαγγελματική δραστηριότητα	81
Γράφημα 31: Κατανομή ανάλογα με την εξέλιξη των αποδοχών	82
Γράφημα 32: Κατανομή ανάλογα με την άποψη των υποψηφίων για αισιοδοξία στην αγορά εργασίας	83
Γράφημα 33: Κατανομή ανάλογα με την άποψη των υποψηφίων για αισιοδοξία στην αγορά εργασίας	83
Γράφημα 34: Κατανομή ανάλογα με την άποψη για αλλαγές στο ΕΠΑΛ.....	84
Γράφημα 35: Πρώτο Πολυπαραγοντικό επίπεδο.	110

Συντομογραφίες

ΑΤΕΙ: Ανώτατα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα

ΓΣΕΒΕ: Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας

ΓΣΕΕ: Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας

ΕΕΚ: Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση

ΕΟΠΠΕΠ: Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού

ΕΠΑΛ: Επαγγελματικό Λύκειο

ΙΕΚ: Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης

ΙΟΒΕ: Ινστιτούτο Οικονομικών και Βιομηχανικών Μελετών

ΚΕΚ: Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης

ΟΑΕΔ: Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού

ΟΟΣΑ: Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης

ΣΕΒ: Σύνδεσμος Ελλήνων Βιομηχάνων

ΤΕΕ: Τεχνικά – Επαγγελματικά Λύκεια

Εισαγωγή

Η ομαλή εισαγωγή των νέων στην κοινωνία μετά την αποφοίτησή τους από την εκπαιδευτική διαδικασία και η επανένταξή τους στην αγορά εργασίας αποτελεί μία από τις βασικές επιταγές του εκπαιδευτικού συστήματος. Η προετοιμασία για την ένταξη στο κοινωνικό σύνολο πέρα της παροχής γενικών γνώσεων και εξοικείωσης με τις κοινωνικές συνθήκες, υποχρεώσεις, δικαιώματα και επιταγές, συμβαδίζει και με την προετοιμασία για την ομαλή ένταξη στην αγορά εργασίας. Σημαντικό ρόλο σε αυτό τον τομέα κατέχει η δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση που αποτελεί μία εναλλακτική οδό της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και παρέχει μία άμεση είσοδο με την ενηλικίωση.

Η εμπειρία από τη μελέτη της εισόδου των αποφοίτων της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης στην αγορά εργασίας αποτυπώνεται σε πλειάδα επιστημονικών δημοσιεύσεων και μελετών ερευνητικών οργανισμών, περιοδικών εκδόσεων δημόσιων και ιδιωτικών οργανισμών, φορέων και ιδρυμάτων. Σταχυολογώντας την υπάρχουσα βιβλιογραφία και την κοινωνική εμπειρία, η προετοιμασία της εισόδου των νέων από τις σχολικές μονάδες της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με έμφαση στην επαγγελματική κατάρτιση μπορεί να χαρακτηριστεί από προβληματική έως και μη υπάρχουσα. Το συγκεκριμένο φαινόμενο έχει εκτός από οικονομικές εκφάνσεις με τη μη ορθή αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού στις θέσεις εργασίας που αρμόζουν στις ικανότητες τους και σοβαρές κοινωνικές επεκτάσεις. Άτομα άνεργα ή άεργα τείνουν να περιθωριοποιούνται, να αναπτύσσουν ψυχολογικά προβλήματα χαμηλής αυτοεκτίμησης και να είναι περισσότερο επιρρεπής σε παράνομες ενέργειες για την επιβίωσή τους. Η συγκεκριμένη διατριβή επιλέγει να μελετήσει το ίδιο φαινόμενο από μία διαφορετική οπτική.

Η πλειοψηφία των προαναφερόμενων βιβλιογραφικών πονημάτων μελετούν το σύνολο της ελληνικής επικράτειας και συχνά δεν εστιάζουν στην δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση αλλά προσεγγίζουν το θέμα συνολικά για τους αποφοίτους τόσο της δευτεροβάθμιας όσο και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Οι ελάχιστες προσπάθειες που εστιάζουν στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση αναμειγνύουν επαγγελματική και γενική λυκειακή εκπαίδευση. Η προσπάθεια αυτής της εργασίας είναι να εστιάσει αποκλειστικά στην δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση και μάλιστα σε μία συγκεκριμένη σχολική μονάδα ώστε να αποφύγει την απόσβεση των τοπικών στοιχείων με την μελέτη όλης της επικράτειας.

Παράλληλα, η εμπειρία από την οργάνωση της επαγγελματικής και τεχνικής εκπαίδευσης σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ευρωπαϊκού χώρου γενικότερα, υποδεικνύει την ανάγκη εστίασης στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, μέσω του επανασχεδιασμού της εκπαιδευτικής διαδικασίας, των προγραμμάτων σπουδών των παρεχόμενων επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων και την προσαρμογή σε μορφές μαθητείας. Η δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι οργανωμένη με τρόπο ώστε να αφογκράζεται τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, συμμετέχοντας ενεργά σε αυτή και προσαρμόζεται στα τοπικά στοιχεία που περιλαμβάνουν την εκπαιδευτική διαδικασία. Ειδικότερα, στην Γερμανία εφαρμόζεται το δυικό σύστημα οργάνωσης, όπου η επαγγελματική δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι μια πρακτικά προσανατολισμένη μορφή εκπαίδευσης, στην οποία οι μαθητές λαμβάνουν γενική εκπαίδευση αλλά με εστίαση στην εκμάθηση ενός συγκεκριμένου επαγγέλματος. Όλοι οι νέοι που εργάζονται με μερική απασχόληση υποχρεούνται να συμμετέχουν στη μάθηση και να εργάζονται για τουλάχιστον 28 ώρες την εβδομάδα. Η μάθηση και η εργασία μερικής απασχόλησης πραγματοποιούνται σε ένα κέντρο Μαθητείας και μία επιχείρηση για μερική απασχόληση. Η διεξαγωγή της εκπαίδευσης εναπόκειται στα κρατίδια και την τοπική αυτοδιοίκηση. Σε παρόμοιο πλαίσιο λειτουργίας, η «δυική» οργάνωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης στην Ελβετία συνδυάζοντας Μαθητεία σε μια εταιρεία κατάρτισης και 1-2 ημέρες διδασκαλία στην τάξη σε μια επαγγελματική σχολή. Με την ολοκλήρωση κάθε προγράμματος σπουδών οι μαθητές γίνονται κάτοχοι διπλώματος ή πιστοποιητικού ανάλογα με την διάρκεια των σπουδών τους. Αναλυτικότερα, τα προγράμματα διάρκειας δύο ετών οδηγούν στην έκδοση ενός Πιστοποιητικού Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, ενώ τα προγράμματα τριετούς και τετραετούς εκπαίδευσης στην έκδοση ενός Ομοσπονδιακού Διπλώματος.

Η επαγγελματική εκπαίδευση στη Σουηδία είναι οργανωμένη με ένα παρόμοιο σύστημα, όπου μέσω της τοπικής αυτοδιοίκησης-οργάνωσης, 13 από τα 17 προγράμματα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης περιλαμβάνουν τουλάχιστον 15 εβδομάδες σε χώρο εργασίας εκτός σχολείου. Παράλληλα, έχουν εμφανιστεί σχολεία επαγγελματικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με έδρα τις επιχειρήσεις, όπου η εκπαίδευση καλείται να καλύψει συγκεκριμένες ανάγκες της αγοράς. Η δομή της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι παρόμοια και στην Νορβηγία, όπου πέρα της εκπαιδευτικής διαδικασίας, υπάρχουν πλειάδα προγραμμάτων που οργανώνονται από την τοπική αυτοδιοίκηση. Η επαγγελματική εκπαίδευση στη Γαλλία είναι οργανωμένη σε 26 περιφέρειες, με ελευθερία χάραξης

εκπαιδευτικής πολιτικής. Στην επαγγελματική εκπαίδευση η πρακτική άσκηση των μαθητών σε επιχειρήσεις είναι απαραίτητη προϋπόθεση και ο κάθε μαθητής βαθμολογείται και για τις γνώσεις που αποκτά κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης. Ωστόσο η δημιουργία ή μη ενός επαγγελματικού λυκείου εναπόκειται στην κάθε περιφέρεια, χωρίς την ύπαρξη κεντρικής παρέμβασης και σχεδιασμού.

Το ισπανικό σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης περιλαμβάνει διετή προγράμματα σπουδών, όπου στο πρώτο οι μαθητές ακολουθούν τα θεωρητικά μαθήματα του λυκείου. Στο δεύτερο, κάνουν πρακτική άσκηση σε μια επιχείρηση. Αυτή η πρακτική είναι ένα επιπλέον μάθημα, το οποίο πραγματοποιείται όχι στο λύκειο, αλλά σε μια επιχείρηση. Η σπονδυλωτή οργάνωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης έχει σχεδιαστεί για να αναπτύξει την ικανότητα ενός νέου να προσαρμόζεται στην τεχνολογική πρόοδο και την επαφή του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας. Η επαγγελματική εκπαίδευση στην Ιταλία αποτελείται από πενταετή προγράμματα που περιλαμβάνουν δύο έτη υποχρεωτικής εκπαίδευσης και τρία έτη σε επαγγελματικές σχολές, καθώς και προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης που οργανώνονται από τις περιφέρειες. Στο τέλος του 3ου έτους οι μαθητές δίνουν εσωτερικές εξετάσεις και αποκτούν το πρώτο πτυχίο το οποίο μπορούν να χρησιμοποιήσουν στην αγορά εργασίας και να απασχοληθούν σε θέσεις κατώτερου ειδικευμένου εργατικού δυναμικού. Τα δύο επόμενα χρόνια οι γνώσεις που παίρνουν είναι περισσότερο εξειδικευμένες πάνω στην ειδικότητά τους. Επιπλέον, υποχρεώνονται να παρακολουθήσουν 300 ώρες πρόσθετες από τις οποίες οι 180 είναι θεωρητικές και οι 120 πρακτική άσκηση σε επιχειρήσεις.

Η επαγγελματική εκπαίδευση στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι προσκολλημένη σε συγκεντρωτικά πρότυπα του παρελθόντος, αποκομμένη από τις τάσεις και τις επιταγές της αγοράς. Συγκεκριμένα, παρόλο που τα Επαγγελματικά Λύκεια αποτελούν το κύριο όχημα προώθησης της επαγγελματικής εκπαίδευσης, η εκπαιδευτική διαδικασία περιορίζεται στη θεωρητική μετάδοση γνώσεων εντός των πλαισίων του σχολείου, με τη μαθητεία να περιορίζεται σε ένα μεταλυκειακό στάδιο εθελοντικής συμμετοχής. Παράλληλα, τόσο τα προγράμματα σπουδών όσο και ο καθορισμός των γνωστικών αντικειμένων καθορίζονται κεντρικά από το υπουργείο παιδείας, απωλώντας την ικανότητα να αφουγκραστούν την τοπική αγορά εργασίας. Άλλωστε οι τοπικές επαγγελματικές οργανώσεις και οι τοπικοί φορείς δεν έχουν καμία θεσμική επίδραση στην οργάνωση και λειτουργία της επαγγελματικής εκπαίδευσης σε κάθε εδαφικό διαμέρισμα.

Τα προαναφερόμενα παραδείγματα οργάνωσης της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης στην Ευρώπη και η ελληνική πραγματικότητα, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι ο συγκεκριμένος τύπος εκπαίδευσης μπορεί να αποτελέσει όχημα παροχής εξειδικευμένων γνώσεων οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν από την αγορά εργασίας και να συνδράμει στην ομαλή ένταξη των αποφοίτων και την επανένταξη μέσω επανεκπαίδευσης αποφοίτων που επιστρέφουν στη δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση. Η ελληνική υλοποίηση καλείται σε εκσυγχρονισμό των υπαρχουσών δομών με την αποκέντρωση του πλαισίου ελέγχου της εκπαιδευτικής διαδικασίας και τη μετάβαση από το υπάρχον συγκεντρωτικό μοντέλο σε ένα αποκεντρωμένο μοτίβο όπου η τοπική αυτοδιοίκηση και οι κατά τόπους επαγγελματικές οργανώσεις θα καθορίζουν τις ιδιαίτερες λειτουργίες της εκπαιδευτικής διαδικασίας μπορεί να προσδώσει ιδιαίτερη ώθηση στην εκπαιδευτική λειτουργία. Αφουγκραζόμενη τις ιδιαίτερες απαιτήσεις και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα κάθε περιοχής, η τοπική αυτοδιοίκηση μπορεί να καθορίσει ένα υγιές και επιτυχημένο πλαίσιο λειτουργίας των επαγγελματικών λυκείων.

Σκοπός, λοιπόν, της διπλωματικής διατριβής είναι η αξιολόγηση του ρόλου και της συμβολής της παρεχόμενης προετοιμασίας των μαθητών της εξεταζόμενης σχολικής μονάδας για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας. Οι στόχοι της εργασίας είναι να αναζητήσει πιθανά δημογραφικά στοιχεία τα οποία επηρεάζουν την ένταξη, να καταγράψει την εμπειρία των αποφοίτων από την εκπαιδευτική διαδικασία, να αξιολογήσει τις λειτουργίες και τι παρεχόμενες γνώσεις και να αναδείξει τους παράγοντες που επιδρούν τελικά στην ομαλή ένταξη στην αγορά εργασίας μετά την αποφοίτηση. Με αυτό τον τρόπο θα συνεισφέρει παρουσιάζοντας προτάσεις που αναφύονται από την ανάλυση για τη βελτίωση της λειτουργίας της εκπαιδευτικής διαδικασίας και τυχόν τοπικά στοιχεία που εντοπίζονται και επιδρούν στην αξιολόγηση.

Για την επίτευξη των παραπάνω στοιχείων σε πρώτο στάδιο έγινε συλλογή των βιβλιογραφικών αναφορών του επιστημονικού πεδίου. Δυστυχώς η ξενόγλωσση βιβλιογραφία δεν μπορεί να συνεισφέρει στο συγκεκριμένο τομέα, καθώς αφενός επικεντρώνεται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και αφετέρου το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα διαφέρει από το τα αντίστοιχα της αλλοδαπής. Κατά συνέπεια περιοριστήκαμε στην απαραίτητη βιβλιογραφία για την εισαγωγική μελέτη της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η ελληνική βιβλιογραφία στην οποία υπήρχε πρόσβαση είναι κατά βάση εκθέσεις οργανισμών και φορέων που αναφέρονται στο αντικείμενο της επαγγελματικής

εκπαίδευσης. Μετά τη συλλογή της βιβλιογραφίας επετεύχθη η συλλογή 62 ερωτηματολογίων αποφοίτων του 1^{ου} Επαγγελματικού Λυκείου Δοξάτου, Δράμας, μέσω ηλεκτρονικής φόρμας για τη διατήρηση της ανωνυμίας των συμμετεχόντων. Οι απόφοιτοι προέκυψαν με απλή δειγματοληψία από τα στοιχεία αποφοίτων που διατηρεί η σχολική μονάδα και τηλεφωνικής επικοινωνία με τους απόφοιτους. Τα στοιχεία επεξεργάστηκαν τόσο μέσω περιγραφικής στατιστικής ανάλυσης συχνοτήτων, όσο και επαγωγικής στατιστικής επεξεργασίας με την εξέταση συσχετίσεων, πινάκων διπλής εισόδου και Πολυπαραγοντικής Ανάλυσης Αντιστοιχιών.

Η στατιστική ανάλυση κατέδειξε την ύπαρξη μίας προβληματικής συσχέτισης μεταξύ της εκπαιδευτικής διαδικασίας και της αγοράς εργασίας, καθώς παρατηρείται μία αναντιστοιχία μεταξύ των παρεχόμενων επαγγελματικών γνώσεων και των δεξιοτήτων που αναζητούνται στην αγορά εργασίας. Το κυρίαρχο στοιχείο είναι ότι η πλειοψηφία των αποφοίτων διάνυσε αρκετό χρόνο ή δεν κατάφερε καθόλου να απασχοληθεί σε θέσεις εργασίας που ήταν σχετικές με το αντικείμενο σπουδών. Οι απόφοιτοι που δεν ακολούθησαν την επικρατούσα τάση είναι αυτοί με τις υψηλότερες μισθολογικές απολαβές και την υψηλότερη ικανοποίηση από την εργασία τους. Κατά συνέπεια, η εξέταση των παρεχόμενων και ζητούμενων δεξιοτήτων και η εναρμόνισή τους με τις κοινωνικές επιταγές αποτελεί κυρίαρχη προτεραιότητα, τόσο για την ικανοποίηση των εργαζομένων όσο και την οικονομική πρόοδο.

Το πρώτο κεφάλαιο περιλαμβάνει θεωρητικό υπόβαθρο του θέματος υπό εξέταση, το δεύτερο αποτυπώνει τη μεθοδολογία συλλογής δεδομένων, τα κύρια χαρακτηριστικά του ερωτηματολογίου και τη μεθοδολογική προσέγγιση, το τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζει τα αποτελέσματα της έρευνας βασιζόμενοι στην περιγραφική και επαγωγική στατιστική ανάλυση των αποτελεσμάτων, ενώ το τέταρτο κεφάλαιο συνοψίζει τα αποτελέσματα της διατριβής.

Κεφάλαιο 1: Θεωρητικό Υπόβαθρο

1.1. Εισαγωγή – βασικές έννοιες

Η συζήτηση για τη μετάβαση των νέων από το σχολείο στην εργασία έχει αφετηρία τη δεκαετία του 1970. Η οικονομική κρίση που ξεκίνησε την εποχή αυτή είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση της ανεργίας, η οποία διατηρείται έκτοτε σε υψηλά επίπεδα, και συνακόλουθα τη μείωση του ρυθμού αύξησης της απασχόλησης. Η κατάσταση αυτή έπληξε και πλήττει περισσότερο συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού, όπως τις γυναίκες και τα ασθενέστερα κοινωνικά στρώματα.

Οι δυσκολίες στην επαγγελματική ένταξη των νέων δεν περιορίζονται μόνο στην εύρεση εργασίας. Ο προβληματισμός για τη μετάβαση των νέων από το σχολείο στην εργασία εστιάστηκε αρχικά στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι νέοι οι οποίοι εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο, και στην αποτελεσματικότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Σήμερα όμως αναγνωρίζεται ότι η μετάβαση ενέχει δυσκολίες και εγκυμονεί κινδύνους για όλους τους νέους, τόσο για εκείνους οι οποίοι αναζητούν απασχόληση ακόμη και πριν ή αμέσως μετά την ολοκλήρωση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης όσο και για εκείνους οι οποίοι πριν από την αναζήτηση εργασίας ακολουθούν τριτοβάθμιες σπουδές (Παρατηρητήριο Μετάβασης, 2008). Την αρνητική εικόνα συμπληρώνει η χαμηλή ποιότητα ένταξης στην απασχόληση μεγάλης μερίδας νέων, οι οποίοι κατορθώνουν να βρουν εργασία με δυσμενείς όμως όρους (προσωρινή εργασία, ετεροαπασχόληση, μερική απασχόληση, χαμηλές αποδοχές, έλλειψη προοπτικών επαγγελματικής εξέλιξης, μειωμένα εργασιακά δικαιώματα κτλ.).

Η προετοιμασία εισαγωγής των νέων στην αγορά εργασίας αποτελεί, μαζί με την παροχή των κατάλληλων κοινωνικών εφοδίων για την ένταξη στο κοινωνικό σύνολο, μία από τις βασικές συνιστώσες και επιταγές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Φυσικά, η ελληνική εμπειρία υποδεικνύει ότι μεγάλο μέρος των μαθητών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης προτιμούν την προετοιμασία για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, παρά την είσοδο σε ένα τεχνικό ή επαγγελματικό λύκειο (Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης, 2014). Το ζήτημα της σωστής εκπαίδευσης των νεοεισερχομένων στελεχών στην αγορά εργασίας και της επανεκπαίδευσης του υπάρχοντος

προσωπικού απασχολεί την Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς συνιστά παράγοντα επιτάχυνσης των ρυθμών ανάπτυξης αλλά και επίλυσης σοβαρών κοινωνικών προβλημάτων, όπως η ανεργία και το ασφαλιστικό. Σε μια Ευρώπη αντιμέτωπη με σημαντικά προβλήματα, δημιουργούνται νέες τάσεις που προτάσσουν το κοινωνικό και διανοητικό κεφάλαιο το οποίο αναδεικνύεται σε πρωταρχική αξία οικονομικού περιεχομένου στην κοινωνία, ενώ ο ανταγωνισμός κορυφώνεται, καθώς ο βιομηχανικός και επιχειρηματικός κόσμος εντείνει τις προσπάθειες προσέλκυσης και διατήρησης ταλαντούχων ατόμων.

Ο επαναπροσανατολισμός της μέσης λυκειακής εκπαίδευσης από τη γενική στην τεχνική-επαγγελματική εκπαίδευση, με αύξηση της ελκυστικότητάς της και της συμμετοχής των μαθητών σε αυτήν, συνδεδεμένης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, αναδεικνύεται από την διοχέτευση σημαντικών κεφαλαίων προς το σκοπό αυτό. Μάλιστα, η κατάργηση των Ιδρυμάτων Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΑΤΕΙ) και η ενσωμάτωσή τους στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, δημιουργεί ένα χώρο που καλείται να καλύψει η δευτεροβάθμια τεχνολογική και επαγγελματική εκπαίδευση. Η τελευταία κεφαλαιώδης αλλαγή στο χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και του ρόλου που καλείται να αναλάβει η δευτεροβάθμια βαθμίδα, δημιουργεί μία σειρά προκλήσεων και δυνατοτήτων, όπως αυτή της παροχής νέων τεχνικών κατευθύνσεων και ειδικοτήτων, την εξειδικευμένη και υψηλού επιπέδου εκπαίδευση στα πλαίσια των πρώην ΑΤΕΙ και την προσέγγιση της κοινωνίας για την παροχή αυτών των εξειδικευμένων ειδικοτήτων που χρειάζεται η τοπική κοινωνία. Η παρούσα κατάσταση περιγράφεται από ένα πλαίσιο κεντρικά καθοριζόμενων κατευθύνσεων που συχνά δεν μπορούν να αφουγκραστούν τις τοπικές προοπτικές και δυνατότητες. Η σύνδεση αυτών των χαρακτηριστικών με την αγορά εργασίας πλέον είναι αναγκαίο χαρακτηριστικό στην αξιολόγηση της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής και τεχνικής εκπαίδευσης.

Ως σύστημα μετάβασης ορίζεται το σύνολο των θεσμών, δομών και διευθετήσεων που συνδέονται με τη διαδικασία μετάβασης, όπως οι εκπαιδευτικοί θεσμοί, τα συστήματα εκπαιδευτικών και επαγγελματικών πληροφοριών, οι υπηρεσίες συμβουλευτικής, οι μηχανισμοί σύνδεσης εκπαίδευσης-αγοράς εργασίας κτλ. Επιπλέον, πληροφορίες για τις εξελίξεις στην αγορά εργασίας, τις ευκαιρίες κατάρτισης και απασχόλησης που προσφέρονται, τις συνέπειες που συνεπάγονται οι διάφορες εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιλογές χρειάζονται και οι ίδιοι οι μαθητές, για να αποφασίσουν αυτόνομα,

συνειδητά και ρεαλιστικά για το μέλλον τους. Ο ΟΟΣΑ (2000), μάλιστα, προτείνει ως βασικά συστατικά στοιχεία ενός αποτελεσματικού “συστήματος μετάβασης” τα εξής:

- υγιή οικονομία
- σύνδεση αρχικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με
- την αγορά εργασίας
- διευρυμένες δυνατότητες των εργαζομένων για
- εκπαίδευση και κατάρτιση
- δίκτυα ασφάλειας για τις ομάδες υψηλού κινδύνου (πχ. μαθητές που δεν ολοκληρώνουν την υποχρεωτική εκπαίδευση)
- ανεπτυγμένο δίκτυο υπηρεσιών συμβουλευτικής και επαγγελματικής πληροφόρησης

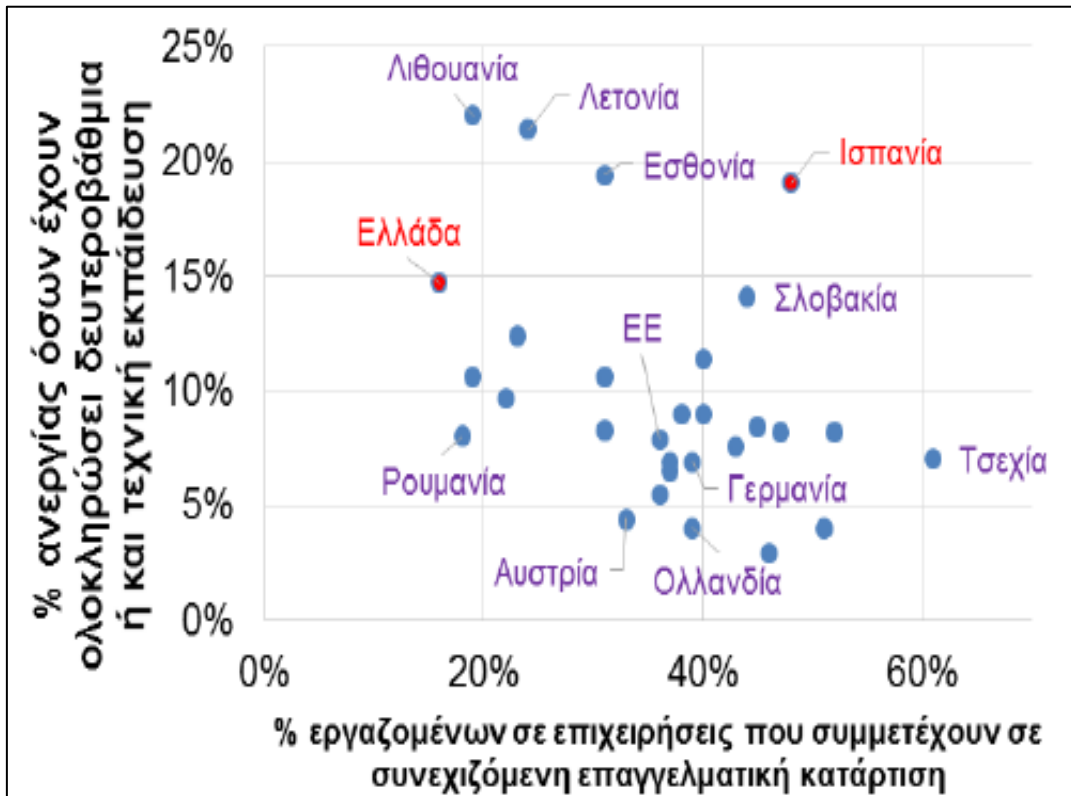
Η έρευνα μετάβασης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου (Παρατηρητήριο Μετάβασης, 2008) στους αποφοίτους των ετών 2001-2002 των τότε τεχνικών - επαγγελματικών λυκείων (ΤΕΕ) αναγνώρισε τα παρακάτω αίτια αποσύνδεσης της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από την αγορά εργασίας:

- μη ορθολογικό προσδιορισμός και μη ορθολογική χωροταξική προσφορά των τομέων και ειδικοτήτων ΤΕΕ.
- χαμηλός βαθμός συμβατότητας του περιεχομένου των προγραμμάτων σπουδών με τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας, όσον αφορά τις παρεχόμενες ειδικές αλλά και γενικές γνώσεις και δεξιότητες.
- φθίνουσα πορεία της απασχόλησης σε ορισμένα επαγγέλματα λόγω διαρθρωτικών αλλαγών στην οικονομία.
- ελλιπή προσφορά νέων "σύγχρονων" ειδικοτήτων (διαρθρωτική ανεργία).
- ελλειμματική χρήση δικτύων πληροφόρησης (τυπικών και άτυπων) σχετικά με τις προσφερόμενες στην αγορά εργασίας ευκαιρίες .
- αλλαγή ενδιαφέροντος εκ μέρους των αποφοίτων για το επάγγελμα που σπούδασαν, λόγω κυρίως χαμηλών αποδοχών.
- μειωμένη ανταλλακτική αξία επαγγελματικά εξειδικευμένων σπουδών. Την τελευταία εικοσαετία έχει τεκμηριωθεί στη διεθνή βιβλιογραφία ότι η απόδοση της επένδυσης στη γενική παιδεία είναι κατά 5% περίπου υψηλότερη από την απόδοση στην τεχνολογική εκπαίδευση (Ψαχαρόπουλος, 1999).

Σε μελέτη του Ινστιτούτου Οικονομικών και Βιομηχανικών Μελετών (IOBE, 2018) απεικονίζεται η χαμηλή σύνδεση της παρεχόμενης εκπαίδευσης και της αγοράς εργασίας. Ειδικότερα, όπως επισημαίνεται, η χαμηλή διασύνδεση προκαλεί περιορισμένη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, πέρα από την όξυνση των ανισοτήτων και την υπονόμηση της κοινωνικής συνοχής και περιορίζει την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού συστήματος και την απόδοση της δημόσιας και της ιδιωτικής επένδυσης στην εκπαίδευση. Από την άλλη, τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του ανθρώπινου δυναμικού, οι γνώσεις, οι ικανότητες και οι δεξιότητές του που αποτελούν σημαντικό παράγοντα για την προσέλκυση επενδύσεων, τη δημιουργία θέσεων εργασίας, την αύξηση της απασχόλησης και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας δεν αξιοποιούνται (IOBE, 2018).

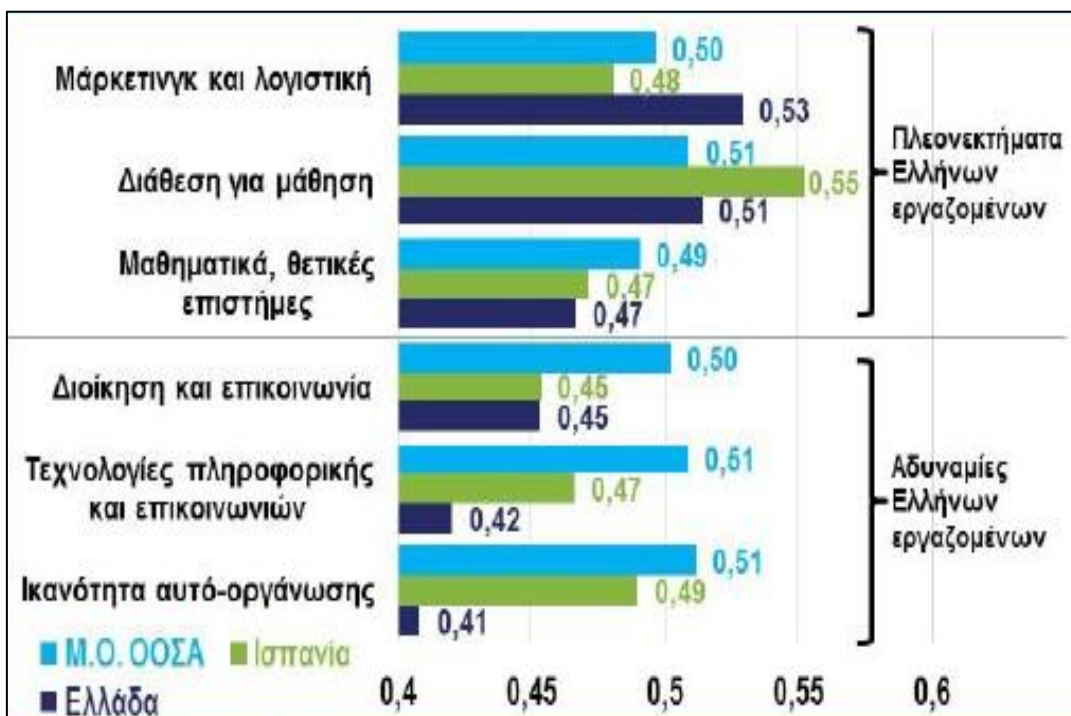
Η χαμηλή απορρόφηση από την αγορά εργασίας, ειδικά των νέων αποφοίτων, οδηγεί σε ένα οικονομικό τέλμα τους νέους εργαζόμενους από την έναρξη της κοινωνικής τους ζωής. Παράλληλα, το αποτέλεσμα αυτό είναι επιβαρυντικό και για τις επιχειρήσεις, που ανακαλύπτουν ότι στην αγορά εργασίας δεν υπάρχει η προσφορά των δεξιοτήτων που χρειάζονται ώστε να είναι ανταγωνιστικές και να έχουν την ικανότητα να προσφέρουν καλές και πολλές ευκαιρίες επαγγελματικής εξέλιξης στους νέους (ΣΕΒ, 2017). Στην ίδια μελέτη οι συγγραφείς καταλήγουν ότι η παρεχόμενη τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση στην Ελλάδα υπολείπεται σαφώς της αντίστοιχης εκπαίδευσης και απορρόφησης στις υπόλοιπες ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές χώρες (Γράφημα 1).

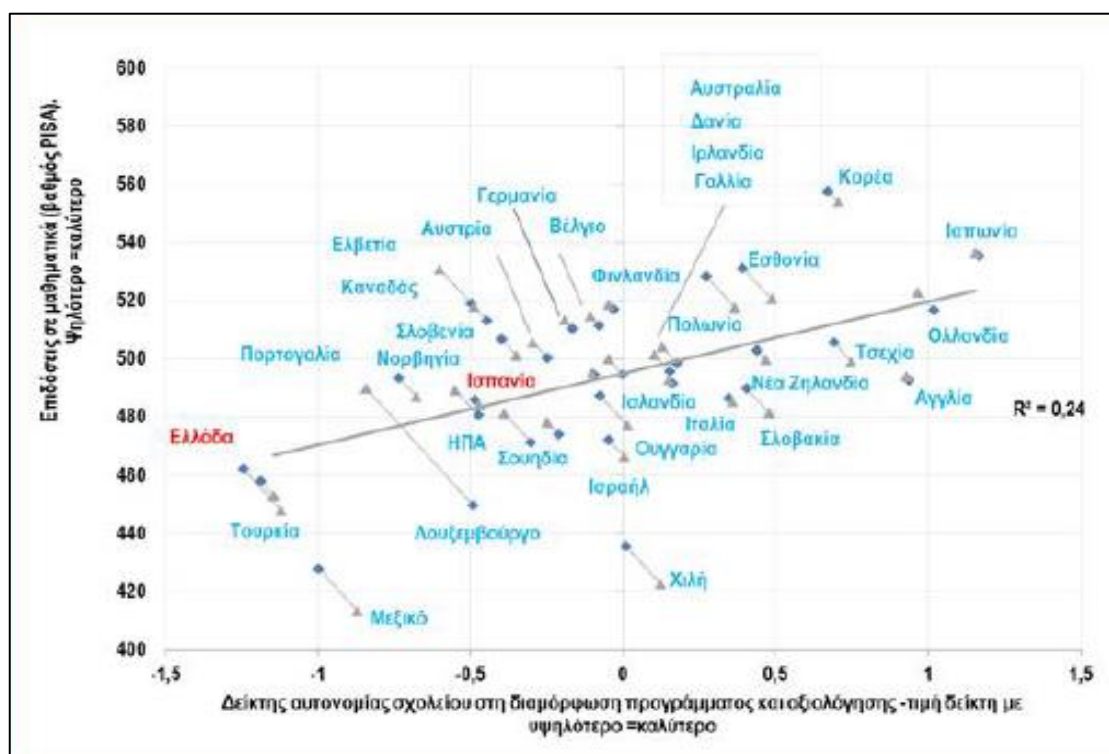
Γράφημα 1: Ποσοστό εργαζομένων που συμμετέχουν σε συνεχιζόμενη κατάρτιση και % ανεργίας όσων έχουν ολοκληρώσει δευτεροβάθμια ή τεχνική εκπαίδευση. (πηγή: IOBE, 2017).

Στην ίδια μελέτη γίνεται σύγκριση των χαρακτηριστικών που διαθέτουν οι απόφοιτοι των ελληνικών σχολικών μονάδων και οι αντίστοιχοι απόφοιτοι στην Ισπανία. Όπως διαφαίνεται από το Γράφημα 2, οι Έλληνες και οι Ισπανοί απόφοιτοι έχουν σήμερα σημαντικές αδυναμίες σε ό,τι αφορά την ικανότητά τους να λύνουν προβλήματα, τη δημιουργικότητα και την ικανότητα να εργαστούν ομαδικά

Γράφημα 2: Γνώσεις και δεξιότητες στην αγορά εργασίας - Υψηλότερος βαθμός = μεγαλύτερη αξιοποίηση δεξιοτήτων στην εργασία. (πηγή: IOBE, 2017).

Τα παραπάνω στοιχεία αποτυπώνονται και στις επιδόσεις των Ελλήνων αποφοίτων έναντι των υπολοίπων χωρών στους διαγωνισμούς PISA, λόγω της μειωμένης αυτονομίας στη λειτουργία των σχολικών μονάδων, την έλλειψη αξιολόγησης και τις χαμηλές υποχρεώσεις λογοδοσίας (IOBE, 2018).

Γράφημα 3: Αυτονομία σχολικών μονάδων και μηχανισμοί αξιολόγησης. PISA 2015. Υψηλότερος δείκτης = καλύτερες επιδόσεις & υψηλότερα επίπεδα αυτονομίας και αξιολόγησης. (πηγή: IOBE, 2018).

Η σύγχρονη βιβλιογραφία τεκμηριώνει ότι στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία η «ολική επαγγελματική επάρκεια», η οποία θεμελιώνεται κυρίως με γενικές γνώσεις και κομβικές δεξιότητες (key skills) και λιγότερο με επαγγελματική ειδικευση, αυξάνει τις προοπτικές ένταξης στην αγορά εργασίας και διασφαλίζει καλύτερα τη διαρκή απασχόληση, σε σύγκριση με μια εξειδικευμένη επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.

Η Καραμεσίνη (2006) ορίζει την ένταξη στην αγορά εργασίας ως τη διαδικασία σταθεροποίησης στην απασχόληση των ατόμων που ποτέ δεν συμμετείχαν στον ενεργό πληθυσμό, ενώ ο Vincens (1997) ως την αλλαγή καταστάσεων στο πλαίσιο μιας ατομικής διαδικασίας μετάβασης από μία αρχική σε μία τελική κατάσταση. αρχική κατάσταση μπορεί να είναι το τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, η είσοδος στην ενεργό ζωή, η έξοδος από το εκπαιδευτικό σύστημα, η έναρξη επαγγελματικών σπουδών, ενώ η τελική κατάσταση μπορεί να είναι η πρώτη απασχόληση, η σταθερή απασχόληση ή η στιγμή που το ίδιο το άτομο θεωρεί ότι έχει σταθεροποιηθεί στην απασχόληση, η απασχόληση που αντιστοιχεί στις σπουδές, η απασχόληση στην οποία το άτομο θεωρεί ότι είναι επαγγελματικά ενταγμένο κ.λπ. Η αρχική κατάσταση πάντοτε ορίζεται με αντικειμενικό τρόπο, ενώ για την τελική υπάρχουν αντικειμενικοί και υποκειμενικοί ορισμοί (Vincens, 1997).

Η πορεία ένταξης παρακολουθείται με βάση τις τιμές που παίρνουν ορισμένες οικονομικές μεταβλητές κατά τη “διάρκεια ζωής” της. Οι μεταβλητές που συνήθως χρησιμοποιούνται στην εμπειρική έρευνα είναι δείκτες εργασιακής ένταξης και αφορούν την εξέλιξη της κατάστασης απασχόλησης (απασχόληση, ανεργία, ανενεργός κατάσταση), καθώς και τη μορφή, το είδος και την αμοιβή της εργασίας. Επίσης, χρησιμοποιούνται δείκτες που αφορούν τα χαρακτηριστικά του επαγγέλματος (αντιστοιχία με σπουδές, επαγγελματικές προοπτικές, ικανοποίηση). Ο συνδυασμός των δύο κατηγοριών δεικτών παρέχει πλήρη εικόνα για την επαγγελματική ένταξη. Σύμφωνα με τους Fondeur και Minni (2005), οι δείκτες αυτοί αποτυπώνουν το συνδυασμένο αποτέλεσμα τριών διαφορετικών ειδών επιπτώσεων: Το αποτέλεσμα ηλικίας, το αποτέλεσμα περιόδου και το αποτέλεσμα γενιάς. Το πρώτο δείχνει την επίπτωση που έχει στον βαθμό και την ποιότητα επαγγελματικής ένταξης η εμπειρία που αποκτούν οι απόφοιτοι στην αγορά εργασίας με την ηλικία. Το δεύτερο αποτέλεσμα αντιστοιχεί στην επίπτωση που έχει στον βαθμό και την ποιότητα επαγγελματικής ένταξης των αποφοίτων η οικονομική συγκυρία, που διαμορφώνει τις ευκαιρίες απασχόλησης. Το τρίτο αποτέλεσμα λειτουργεί στο μακροχρόνιο διάστημα και προκύπτει από τις δομικές αλλαγές στα εργασιακά πρότυπα.

Η Καραμεσίνη (2006) καταλήγει ότι η έλλειψη σταθεροποίησης στην απασχόληση ακόμα και έξι χρόνια μετά την αποφοίτηση για έναν στους τρεις πτυχιούχους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, έναν στους δύο αποφοίτους γυμνασίου και δύο στους τρεις αποφοίτους λυκείου αποτελεί τον κυριότερο ανασταλτικό παράγοντα στην εύρεση εργασίας. Αν έξι χρόνια μετά την αποφοίτηση οι πτυχιούχοι ΑΕΙ έχουν σχεδόν ολοκληρώσει την περίοδο μετάβασης και οι πτυχιούχοι ΤΕΙ θέλουν λίγα χρόνια ακόμα, οι κάτοχοι απολυτηρίων λυκείου και γυμνασίου μοιάζει να μην έχουν άλλη προοπτική παρά την ενδημική ανεργία και τις εναλλαγές διαστημάτων ανεργίας με διαστήματα προσωρινής απασχόλησης. Η κατάσταση αυτή δεν φαίνεται να είναι αποτέλεσμα της οικονομικής συγκυρίας της περιόδου 2000-2005, αλλά μονιμότερων τάσεων και δομικών αλλαγών στην οικονομία και την αγορά εργασίας. Παράλληλα, εντοπίζεται εξίσωση του ανδρικού και γυναικείου ποσοστού συμμετοχής στην αγορά εργασίας έξι έτη μετά την αποφοίτηση, πολύ υψηλά ποσοστά απασχόλησης των αποφοίτων ΑΕΙ και ΤΕΙ, σε αντίθεση με τα πολύ χαμηλά ποσοστά απασχόλησης των αποφοίτων γυμνασίου και ιδιαίτερα λυκείου, έξι έτη μετά την αποφοίτηση και ιλιγγιώδη ποσοστά ανεργίας στους νέους όλων των εκπαιδευτικών επιπέδων ένα έτος μετά την αποφοίτηση.

Εστιάζοντας στη σύνδεση των κενών θέσεων εργασίας και εκπαίδευσης, οι Κανελλοπούλου et al. (2003) σημειώνουν ότι ενώ η λειτουργία της αγοράς εργασίας είναι δυναμική και επομένως τα επαγγελματικά προσόντα που αποκτούνται μέσω της εκπαίδευσης πρέπει να ανταποκρίνονται σε αυτά που ζητούν σε κάθε χρονική στιγμή οι εργοδότες, ωστόσο υπάρχει καθυστέρηση στην αντίδραση του εκπαιδευτικού συστήματος να συμπεριλάβει στα προγράμματά του τις απαιτούμενες κάθε φορά νέες γνώσεις για κάθε επάγγελμα. Έρευνες έχουν δείξει ότι ακόμη και οι προηγμένες χώρες έχουν περίπου πέντε χρόνια καθυστέρηση στην προσαρμογή του εκπαιδευτικού συστήματος στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας. Αυτή η πενταετία, όμως, προσεγγίζει και τη «μέση ζωή» των γνώσεων ενός σύγχρονου επαγγέλματος πριν αυτές θεωρηθούν ότι έχουν ξεπεραστεί. Μέχρι σήμερα δεν έχει βρεθεί ακόμη ένα σύστημα άμεσης αντίδρασης και επικοινωνίας μεταξύ της εκπαίδευσης και της αγοράς εργασίας (Βουτσινός κ.ά., 1994).

Οι Lindebom et al (1994) υπολογίζουν διαφορετικές λειτουργίες αντιστοίχισης για διαφορετικά κανάλια αναζήτησης εργασίας. Υπάρχουν διαφορετικές αντιστοιχίες αναζήτησης εργασίας μέσα από γραφεία εύρεσης εργασίας, προσωπικά δίκτυα, αγγελίες και ανεπίσημα κανάλια αναζήτησης. Οι Van Ours και Ridder (1995) καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι υπάρχει ανταγωνισμός για την κάλυψη νέων θέσεων εργασίας μεταξύ αυτών που διαθέτουν πολλές δεξιότητες και δεν υπάρχει ανταγωνισμός σε χαμηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης (Farh and Sunde, 2002). Στο επίπεδο της απασχόλησης, οι λειτουργίες της αντιστοίχισης για κάποια επαγγέλματα παρουσιάζουν αυξανόμενες επιστροφές ως προς την κλίμακα, ενώ παράλληλα για άλλα επαγγέλματα παρουσιάζουν μειωμένες επιστροφές. Κάποια επαγγέλματα παρουσιάζουν σχετικά περιορισμένη ελαστικότητα αντιστοίχισης ως προς τον αριθμό των ανθρώπων που αναζητούν εργασία, δείχνοντας ότι οι αντιστοιχίες καθορίζονται περισσότερο από την προσφορά, ενώ αυτή η ελαστικότητα είναι σχετικά χαμηλή για άλλους (Farh and Sunde, 2002).

Οι τεχνολογίες της αντιστοίχισης είναι κάπως ετερογενείς για τα μέλη διαφορετικών εκπαιδευτικών ομάδων δείχνοντας ότι οι αγορές εργασίας είναι ετερογενείς και ως προς αυτή τη διάσταση. Τα αποτελέσματα προτείνουν ότι είναι σημαντικό για εκείνους που σχεδιάζουν πολιτικές να λαμβάνουν υπόψιν τους την έλλειψη συσσώρευσης τόσο σε επίπεδο απασχόλησης, όσο και σε επίπεδο εκπαίδευσης. Για παράδειγμα, η μελέτη των διαφορετικών εκπαιδευτικών επιπέδων αποκαλύπτει ότι η αποδοτικότητα της αντιστοίχισης των τεχνικών με χαμηλή εκπαίδευση είναι χαμηλότερη σε σύγκριση με άλλα επαγγέλματα,

ενώ η αποδοτικότητα των αντιστοιχιών των τεχνικών επαγγελμάτων που προϋποθέτουν υψηλά επίπεδα εκπαίδευσης υπερβαίνει άλλα επαγγέλματα. Έτσι, η δημιουργία επαγγελματικών προγραμμάτων ή στρατηγικών που αποσκοπούν στη διευκόλυνση της διαδικασίας ευρέσεως εργασίας των ατόμων και των εταιριών θα φάνταζε εγγυημένη για την πρώτη ομάδα, αλλά μη αναγκαία για τη δεύτερη ομάδα (Farh and Sunde, 2002).

Ο Κωστόπουλος (2001) σε 300 μαθητές της Α΄ τάξης των Τ.Ε.Ε. και 160 μαθητές των Ενιαίων Λυκείων του Νομού Αχαΐας διαπιστώνει ότι τα Τ.Ε.Ε. επέλεξαν μαθητές με χαμηλές επιδόσεις στα μαθηματικά, στα αρχαία ελληνικά και με χαμηλό μέσο όρο απολυτηρίου από την Γ΄ Γυμνασίου. το μεγαλύτερο ποσοστό των μαθητών στην τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση έχει μέτρια βαθμολογία στα μαθηματικά (52,4%), στα αρχαία ελληνικά (50,5%) και το 86,9% έχει μέσο όρο βαθμό αποφοίτησης με την ένδειξη μέτρια και καλά. Αυτό βέβαια επιβεβαιώνει το γεγονός ότι στην Τεχνική Εκπαίδευση καταλήγουν οι «κακοί» μαθητές, οι οποίοι αντιμετωπίζουν το πτυχίο ως μία λύση για την αποφοίτησή τους από το λύκειο και συγχρόνως την ένταξή τους στην αγορά εργασίας σε επάγγελμα αντίστοιχο με την ειδικότητα στην οποία φοίτησαν. Οι περισσότεροι γονείς αντιμετωπίζουν τη φοίτηση των παιδιών τους στην τεχνική εκπαίδευση ως λύση ανάγκης, επειδή αυτά δεν έχουν καλές επιδόσεις στο Γυμνάσιο. Δεν είναι τυχαίο ότι οι περισσότερες εγγραφές μαθητών πραγματοποιούνται μετά τα αποτελέσματα των μετεξεταστέων του Γυμνασίου τον Σεπτέμβριο. Από την παραπάνω έρευνα διαπιστώνεται επίσης ότι το μορφωτικό επίπεδο και των δύο γονέων έχει στατιστικά σημαντική σχέση με τον τύπο του σχολείου που επιλέγουν για τα παιδιά τους. Η «απαξίωση» του πτυχίου και η γενικότερη υποτίμηση της τεχνικής εκπαίδευσης προέρχεται και από το γεγονός ότι οι σπουδές δεν οδηγούν πάντοτε στην απασχόληση. Μεγάλο ποσοστό αποφοίτων, όπως διαπιστώνεται σε έρευνα των Κανελλοπούλου κ.α., (2003) είναι άνεργοι και πολλοί ετεροαπασχολούνται.

Οι Hyland και Winch (2007), υποστηρίζουν ότι τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η τεχνική εκπαίδευση συνοψίζονται στο υποδεέστερο στάτους που έχει αυτή, στην χαμηλή επένδυση των εργοδοτών, στο εργατικό δυναμικό που έχει σχετικά χαμηλές δεξιότητες και στην έλλειψη ενός εθνικού και συνεκτικού συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης. Με την παραπάνω άποψη συμφωνεί ο Green (1999), σύμφωνα με τον οποίο η τεχνική εκπαίδευση στην Αγγλία και στην Ουαλία θεωρείται ως μία από τις πιο «αδύναμες περιοχές» του εκπαιδευτικού συστήματος που παραδοσιακά υποφέρει από την έλλειψη κύρους και συστηματικού σχεδιασμού και οργάνωσης.

Ο Pilz (2012), σε μία συλλογή από διεθνείς μελέτες για την τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση, παρατηρεί ότι παγκοσμίως η τεχνική εκπαίδευση χαρακτηρίζεται από τις κυρίαρχες τάσεις που περιλαμβάνουν την αυξανόμενη χρήση της τεχνολογίας, τη σημαντικότητα των συστημάτων πληροφορίας και επικοινωνίας και τις αλλαγές των εθνικών δημογραφικών. Στη σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος και του εργασιακού βίου, η τεχνική εκπαίδευση καλείται να αντιμετωπίσει αυτές τις αλλαγές και να συνεισφέρει εποικοδομητικά στη λύση των προβλημάτων που προκύπτουν από τη μετάβαση από την εκπαίδευση στην εργασία και να διασφαλίσει ότι η επόμενη γενιά θα έχει τα απαραίτητα προσόντα.

Από την άλλη, το εκπαιδευτικό σύστημα αντιμετωπίζει δυσκολίες, καθώς επιβάλλεται να ανταποκριθεί στις αλλαγές που συμβαίνουν στην κοινωνία τα τελευταία χρόνια, ιδιαίτερα όσον αφορά στους τομείς της τεχνολογίας και της οικονομίας. Παλαιότερα που η εργασία ήταν κατά κύριο λόγο χειρωνακτική, η σωματική ρόμη αποτελούσε το μεγαλύτερο προσόν για το εργατικό δυναμικό. Επομένως, δεδομένων των συνθηκών, όσον αφορούσε την τεχνολογία, την οικονομία και γενικότερα την κοινωνία, η σχολική εκπαίδευση ήταν απαραίτητη μόνο για τα αποκαλούμενα πανεπιστημιακά επαγγέλματα. Τις τελευταίες όμως δεκαετίες, που έχουν μεταβληθεί οι συνθήκες ζωής και που η τεχνολογική πρόοδος μέσω της τρίτης βιομηχανικής επανάστασης έχει αλλάξει ριζικά τη ζωή του ανθρώπου, η εκπαίδευση οφείλει να ακολουθήσει τις αλλαγές αυτές και να παρέχει στον μαθητικό πληθυσμό όλες τις απαιτούμενες δεξιότητες, ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας (Ιακωβίδης, 1998).

Σύμφωνα με μελέτη του Μητράκου (2013), μετά το ξέσπασμα της δημοσιονομικής κρίσης που ξεκίνησε το 2010 στην Ελλάδα, το μεγαλύτερο μερίδιο στην ερμηνεία της ανισότητας που έχει προκύψει λόγω της κρίσης, καταλαμβάνει η εκπαίδευση με ποσοστό 25% και ακολουθεί η εργασία με ποσοστό 17%. Τα άτομα με χαμηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο φτωχοποίησης απ' ό,τι τα άτομα με υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης (κατά το 2012, 28,7% τα άτομα με υποχρεωτική εκπαίδευση ή χαμηλότερα, 24,2% τα άτομα με δευτεροβάθμια ή μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση και 9,4% τα άτομα με πανεπιστημιακή εκπαίδευση).

Τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας παρατηρούνται στους νέους και στις νέες ηλικίας 15-24 ετών (ποσοστό 57,2%), το οποίο φτάνει στις γυναίκες στο 62,8%. Οι λόγοι για αυτά

τα υψηλά ποσοστά είναι πολλοί. Αρχικά, μεσολαβεί παρατεταμένος χρόνος μετάβασης των νέων από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας. Επιπλέον, η μαθητική διαρροή, η έλλειψη επαγγελματικής εκπαίδευσης που να προσελκύει το ενδιαφέρον των νέων, οι λιγότες δυνατότητες συνδυασμού σπουδών και εργασίας και η αδυναμία της ελληνικής αγοράς να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας, ακόμη και σε περιόδους υψηλής ανάπτυξης, είναι κάποιοι από τους λόγους που οφείλεται το υψηλό ποσοστό ανεργίας στην ελληνική νεολαία (CEDEFOP, 2014). Παράλληλα, σύμφωνα με την τελευταία μελέτη, η στενή διασύνδεση της επαγγελματικής εκπαίδευσης με τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας και της οικονομίας αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για ένα σύστημα υψηλής ποιότητας και αποδοτικότητας που θα διευκολύνει τη μετάβαση από το σχολείο στην ενεργό ζωή.

Όπως επισημαίνει η Παϊδούση (2016), η επαγγελματική εκπαίδευση είναι πολύ λιγότερο ελκυστική για τις νέες γυναίκες απ' ό,τι για τους νέους άνδρες. Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, το ποσοστό των αγοριών που επιλέγει την επαγγελματική εκπαίδευση είναι σχεδόν διπλάσιο από εκείνο των κοριτσιών. Επιπρόσθετα, οι μαθητές/-τριες που επιλέγουν την επαγγελματική εκπαίδευση, κατευθύνονται σε συγκεκριμένους τομείς και ειδικότητες, που αντανακλούν έναν διαχωρισμό ανδρικών και γυναικείων επαγγελμάτων. Όπως προκύπτει και από τα αποτελέσματα, οι μαθήτριες προτιμούν κατευθύνσεις που έχουν σχέση με φροντίδα (υγεία, πρόνοια) ή με καλλωπισμό (κομμωτική, αισθητική) και με παροχή υπηρεσιών (υπάλληλοι διοίκησης οικονομικών υπηρεσιών, κ.λπ.), ενώ οι άνδρες συγκεντρώνονται σε κατευθύνσεις που έχουν σχέση με κατασκευές (π.χ. ηλεκτρολογικές εγκαταστάσεις), με οχήματα (π.χ. μηχανικοί αυτοκινήτων) αλλά και τεχνολογίες πληροφορικής (π.χ. υποστήριξης συστημάτων και δικτύων).

Επιπλέον, η Σιδηροπούλου (1993) και ο Κωστόπουλος (2001) τονίζουν ότι η ανασκόπηση καταδεικνύει το γεγονός ότι οι μαθητές/-τριες που επιλέγουν την τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση προέρχονται από μη ευνοημένα κοινωνικά στρώματα, ενώ η Σιδηροπούλου- Δημακάκου (1993) τονίζει το γεγονός ότι τα παιδιά αυτά προέρχονται από γονείς με χαμηλό έως μέτριο μορφωτικό επίπεδο. Το ίδιο καταγράφει και η Τσάλμα (2009) που τονίζει ότι τα παιδιά στην πλειονότητά τους προέρχονται από ασθενή κοινωνικά και οικονομικά στρώματα και ότι οι γονείς είναι απόφοιτοι κυρίως μέσης εκπαίδευσης με σημαντικά ποσοστά αποφοίτων δημοτικού.

Επιπρόσθετα, η Παϊδούση (2016) αναφέρει ότι το χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο των οικογενειών από τις οποίες προέρχονται οι μαθητές και οι μαθήτριες της επαγγελματικής και τεχνικής εκπαίδευσης είναι ακόμα μια κυρίαρχη αντίληψη η οποία δημιουργεί αρνητική εικόνα για την ΕΕΚ, αντίληψη η οποία, φαίνεται να ενισχύει ακόμα περισσότερο την προσέγγιση της επαγγελματικής και τεχνικής εκπαίδευσης μέσα από ένα διχοτομικό σχήμα «χειρωνακτικής»/«διανοητικής» εκπαίδευσης, όπου στη μεν πρώτη, κατευθύνονται παιδιά οικογενειών με χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο, συνήθως «χειρώνακτες», ενώ στη δεύτερη παιδιά από οικογένειες με ανώτερη-ανώτατη εκπαίδευση και με επαγγέλματα περισσότερο «πνευματικά». Με τα ανωτέρω συμφωνούν και οι Αργυρίου και Γατσώρης (2011), οι οποίοι αναφέρουν την επικρατούσα άποψη ότι στην τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση καταλήγουν παιδιά οικογενειών με χαμηλό κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο. Την ίδια άποψη αναφέρει και ο Ανδριανουπολίτης (2011), που επισημαίνει ότι τα παιδιά που παρακολουθούν την τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση στην Ελλάδα, προέρχονται στη συντριπτική τους πλειονότητα, από μεσαία και κατώτερα κοινωνικοοικονομικά στρώματα.

Εστιάζοντας στους λόγους που οδήγησαν στην επιλογή φοίτησης σε ένα ΕΠΑΛ, οι Βαϊνά et al..(2011) καταλήγουν ότι οι περισσότεροι/-ες μαθητές/-τριες ακολουθούν την επαγγελματική εκπαίδευση επειδή θέλουν να συνδυάσουν την άσκηση του επαγγέλματος με την οικονομική τους ανεξαρτησία. Μάλιστα ένας εξίσου σημαντικός αριθμός μαθητών/τριών έχει ήδη επιλέξει το μελλοντικό του επάγγελμα. Έτσι, από τα παραπάνω προκύπτει ότι η πλειοψηφία του μαθητικού πληθυσμού των ΕΠΑΛ, δεν ακολούθησε τυχαία την κατεύθυνση αυτή, αλλά έχει συγκεκριμένο σκοπό σχετικά με την άσκηση του μελλοντικού επαγγέλματος. Σε παρόμοια ευρήματα καταλήγει και η Τσάλμα (2009), καταδεικνύοντας τα υψηλά ποσοστά μαθητών/τριών που απάντησαν ότι επέλεξαν την τεχνική εκπαίδευση για να βρουν γρήγορα και εύκολα εργασία ή επειδή πιστεύουν ότι μπορούν να δημιουργήσουν δική τους δουλειά. Επιπλέον η Σιδηροπούλου- Δημακάκου (1993), αναφέρει ότι σύμφωνα με έρευνες που έγιναν στον ελλαδικό χώρο, στην επαγγελματική εκπαίδευση φοιτούν μαθητές/-τριες που επιθυμούν μέσω της ειδίκευσης να βρουν γρήγορα εργασία. Τα ευρήματα αυτά συμφωνούν εν μέρει με την έρευνα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου (2008), που από τη μία καταγράφηκε ότι οι μαθητές/-τριες της επαγγελματικής εκπαίδευσης την επέλεξαν για επαγγελματικούς – βιοποριστικούς λόγους, από την άλλη όμως καταγράφηκε ασάφεια στις επαγγελματικές επιθυμίες και επιλογές των περισσότερων μαθητών/-τριών.

Η ανασκόπηση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας ανέδειξε τις κύριες τάσεις στην ελληνική και παγκόσμια βιβλιογραφία, παρέχοντας ενδείξεις μίας χαλαρής διασύνδεσης της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με την ελληνική εργασιακή πραγματικότητα και τη μειωμένη απορρόφηση των αποφοίτων των επαγγελματικών λυκείων. Οι παραπάνω μελέτες αφορούν, κατά βάση, το σύνολο της ελληνικής επικράτειας, εξομαλύνοντας και εξαλείφοντας τα χαρακτηριστικά του ίδιου φαινομένου σε μικρά τμήματα της αγοράς εργασίας σε μικρές επαρχιακές πόλεις με μικρές εργασιακές δομές και συνεπώς περιορισμένες δυνατότητες απορρόφησης. Παράλληλα, οι μελέτες στη σχετική βιβλιογραφία εστιάζονται στην απορρόφηση των αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, καθιστώντας ελάχιστες τις προσπάθειες μελέτης της συμβολής της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Με βάση τα παραπάνω, προκύπτει η ανάγκη μελέτης της σύνδεσης επαγγελματικής εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας εστιάζοντας σε μικρότερα τμήματα της ελληνικής επικράτειας, όπου θα διατηρηθούν τα τοπικά στοιχεία.

1.2 Η επαγγελματική Εκπαίδευση σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σταδιακά η Ευρώπη και ο υπόλοιπος κόσμος συνειδητοποιεί όλο και περισσότερο ότι η άριστη επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση βασισμένη στην εργασία είναι ζωτικής σημασίας για την ανταγωνιστικότητα και την κοινωνική συμμετοχή. Στις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης η επαγγελματική εκπαίδευση είναι στενά συνδεδεμένη με την αγορά εργασίας. Κατά τη διάρκεια των σπουδών συνδυάζεται η θεωρητική γνώση με την πρακτική άσκηση σε χώρους εργασίας, ώστε οι νέοι να αποκτήσουν εκείνες ακριβώς τις δεξιότητες που θα τους δώσουν τα απαιτούμενα προσόντα να καλύψουν τις κενές θέσεις που υπάρχουν στην αγορά εργασίας. Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΕ για το 2018, το 48,4% των νέων Ευρωπαίων εγγράφηκαν στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και κατάρτιση, ενώ το 80% των αποφοίτων ΕΕΚ βρίσκουν την πρώτη μακροχρόνια δουλειά τους εντός έξι μηνών από την ολοκλήρωση των σπουδών τους. Και ακόμη, ενώ όλα τα άτομα σε ηλικία εργασίας που ζουν στην ΕΕ θα πρέπει να συμμετάσχουν σε περαιτέρω επαγγελματική κατάρτιση για να συμβαδίζουν με τις αλλαγές στην αγορά εργασίας, αυτοί που φροντίζουν για την επικαιροποίηση των επαγγελματικών τους δεξιοτήτων είναι λιγότεροι από τους μισούς. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα ποσοστά απασχόλησης των αποφοίτων της ΕΕΚ αυξάνονταν σταδιακά από 73,7% το 2009 σε 79,5% το 2018 .

Οι προβλέψεις του CEDEFOP για το 2030 εκτιμούν ότι το μερίδιο στην αγορά εργασίας των επαγγελματιών ανάλογα με το επίπεδο προσόντων θα προσεγγίσει το 14% για τα χαμηλών προσόντων επαγγέλματα, το 45% για τα μεσαίων προσόντων επαγγέλματα και το 41% για τα υψηλών προσόντων επαγγέλματα, όταν τα αντίστοιχα ποσοστά το 2016 ήταν: 19%, 48% και 32% .

1.2.1 Γερμανία

Αρχικά, στη χώρα της Γερμανίας το εκπαιδευτικό σύστημα ποικίλει, διότι η χώρα είναι διαιρεμένη σε ομοσπονδιακές πολιτείες τα λεγόμενα κρατίδια, όπου το καθένα διαθέτει και έχει την ευθύνη του δικού του εκπαιδευτικού συστήματος, ακολουθώντας όμως όλα ανεξαιρέτως τους συνταγματικούς νόμους του κράτους. (Σταμούλη, 2012). Παρόλα αυτά, μερικά γενικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν το Εκπαιδευτικό Σύστημα της Γερμανίας είναι η ελευθερία της εκπαίδευσης και της επιλογής του σχολείου, η υποχρεωτική σχολική φοίτηση για όλους ανεξαιρέτως, τα εκπαιδευτικά δίκτυα και τα κέντρα καθοδήγησης μαθητών.

Με το πέρας της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, ο μαθητής μεταβαίνει στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση όπου έχει να επιλέξει από μια πληθώρα εναλλακτικών εκπαιδευτικών διαδρομών όπως το σύστημα εναλλασσόμενης μάθησης και εργασίας, η ανώτατη εκπαίδευση ή η ανώτερη επαγγελματική εκπαίδευση και τέλος η Δια Βίου Μάθηση. Επομένως, αφενός τα στάδια εκπαίδευσης είναι προκαθορισμένα, αφετέρου το δικαίωμα της επιλογής της εκπαιδευτικής πορείας το έχει ο κάθε μαθητής ανάλογα με τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα του. Επεκτείνοντας, η μετάβαση από την πρωτοβάθμια στη δευτεροβάθμια ενδέχεται να παρουσιάζει κι αυτή διαφοροποιήσεις από κρατίδιο σε κρατίδιο ωστόσο, είναι άκρως σημαντική για την ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Οι επιλογές που έχουν γονείς και μαθητές για τα δευτεροβάθμια σχολεία είναι μεταξύ άλλων το Hauptschule, το Realschule και το Gymnasium. Επιπλέον, καθοριστική σημασία για την επιλογή αυτή, διαδραματίζει επίσης και η επιτυχής φοίτηση και οι επιδόσεις του κάθε μαθητή στη πρωτοβάθμια εκπαίδευση συνδυαστικά με την υποστήριξη και τη συμβουλευτική που μπορούν να λάβουν από τα κέντρα καθοδήγησης μαθητών για την επιλογή του καταλληλότερου τύπου της μετέπειτα εκπαίδευσης. Οι υπηρεσίες αυτών των κέντρων καθοδήγησης παρέχονται δωρεάν και αφορούν κυρίως στους τομείς της μάθησης

και μελέτης της σταδιοδρομίας του σχολείου, της κοινωνικό- συναισθηματικής ανάπτυξης των μαθητών κ.α. (Eurydice, 2018).

Συνεχίζοντας, η ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση απευθύνεται σε νέους ηλικίας δεκαπέντε ετών και περιλαμβάνει τρία στάδια. Στο πρώτο στάδιο προσφέρεται ένα κοινό πρόγραμμα σπουδών ενώ από το δεύτερο στάδιο κι έπειτα προσφέρονται τρία διαφορετικά είδη εκπαίδευσης, τα οποία είναι η γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η τεχνική δευτεροβάθμια εκπαίδευση και η επαγγελματική δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Η γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση επικεντρώνεται στην ευρεία γενική εκπαίδευση, δεν προετοιμάζει τους μαθητές για ένα συγκεκριμένο επάγγελμα, αλλά θέτει ένα σταθερό υπόβαθρο για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η τεχνική δευτεροβάθμια εκπαίδευση εστιάζει κυρίως σε γενικά και τεχνικό-θεωρητικά θέματα περιλαμβάνοντας πρακτική άσκηση κι ένας μαθητής που την επιλέγει, μπορεί να ασκήσει ένα επάγγελμα ή να μεταβεί στην ανώτερη εκπαίδευση. Τέλος, η επαγγελματική δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι μια πρακτικά προσανατολισμένη μορφή εκπαίδευσης, στην οποία οι μαθητές λαμβάνουν γενική εκπαίδευση αλλά με εστίαση στην εκμάθηση ενός συγκεκριμένου επαγγέλματος. Επιπλέον, σημαντικό αναφοράς είναι ότι το πιστοποιητικό ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης χορηγεί απεριόριστη πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Επίσης, οι μαθητές στην ηλικία των δεκαπέντε- δεκαέξι (15 ή 16) ετών, έχουν την επιλογή να εισέλθουν σε ένα σύστημα εναλλασσόμενης μάθησης και εργασίας. Όλοι οι νέοι που εργάζονται με μερική απασχόληση υποχρεούνται να συμμετέχουν στη μάθηση και να εργάζονται για τουλάχιστον 28 ώρες την εβδομάδα. Η μάθηση και η εργασία μερικής απασχόλησης πραγματοποιούνται σε ένα κέντρο Μαθητείας και μία επιχείρηση για μερική απασχόληση. Αναφορικά με την ανώτατη επαγγελματική εκπαίδευση διατίθενται τα προγράμματα μετα-δευτεροβάθμιας μη τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και τα συμπληρωματικά επαγγελματικά σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στις επιστήμες της ιατρικής και της υγειονομικής περίθαλψης

Στη Γερμανία λειτουργούν διάφοροι τύποι επαγγελματικών σχολείων, οι οποίοι προσφέρουν διαφορετικού επιπέδου τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση, π.χ. το Fachoberschule παρέχει στους μαθητές θεωρητικές και πρακτικές γνώσεις και δεξιότητες και μπορεί να οδηγήσει στο Πανεπιστήμιο. Το Berufsfachschule είναι επαγγελματικό λύκειο το οποίο προετοιμάζει τους μαθητές του για το επάγγελμά τους ή τους παρέχει επαγγελματική εκπαίδευση, ενώ συγχρόνως διευρύνει και τη γενική τους παιδεία. Λειτουργούν πολλές ειδικότητες. Οι νέοι που έχουν αποφοιτήσει από αυτήν την

επαγγελματική εκπαίδευση είναι έτοιμοι να αποκτήσουν επαγγελματική δραστηριότητα. Μέσω της εξειδίκευσής τους κατά την πρακτική άσκηση στις επιχειρήσεις έχουν αναπτύξει δεξιότητες προσαρμοσμένες στο εργασιακό περιβάλλον. Οι απόφοιτοι, στην πλειονότητά τους, βρίσκουν εργασία στις ίδιες επιχειρήσεις που έχουν πραγματοποιήσει την πρακτική τους άσκηση. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται η άμεση σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας.

Η ζήτηση από άλλες χώρες για συνεργασία με τη Γερμανία σε αυτόν τον τομέα παραμένει υψηλή. Για το σκοπό αυτό, το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Παιδείας της Γερμανίας υποστηρίζει πρωτοβουλίες όπως την Ευρωπαϊκή Συμμαχία για τη Μαθητεία, η οποία δρομολογήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Όπως προαναφέρθηκε η χώρα της Γερμανίας ανεξαρτήτων των κρατιδίων της ήταν η «δημιουργός του δυϊκού συστήματος επαγγελματικής εκπαίδευσης (Θεοδώρου, 2017).

Το διπλό - δυϊκό σύστημα προσφέρει μια εξαιρετική προσέγγιση στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, που καλύπτει την αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, την περαιτέρω επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, τη σταδιοδρομία, την απασχόληση, την επαγγελματική επάρκεια και την ταυτότητα. Η εφαρμογή του διπλού συστήματος στη Γερμανία, κάνει το ομοσπονδιακό κράτος να απολαμβάνει χαμηλά ποσοστά ανεργίας των νέων και υψηλά επίπεδα δεξιοτήτων και μάλιστα το 2012 (Θεοδώρου, 2017). Σύμφωνα με τους Kaminioti και Baskozou (2014), παρουσίαζε το πιο χαμηλό ποσοστό ανεργίας των νέων ηλικίας 18-24 χρονών σε σχέση με άλλες χώρες. Ακόμη, στο συγκεκριμένο ομοσπονδιακό κράτος περίπου το 50% όλων των ατόμων που εγκαταλείπουν το σχολείο παρακολουθούν επαγγελματική κατάρτιση από εταιρείες που θεωρούν το διπλό σύστημα τον καλύτερο τρόπο για να αποκτήσουν εξειδικευμένο προσωπικό (“The German Vocational Training System”). Ωστόσο, η Γερμανία αναφορικά με το δυϊκό σύστημα εκπαίδευσης, παρέχει ένα υψηλό σύστημα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης πάνω στο οποίο στηρίζεται η επαγγελματική εκπαίδευση και παρά την πρόωρη εξειδίκευση που λαμβάνουν οι νέοι στο ομοσπονδιακό κράτος διαθέτουν και την βασική εκπαίδευση για να αντιδράσουν ευέλικτα στο μέλλον (Williams, 2017).

Η Γερμανία μαζί με τα αρμόδια υπουργεία χωρών που έχουν επίσης το διπλό- δυϊκό σύστημα στην εκπαίδευσή τους όπως η Αυστρία, η Ελβετία, το Λουξεμβούργο και η Δανία, ξεκίνησε μια ηλεκτρονική "εργαλειοθήκη Μαθητείας" για να παρέχει στήριξη στους

υπεύθυνους λήψης αποφάσεων σε όλη την Ευρώπη, οι οποίοι θέλουν να εφαρμόσουν τις βασικές αρχές της διπλής – δυϊκής μάθησης με προγράμματα Μαθητείας (<http://www.apprenticeship-toolbox.eu/>). Πιο συγκεκριμένα, το εργαλείο Μαθητείας “Apprenticeship toolbox”, αναπτύσσεται από τις εθνικές αρχές της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (EEK) από την Αυστρία, τη Δανία, τη Γερμανία, το Λουξεμβούργο και την Ελβετία, οι οποίες χάρη αυτής της μορφής της επαγγελματικής εκπαίδευσης είναι πλέον χώρες με πολύ χαμηλά ποσοστά ανεργίας των νέων (Kaminioti και Baskozou, 2014). Υποστηριζόμενη από την Ευρωπαϊκή Συμμαχία Μαθητείας και συγχρηματοδοτούμενη από το πρόγραμμα Erasmus και Erasmus+, η εργαλειοθήκη έχει στόχο να προσφέρει μια βάση πόρων για ανάπτυξη πολιτικών και πρακτικών. Διαθέτει έγγραφα, συνδέσμους και σχετικό υλικό για τα επιτυχημένα συστήματα Μαθητείας των πέντε χωρών. Τέλος, η ανάπτυξη υψηλής ποιότητας επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης είναι η κατευθυντήρια αρχή της διμερούς συνεργασίας στο πλαίσιο του Μνημονίου του Βερολίνου τον Δεκέμβριο του 2013 με την Ελλάδα, την Πορτογαλία, την Ιταλία, τη Σλοβακία και τη Λετονία, κράτη που τυγχάνουν μεγάλα ποσοστά ανεργίας των νέων ηλικίας 18-24 ετών και με πρωταρχική θέση να κατέχει η Ελλάδα με ποσοστό 28.4% μεταξύ 28 χωρών σύμφωνα με έρευνα του 2012 (Kaminioti και Baskozou, 2014).

1.2.2 Σουηδία

Το σουηδικό σύστημα EEK Ενηλίκων μπορεί να χαρακτηριστεί αποκεντρωτικό, καθώς η ευθύνη της εκπαιδευτικής πολιτικής μεταφέρθηκε από το εθνικό στο τοπικό επίπεδο. Συγκεκριμένα η κατανομή των ευθυνών ξεκινάει από τη Βουλή και την κυβέρνηση που προσδιορίζουν τους αντικειμενικούς σκοπούς της εκπαίδευσης και καταλήγει στους δήμους και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα που εξασφαλίζουν την υλοποίηση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων (Eurydice, 2018). Σε εθνικό επίπεδο, η κυβέρνηση ορίζει υπουργεία αρμόδια για τη χάραξη πολιτικών EEK Ενηλίκων. Για την ΑEEK είναι το Υπουργείο Παιδείας και Επιστημών ενώ για την ΣEEK το Υπουργείο Βιομηχανίας, Απασχόλησης και Επικοινωνίας.

Η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στη Σουηδία χαρακτηρίζεται από υψηλή συμμετοχή. Πάνω από το 98% των ατόμων που ολοκληρώνουν την υποχρεωτικής φοίτησης προχωρούν άμεσα στο ανώτερο σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και οι μισοί περίπου εισέρχονται στην αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Όλα τα

προγράμματα αρχικής κατάρτισης προσφέρουν την ευκαιρία να συνεχίσουν την τριτοβάθμια εκπαίδευση και υπάρχει ένα καλά ανεπτυγμένο σύστημα εκπαίδευσης ενηλίκων που επιτρέπει σε όσους δεν ολοκλήρωσαν την υποχρεωτική ή ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση να συμπληρώσουν την εκπαίδευσή τους μετά την ηλικία των 19 ετών. Η πολιτική για την ΕΕΚ στη Σουηδία έχει γενικά προσανατολιστεί στη βελτίωση της πρόσβασης και της ισότητας στην ΕΕΚ. Η έμφαση δίνεται περισσότερο στις μικρές αλλαγές παρά στη ριζική και γενική μεταρρύθμιση, αλλά υπάρχει γενική συμφωνία ότι το επίπεδο της ΕΕΚ πρέπει να αυξηθεί για να προσελκύσει περισσότερους μαθητές, από το σύνολο τους πληθυσμού και ακόμη και από τις ευπαθείς ομάδες. Η κυβέρνηση δήλωσε ότι τα προγράμματα αρχικής κατάρτισης πρέπει να επιτρέπουν σε όσους δεν προτίθενται να συνεχίσουν την τριτοβάθμια εκπαίδευση να επικεντρωθούν περισσότερο στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και στην κατάρτιση βάσει της εργασίας. Αναμένεται ότι οι μεταρρυθμίσεις αυτές θα οδηγήσουν σε αύξηση του ποσοστού των ατόμων που ολοκληρώνουν τις σπουδές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, διατηρώντας το ενδιαφέρον των εκπαιδευομένων της ΕΕΚ που δυσκολεύονται να αντιμετωπίσουν το μεγάλο φορτίο γενικών / ακαδημαϊκών θεμάτων.

Στο πλαίσιο του ισχύοντος συστήματος, το οποίο βασίζεται στη μεταρρύθμιση του 1994, τα προγράμματα ΕΕΚ αποσκοπούν στην παροχή ευρύτερων και βαθύτερων γνώσεων σε σύγκριση με τις προηγούμενες εποχές. Η επιτυχής ολοκλήρωση ενός προγράμματος ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, θεωρητικού/ακαδημαϊκού ή επαγγελματικού προσανατολισμού, πληροί τις προϋποθέσεις για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ωστόσο, η πλειονότητα των φοιτητών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης προέρχεται από ένα από τα τέσσερα ακαδημαϊκά προγράμματα. Σύμφωνα με το ισχύον σύστημα, οι φοιτητές έχουν επίσης σημαντικές επιλογές όσον αφορά το περιεχόμενο της δικής τους εκπαίδευσης και μπορούν να επιλέξουν από μια ποικιλία τόσο κοινού πυρήνα όσο και μαθημάτων ειδικά για το πρόγραμμά τους. Επί του παρόντος, υπάρχουν 17 εθνικά προγράμματα, 13 από τα οποία είναι επαγγελματικά προσανατολισμένα, και όλα καλύπτουν τρία έτη. Τα προγράμματα ΕΕΚ είναι συνήθως 85% σχολικά. Κάθε πρόγραμμα περιλαμβάνει 2.500 μονάδες και όλα τα εθνικά προγράμματα περιλαμβάνουν οκτώ βασικά μαθήματα: αγγλικά, τέχνες, φυσική αγωγή και υγεία, μαθηματικά, γενικές επιστήμες, κοινωνικές σπουδές, σουηδικά (ή σουηδικά ως δεύτερη γλώσσα) και θρησκεία. Μαζί, τα βασικά θέματα ανέρχονται σε 750 μονάδες. Σύμφωνα με το ισχύον σύστημα δεν εκδίδεται

πιστοποιητικό ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αλλά, αντίθετα, οι μαθητές λαμβάνουν αντίγραφο των μαθημάτων και των βαθμών. Τα ειδικά θέματα του προγράμματος, τα οποία καθορίζονται από την κυβέρνηση, περιλαμβάνουν συνολικά 1.450 μονάδες.

Τα προγράμματα με επαγγελματικό προσανατολισμό (13 από τα 17 προγράμματα ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης) περιλαμβάνουν τουλάχιστον 15 εβδομάδες σε χώρο εργασίας εκτός σχολείου, τη λεγόμενη κατάρτιση στο χώρο εργασίας (APU – Arbetsplatsförlagd utbildning). Τέσσερα προγράμματα – τέχνες, φυσικές επιστήμες, κοινωνικές επιστήμες και τεχνολογία – έχουν μια προαιρετική και όχι υποχρεωτική συνιστώσα κατάρτισης στο χώρο εργασίας. Οι πάροχοι εκπαίδευσης (διοργανωτές σχολικής εκπαίδευσης όπως δήμοι, ανεξάρτητα σχολεία κ.λπ.) είναι υπεύθυνοι για την εξεύρεση ευκαιριών κατάρτισης στο χώρο εργασίας και για την εποπτεία των μαθητών· πολλά σχολεία θεωρούν ότι αυτό απαιτεί σημαντική προσπάθεια. Οι ευκαιρίες για την οργάνωση της μάθησης στο χώρο εργασίας ποικίλλουν καθώς τα σχολεία εξαρτώνται από τους δεσμούς που έχουν δημιουργήσει με ιδιωτικούς και δημόσιους οργανισμούς και την τοπική επιχειρηματική κοινότητα. Μια άλλη πρόκληση όσον αφορά τη συνιστώσα της κατάρτισης με βάση την εργασία της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι να διασφαλιστεί ότι οι επόπτες (εκείνοι που εποπτεύουν τους σπουδαστές σε θέσεις κατάρτισης με βάση την εργασία) διαθέτουν επαρκείς γνώσεις εκπαίδευσης και κατάρτισης για να εξασφαλίσουν μια θετική μαθησιακή εμπειρία στον χώρο εργασίας.

Τα περισσότερα σουηδικά προγράμματα χωρίζονται σε διαφορετικές ειδικότητες. Ο Σουηδικός Εθνικός Οργανισμός Εκπαίδευσης καθορίζει ποια μαθήματα είναι υποχρεωτικά για τις εθνικές ειδικότητες. Συνδυάζοντας συγκεκριμένα θέματα από διάφορα προγράμματα, ένας δήμος μπορεί να συγκεντρώσει ειδικά σχεδιασμένα προγράμματα (ειδικό πρόγραμμα) για την κάλυψη των τοπικών και περιφερειακών αναγκών. Πρέπει να περιλαμβάνουν τα οκτώ βασικά θέματα και τις εργασίες του σχεδίου και να αντιστοιχούν σε ένα εθνικό πρόγραμμα όσον αφορά το επίπεδο δυσκολίας και τον αριθμό των ωρών. Πάνω από 42.000 φοιτητές (10,6 % του πληθυσμού των σπουδαστών ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης) ήταν εγγεγραμμένοι σε ειδικά σχεδιασμένα προγράμματα κατά το έτος σπουδών 2008/09 (Εθνικός Οργανισμός για την Εκπαίδευση, 2009). Τα μεμονωμένα προγράμματα (individuellt) μπορεί να διαφέρουν ως προς τη διάρκεια και το περιεχόμενο και οργανώνονται από κάθε ανώτερο σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για να καλύψουν

τις ανάγκες των μαθητών που δεν μπορούν να συμμετάσχουν σε ένα εθνικό ή ειδικά σχεδιασμένο πρόγραμμα, συχνά λόγω ανεπαρκών μαθησιακών αποτελεσμάτων στα σουηδικά, αγγλικά και μαθηματικά. Στόχος είναι οι φοιτητές να μεταφερθούν αργότερα σε εθνικό ή ειδικά σχεδιασμένο πρόγραμμα. Διαφορετικά, οι μαθητές λαμβάνουν τελικό βαθμό (πιστοποιητικό μάθησης), όταν έχουν ολοκληρώσει το πρόγραμμα του προγράμματος. Κατά το 2008, 31.532 (8%) μαθητές ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης συμμετείχαν στο ατομικό πρόγραμμα και 7.142 (23%) συνδέονται επίσης με εθνικό πρόγραμμα. Υπήρχαν επίσης περίπου 2.803 μαθητές σε διεθνή προγράμματα απολυτηρίου, που αντιπροσωπεύουν μόνο το 0,7% της συνολικής εγγραφής των μαθητών της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε 396.336 μαθητές στη Σουηδία κατά το σχολικό έτος 2008/09 (Swedish National Agency for Education, 2009).

Ένας μαθητής που έχει ολοκληρώσει επαγγελματική εκπαίδευση σε ένα γυμνάσιο είναι περισσότερο γενικός παρά ειδικός και η απόκτηση πιο εξειδικευμένων δεξιοτήτων είναι συχνά ευθύνη του εργοδότη. Για τα λίγα επαγγέλματα που απαιτούν επαγγελματική πιστοποίηση (όπως ηλεκτρολόγος, υδραυλικός κ.ά.) ένας μαθητής πρέπει να ολοκληρώσει ένα πρόγραμμα μαθητείας που διαχειρίζεται από κοινά συμβούλια κατάρτισης σε τομεακό επίπεδο. Αυτά τα κοινά συμβούλια κατάρτισης εκδίδουν πιστοποιητικά (Yrkeshövet) για πολλά επαγγέλματα, ενώ τα επαγγέλματα υγειονομικής περίθαλψης πιστοποιούνται από το Εθνικό Συμβούλιο Υγείας και Πρόνοιας (Socialstyrelsen). Συνολικά, θεωρείται ότι η ΕΕΚ δεν πρέπει να είναι αδιέξοδος, αλλά, αντίθετα, το πρώτο βήμα σε μια διαδικασία διά βίου μάθησης. Πράγματι, το ποσοστό μετάβασης από την ανώτερη δευτεροβάθμια στην τριτοβάθμια εκπαίδευση αυξήθηκε σημαντικά κατά την τελευταία δεκαετία, με σχεδόν το 45% των μαθητών ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης να συνεχίζουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση εντός τριών ετών από την ολοκλήρωση της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών έχουν επίσης ξεκινήσει αρκετά σχολεία ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με έδρα τις επιχειρήσεις. Αυτό το είδος σχολείου παρέχει περισσότερη εκπαίδευση και κατάρτιση με βάση την εταιρεία, συχνά με εκπαίδευση προσαρμοσμένη στις ανάγκες της επιχείρησης. Αυτός ο τύπος ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης λαμβάνει τον ίδιο τύπο χρηματοδότησης με άλλα σχολεία, ακολουθεί τα βασικά ανώτερα προγράμματα σπουδών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και οι σπουδαστές λαμβάνουν το ίδιο πιστοποιητικό δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

1.2.3 Νορβηγία

Κεντρικό στοιχείο του νορβηγικού συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης είναι το Υπουργείο Παιδείας και Έρευνας (Kunnskapsdepartementet), το οποίο έχει τη συνολική ευθύνη για την ανάπτυξη και τη διαχείριση της εθνικής πολιτικής όλων των επιπέδων εκπαίδευσης και κατάρτισης. Οι κομητείες (fylkeskommuner) και οι δήμοι (kommuner) είναι υπεύθυνοι για την ανάπτυξη ολοκληρωμένων σχεδίων και για την οργάνωση και τη χρηματοδότηση εντός της δικαιοδοσίας τους.

Και τα οκτώ ανώτερα δευτερεύοντα προγράμματα ΕΕΚ παρακολουθούνται στενά. Οι αλλαγές πραγματοποιούνται συνεχώς με βάση τις εισροές και τις αιτήσεις των κοινωνικών εταίρων, των κομητειών ή των συμβουλίων επαγγελματικής κατάρτισης (Fagligeråd) που παρέχουν συμβουλές για την κατάρτιση σε συγκεκριμένες ομάδες επαγγελματιών. Η Διεύθυνση Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Διεύθυνση) φιλοξενεί τις γραμματείες τόσο του Εθνικού Συμβουλίου Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (Samarbeidsrådet yrkesopplæring (SRY)) που παρέχει συμβουλές σε γενικό επίπεδο, όσο και των Συμβουλίων Επαγγελματικής Κατάρτισης. Τα Συμβούλια Επαγγελματικής Κατάρτισης πρέπει να υποβάλλουν έκθεση σχετικά με την κατάσταση στις εθνικές αρχές μία φορά κατά τη διάρκεια της τετραετίας. Η έκθεση καλύπτει επίσης την πιθανή ανάγκη για αλλαγές στα αντίστοιχα προγράμματα ΕΕΚ. Η Διεύθυνση, σε συνεργασία με τα Συμβούλια Επαγγελματικής Κατάρτισης, τις επαγγελματικές επιτροπές (fagligutvalg), τους δήμους των νομών και τους κοινωνικούς εταίρους, επανεξέτασε τα προγράμματα ΕΕΚ που ήταν διαθέσιμα το 2016 (Norwegian Directorate for Education and Training, 2017).

Το αποτέλεσμα είναι μια νέα δομή για τα επαγγελματικά μαθήματα στα ανώτερα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από το 2020, η οποία θα είναι η μεγαλύτερη αλλαγή στην επαγγελματική εκπαίδευση από το 2006. Η νέα δομή θα ενισχύσει την ποιότητα και τη συνάφεια της εκπαίδευσης. Ένα στοιχείο που μπορεί να περιορίσει τον αντίκτυπο των κοινωνικών εταίρων στην ανώτερη δευτεροβάθμια παροχή ΕΕΚ είναι η έμφαση που δίνεται στις ατομικές επιλογές των εκπαιδευόμενων. Σύμφωνα με τη νομοθεσία, οι εκπαιδευόμενοι δικαιούνται να γίνουν δεκτοί σε ένα από τα τρία προτιμώμενα προγράμματα ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Κατά το σχολικό έτος 2017/18, το 82% των μαθητών του πρώτου έτους έγιναν δεκτοί στην πρώτη επιλογή της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Norwegian Directorate for Education and Training, 2017). Οι νομαρχιακές αρχές πρέπει να παρέχουν προγράμματα και θέματα που αντιστοιχούν σε αυτές τις

προτιμήσεις. Έτσι, προκειμένου να εξισορροπηθεί η παροχή ΕΕΚ με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, οι κοινωνικοί εταίροι παρέχουν συμβουλές σχετικά με ένα ευρύ φάσμα θεμάτων που σχετίζονται με την ανώτερη δευτεροβάθμια ΕΕΚ, όπως: η διάρθρωση του προγράμματος κατάρτισης, η ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών, η περιφερειακή δομή, ο όγκος της παροχής ΕΕΚ, το πλαίσιο εξετάσεων για το εμπόριο και τα πιστοποιητικά του ταξιδιώτη και ο ποιοτικός έλεγχος σε εθνικό, επαρχιακό και τοπικό επίπεδο.

Η Διεύθυνση για την Εκπαίδευση και τη μαθητεία είναι υπεύθυνη για τη συνεχή ανάπτυξη των προγραμμάτων σπουδών. Για το σκοπό αυτό, χρησιμοποιεί εκτεταμένα ομάδες εμπειρογνομών τόσο από σχολεία όσο και από επιχειρήσεις που παρέχουν ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Όταν διαπιστωθεί η ανάγκη για νέα προσόντα, συνιστάται μια τριμερής ομάδα για τον σχεδιασμό επαγγελματικών προφίλ. Αυτά αποτελούν τη βάση για την ανάπτυξη των προγραμμάτων σπουδών. Η Διεύθυνση διορίζει ομάδες για την ανάπτυξη των προγραμμάτων σπουδών που αποτελούνται από επαγγελματίες (που προτείνονται συχνότερα από τις οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων) και εκπαιδευτικούς ΕΕΚ. Εντός τριών μηνών, η ομάδα υποβάλλει στη Διεύθυνση ένα προσχέδιο του προγράμματος σπουδών. Το σχέδιο διανέμεται στον τομέα για τρίμηνη διαδικασία διαβούλευσης. Η σχετική ανατροφοδότηση ενσωματώνεται στα σχέδια προγραμμάτων σπουδών. Με την υποστήριξη εξωτερικών εκπροσώπων του κλάδου, η ποιότητα των προγραμμάτων σπουδών εξασφαλίζεται από τη Διεύθυνση. Ανάλογα με το θέμα, τα προγράμματα σπουδών καθορίζονται τελικά από το Υπουργείο ή τη Διεύθυνση

Οι προσδιορισμένες ανάγκες στην αγορά εργασίας δεν θα επηρεάσουν άμεσα την κατάρτιση ή την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών, αλλά η κατάρτιση των εκπαιδευτικών και η αξιολόγηση των εκπαιδευομένων και των μαθητευομένων θα εξαρτώνται από τα προγράμματα σπουδών των εκπαιδευτικών. Επιπλέον, η Διεύθυνση διαθέτει ένα σύστημα παρακολούθησης των προγραμμάτων σπουδών (Σύστημα για το πρόγραμμα σπουδών *oppfølging* (SOL)). Σκοπός του συστήματος είναι να αποκτήσει μια πιο ολιστική και συστηματική επισκόπηση της κατάστασης των προγραμμάτων σπουδών. Το SOL συνεπάγεται την αναθεώρηση, την κατάρτιση και την ανάλυση διαφόρων πηγών που ενημερώνουν την κατάσταση για τα προγράμματα σπουδών και τον τρόπο λειτουργίας τους. Οι πηγές αυτές περιλαμβάνουν μελέτες, έρευνες, εκθέσεις αξιολόγησης και στατιστικές. Η πρόθεση είναι ότι η SOL θα πρέπει να συμβάλει στη διαχείριση των προγραμμάτων σπουδών πιο συστηματική, βασισμένη στη γνώση και προβλέψιμη. Οι γνώσεις που

αποκτήθηκαν παρέχουν στη Διεύθυνση τη βάση για την έναρξη των αναγκαίων και κατάλληλων μέτρων για την ενίσχυση της εφαρμογής των προγραμμάτων σπουδών. Τα μέτρα αυτά μπορούν να υποστηρίξουν και να ενημερώσουν τους παρόχους ΕΕΚ κατά την προσαρμογή των προγραμμάτων σπουδών.

1.2.4 Γαλλία

Το Υπουργείο Παιδείας είναι υπεύθυνο για την εκπαιδευτική πολιτική, όπως γίνεται μέσω της επαγγελματικής κατάρτισης στα σχολεία και μέσω της μαθητείας. Το Υπουργείο Γεωργίας και Αλιείας έχει παράλληλη ευθύνη για την επαγγελματική κατάρτιση στη γεωργία. Το Υπουργείο Οικονομίας, Βιομηχανίας και Απασχόλησης είναι υπεύθυνο για τη συνεχή επαγγελματική κατάρτιση των νέων και των ατόμων που αναζητούν εργασία ενηλίκων και για την επαγγελματική κατάρτιση των εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα (μπορεί έτσι να θεσπίζει κανόνες και κανονισμούς και να καθορίζει αμοιβές κατάρτισης κ.λπ.). Άλλα υπουργεία, όπως το Υπουργείο Νεολαίας και Αθλητισμού, είναι αρμόδια για την κατάρτιση και τα επαγγελματικά διπλώματα στους τομείς για τους οποίους είναι αρμόδια.

Η διαδικασία αποκέντρωσης της δεκαετίας του 1980 δημιούργησε 26 περιφέρειες, καθεμία από τις οποίες διευθύνεται από ένα περιφερειακό συμβούλιο αποτελούμενο από πολιτικούς εκπροσώπους που εκλέγονται άμεσα με λαϊκή ψήφο. Πρόκειται για τους δημόσιους φορείς που είναι κυρίως υπεύθυνοι για την επαγγελματική κατάρτιση, ιδίως για τους νέους ηλικίας 16-25 ετών και για όσους αναζητούν εργασία. Για την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους στο θέμα αυτό, οι περιφέρειες έχουν δημιουργήσει τις δικές τους ειδικές διοικητικές υπηρεσίες με τη μορφή επιτροπών, υπηρεσιών ή διευθύνσεων επαγγελματικής κατάρτισης. Για το συντονισμό των πολιτικών και των μέτρων επαγγελματικής κατάρτισης, έχουν συσταθεί περιφερειακές επιτροπές συντονισμού της απασχόλησης και της επαγγελματικής κατάρτισης (Comités régionaux de l'emploi et de la formation professionnelle ή CCREFP). Οι επιτροπές αυτές – που αποτελούνται από περιφερειακούς εκπροσώπους της κυβέρνησης, καθώς και από εκπροσώπους των περιφερειών, των συνδικαλιστικών οργανώσεων και των οργανώσεων των εργοδοτών, καθώς και από τα περιφερειακά επιμελητήρια γεωργίας, εμπορίου, βιομηχανίας και εμπορίου – είναι επιφορτισμένες με την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων οργανισμών που συμμετέχουν στην επαγγελματική κατάρτιση. Εξασφαλίζουν καλύτερο συντονισμό των

πολιτικών επαγγελματικής κατάρτισης και απασχόλησης σε εθνικό επίπεδο. Συγκεκριμένα, οι λειτουργίες τους περιλαμβάνουν ανάλυση πολιτικής, έρευνα, παρακολούθηση και αξιολόγηση. Τέλος, τα περιφερειακά οικονομικά και κοινωνικά συμβούλια λειτουργούν ως συμβουλευτικά όργανα για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής. Ζητείται η γνώμη τους κατά την προετοιμασία των περιφερειακών σχεδίων για την ανάπτυξη της επαγγελματικής κατάρτισης.

Οι περιφέρειες θεσπίζουν τις δικές τους πολιτικές για τη συνεχή επαγγελματική κατάρτιση. Κάθε περιφέρεια καταρτίζει ένα σχέδιο ανάπτυξης της επαγγελματικής κατάρτισης (σχέδιο για την κατάρτιση των επαγγελματιών ή PRDFP) με σκοπό το συντονισμό των διαφόρων πτυχών της παροχής επαγγελματικής κατάρτισης: αρχική και συνεχή κατάρτιση για τους νέους και για τους αναζητούντες εργασία. Τα σχέδια βασίζονται στην έννοια της ενεργού εταιρικής σχέσης μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων παραγόντων: της κυβέρνησης, των οργανώσεων εργοδοτών και συνδικαλιστικών οργανώσεων, των διευθυντών των αρχών εκπαίδευσης (recteurs d'académie) και των ασφαλιστικών οργανισμών απασχόλησης όπως η UNEDIC/ASSEDIC. Τα περιφερειακά σχέδια επαγγελματικής κατάρτισης βασίζονται σε προηγούμενη ανάλυση των κυριότερων προβλημάτων απασχόλησης και κατάρτισης επί τόπου, καθώς και των πιθανών εξελίξεων στο μέλλον. Επειδή λαμβάνουν υπόψη το συγκεκριμένο περιφερειακό πλαίσιο, προτείνουν μια σειρά λύσεων σε θέματα επαγγελματικής κατάρτισης σε περιφερειακό επίπεδο. Για τη διεξαγωγή των απαραίτητων αναλύσεων, οι περιφέρειες βασίζονται στα περιφερειακά παρατηρητήρια απασχόλησης και κατάρτισης (Observatoires régionaux emploi/information ή OREF).

Στη Γαλλία συνυπάρχουν οι δύο τύποι λυκείων (τεχνικό και γενικό). Στα τεχνικά λύκεια η πρακτική άσκηση των μαθητών σε επιχειρήσεις είναι απαραίτητη προϋπόθεση. Οι επιχειρήσεις που δέχονται μαθητές υπογράφουν σύμβαση με το λύκειο. Η σύμβαση υπογράφεται με εκείνους τους εργοδότες που πληρούν τις εξής προϋποθέσεις:

- Η εξειδίκευση και η εργασία του μαθητή να αντιστοιχεί στα θεωρητικά μαθήματα που διδάσκεται στο σχολείο.
- Το προσωπικό της επιχείρησης να διαθέτει τις ικανότητες, την κατάλληλη εκπαίδευση και την εργασιακή εμπειρία, ώστε να μπορεί να εμπλέκεται στην εξειδίκευση των μαθητών. Ένας καθηγητής είναι υπεύθυνος, από πλευράς σχολείου για την παρακολούθηση της πρακτικής άσκησης των μαθητών.

Ο κάθε μαθητής βαθμολογείται όχι μόνο για τις γνώσεις που αποκτά κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης, αλλά και για το βαθμό συνεργασίας του με το υπόλοιπο προσωπικό. Αν για οποιοδήποτε λόγο ο μαθητής διακόψει την πρακτική άσκηση ή η συνολική βαθμολογία του από την πρακτική άσκηση είναι χαμηλή, δεν αποκτά πτυχίο. Η επιτυχία στην πρακτική άσκηση είναι προϋπόθεση για την απόκτηση πτυχίου. Η απόκτηση δεξιοτήτων που απαιτούνται από την αγορά εργασίας είναι ο πρωταρχικός στόχος του σχολείου. Για το λόγο αυτό, κύρια στις τεχνικές ειδικότητες (μηχανολόγων, ηλεκτρολόγων κ.λ.π.) δημιουργούνται εργαστήρια, τα οποία ανανεώνονται και λειτουργούν σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που είναι απαραίτητες στην αγορά. Σ' αυτά μπορούν να απευθυνθούν ιδιώτες από την περιοχή για να επισκευάσουν τα αυτοκίνητά τους, τα ηλεκτρικά τους σκεύη κ.λ.π. Με τον τρόπο αυτόν επιτυγχάνεται η άμεση επαφή των μαθητών με την αγορά εργασίας όχι μόνο κατά το χρόνο της πρακτικής τους άσκησης, αλλά και στις ώρες εργαστηρίων του σχολείου.

Τα επαγγελματικά μαθήματα έχουν ορισμένα χαρακτηριστικά:

- συνδυάζουν τη γενική εκπαίδευση με ένα υψηλό επίπεδο εξειδικευμένων τεχνικών γνώσεων. Με κύριο στόχο την προετοιμασία των σπουδαστών για ένα επάγγελμα, τους επιτρέπουν επίσης να συνεχίσουν περαιτέρω σπουδές:
- οδηγούν στη χορήγηση εθνικών διπλωμάτων, τα οποία πιστοποιούν την επαγγελματική επαγγελματικής εκπαίδευσης (BEP) και το δίπλωμα δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης (Bac Pro),
- περιλαμβάνουν υποχρεωτικές περιόδους επαγγελματικής κατάρτισης, για τρεις έως 10 εβδομάδες ετησίως, ανάλογα με το δίπλωμα και την ειδικότητα,
- οι σπουδαστές μπορούν να στραφούν μεταξύ των οδών μάθησης: μπορούν να περάσουν από τη γενική και τεχνική εκπαίδευση στην επαγγελματική κατάρτιση ή από την επαγγελματική κατάρτιση σε τεχνικές σπουδές.

Ορισμένα επαγγελματικά γυμνάσια μπορούν να χαρακτηριστούν, για πέντε έτη κάθε φορά, ως «επαγγελματικά γυμνάσια». Τα ιδρύματα αυτά προσφέρουν τεχνική και επαγγελματική κατάρτιση (σε ένα συγκεκριμένο σύνολο επαγγελμάτων. Εξυπηρετούν μαθητές διαφόρων ειδών: έφηβους μαθητές, ενήλικες στη συνεχή εκπαίδευση, μαθητευόμενους και φοιτητές. Έχουν στενούς δεσμούς με τον κόσμο της εργασίας και τους

κοινωνικούς εταίρους και, ως εκ τούτου, προσφέρουν υψηλής ποιότητας κατάρτιση. Το 2007, υπήρχαν 372 χαρακτηριζόμενα «επαγγελματικά γυμνάσια».

1.2.5 Ισπανία

Η επαγγελματική εκπαίδευση είναι μέρος της Δευτεροβάθμιας Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης και παρέχεται από τα Ινστιτούτα Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, τα οποία είναι αυτόνομα ιδρύματα. Τα συγκεκριμένα εκπαιδευτικά ιδρύματα παρέχουν εκπαίδευση σε δύο τουλάχιστον εκπαιδευτικού κύκλους. Η φιλοσοφία της βασικής επαγγελματικής εκπαίδευσης επικεντρώνεται στο ότι οι μαθητές εκτός από τις πρακτικές γνώσεις και την κατανόηση του κοινωνικού και εργασιακού περιβάλλοντος να αποκτήσουν επαγγελματική πείρα και δεξιότητες, ώστε να ενισχυθεί η σχέση ειδίκευσης-απασχόλησης. Η απόκτηση ειδικής τεχνογνωσίας και η κατανόηση της παραγωγικής διαδικασίας διευκολύνει τους μαθητές μετά την αποφοίτηση στη μετάβασή τους στην αγορά εργασίας. Μετά το τέλος της υποχρεωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Γυμνάσιο) στην ηλικία των 16 ετών οι μαθητές μπορούν να επιλέξουν προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης μεσαίου (Τεχνικής Σχολής) ή ανώτερου (Τεχνικού Λυκείου) επιπέδου. Στο ανώτερο επίπεδο έχουν πρόσβαση οι μαθητές που τελείωσαν το Bachillerato (δύο σχολικά έτη μη υποχρεωτικής εκπαίδευσης).

Κάθε πρόγραμμα διαρκεί δύο σχολικά έτη. Στο πρώτο από αυτά, οι μαθητές ακολουθούν τα θεωρητικά μαθήματα του λυκείου. Στο δεύτερο, κάνουν πρακτική άσκηση σε μια επιχείρηση. Αυτή η πρακτική είναι ένα επιπλέον μάθημα, το οποίο πραγματοποιείται όχι στο λύκειο, αλλά σε μια επιχείρηση. Για το σκοπό αυτό, στο σχολείο υπάρχει ένας υπεύθυνος καθηγητής των πρακτικών, ο οποίος ψάχνει στην περιοχή επιχειρήσεις κατάλληλες για τον κλάδο που οι μαθητές έχουν εκπαιδευτεί (π.χ. αν είμαστε στον κλάδο του Τουρισμού, οι μαθητές κάνουν πρακτική άσκηση σε πρακτορεία, τουριστικά γραφεία, ξενοδοχεία κ.λ.π.). Τα προγράμματα στα σχολεία της Ισπανίας διαρκούν 1.400 ώρες: απ' αυτές οι 440 είναι η πρακτική σε επιχείρηση.

Στην επιχείρηση ο μαθητής έχει ένα ωράριο παρόμοιο με το υπόλοιπο προσωπικό που δουλεύει εκεί, κανονικά 8 ώρες ημερησίως. Κάθε 15 μέρες πρέπει να πηγαίνει στο σχολείο να συζητά με τον υπεύθυνο καθηγητή και να του παραδίνει τα έγγραφα που αναγκαστικά πρέπει να συμπληρώνει εβδομαδιαίως. Παράλληλα, ο υπεύθυνος καθηγητής πρέπει να επισκέπτεται κάθε 15 μέρες τις συγκεκριμένες επιχειρήσεις ώστε να διαπιστώνει

αν πραγματοποιείται το πρόγραμμα πρακτικής επιμόρφωσης στο εργασιακό περιβάλλον. Οι επιχειρήσεις δεν λαμβάνουν αμοιβή. Σημειωτέων ότι κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, ο μαθητής δεν έχει συμβόλαιο εργασίας, επειδή ακόμη είναι μαθητής και δεν υπάρχουν εργασιακές υποχρεώσεις εκ μέρους της επιχείρησης, αλλά μια σχολική ασφάλεια καλύπτει το μαθητή. Όταν τελειώσει την πρακτική, ο μαθητής παίρνει το δίπλωμά του και μόνο τότε μπορεί να υπογράψει συμβόλαιο με μια επιχείρηση. Πολλές φορές, οι μαθητές βρίσκουν δουλειά στην ίδια επιχείρηση στην οποία πραγματοποίησαν την πρακτική τους.

Η ειδική επαγγελματική κατάρτιση καλύπτει ένα φάσμα γνώσεων και δεξιοτήτων που σχετίζονται αποκλειστικά με την εργασία και παρέχουν μια σύνδεση μεταξύ της βασικής κατάρτισης του βασικού προγράμματος σπουδών και της κατάρτισης στο χώρο εργασίας. Επιδιώκει, με άλλα λόγια, να γεφυρώσει το χάσμα μεταξύ σχολείου και εργασίας. Περίπου το 25% της κατάρτισης πραγματοποιείται σε πραγματικό εργασιακό περιβάλλον χάρη σε συμφωνίες συνεργασίας μεταξύ σχολείων και επιχειρήσεων. Είναι οργανωμένη σε κύκλους σε μεσαίο και υψηλότερο επίπεδο, τα οποία ποικίλλουν σε μήκος και είναι αρθρωτά στη δομή. Εκτός από τη διάσταση που σχετίζεται με την εργασία, ο νέος τύπος επαγγελματικής κατάρτισης έχει μια δεύτερη πτυχή, δηλαδή αυτή της κοινωνικής εκπαίδευσης.

Η σπονδυλωτή οργάνωση της ειδικής κατάρτισης έχει σχεδιαστεί για να αναπτύξει την ικανότητα ενός εκπαιδευόμενου να προσαρμόζεται στην τεχνολογική πρόοδο και τις αλλαγές στη δομή της βιομηχανίας και να διευκολύνει τη διά βίου μάθηση. Το εθνικό πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης καλύπτει τόσο τον επαγγελματικό προσανατολισμό όσο και την κατάρτιση με στόχο την πρώτη απασχόληση - τα οποία θεωρούνται ως λειτουργία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων - μέσω μιας ενότητας επαγγελματικής κατάρτισης και προσανατολισμού, η οποία παρέχεται σε συνεργασία με τα τμήματα επαγγελματικού προσανατολισμού των σχολείων, η οποία χρησιμοποιεί πληροφορίες που διατίθενται από τις υπηρεσίες παροχής συμβουλών για την απασχόληση.

1.2.6 Ιταλία

Παρόλο που το θεσμικό πλαίσιο είναι έντονα συγκεντρωτικό, η Ιταλία παρουσιάζει σημαντικές εδαφικές διαφορές στο εκπαιδευτικό σύστημα. Ιστορικά, οι διαφορές αυτές είναι συνυφασμένες με εδαφικές διαφορές τόσο στην οικονομική όσο και στην κοινωνική

ανάπτυξη. Τα διάφορα ρεύματα και οι εξειδικευμένοι κλάδοι των τεχνικών και επαγγελματικών ιδρυμάτων εξοπλίζουν τους φοιτητές να εισέλθουν στην αγορά εργασίας σε ημι-ειδικευμένους, τόσο μπλε όσο και λευκούς, ανάλογα με τους κλάδους. Επιπλέον, οι φοιτητές που αποκτούν το «δίπλωμα di maturità» μπορούν να εγγραφούν στο πανεπιστήμιο στο θέμα της επιλογής τους.

Οι ακρογωνιαίοι λίθοι της τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ιταλία είναι ουσιαστικά δύο: η εκπαίδευση που προσφέρουν τα τεχνικά και επαγγελματικά ιδρύματα του κρατικού συστήματος και η εκπαίδευση που προσφέρεται από το περιφερειακό σύστημα επαγγελματικής κατάρτισης. Οι νέοι τελειώνουν την κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην ηλικία των 14 ετών. Σε αυτό το στάδιο, οι εκπαιδευόμενοι συμμετέχουν σε κρατικές εξετάσεις για να αποκτήσουν ένα πιστοποιητικό το οποίο χορηγεί την εισαγωγή στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, όπου οι νέοι έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν μεταξύ γενικής εκπαίδευσης ή ΕΕΚ. Στο ανώτερο επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι νέοι μπορούν να επιλέξουν:

- πενταετή προγράμματα που περιλαμβάνουν τα δύο τελευταία έτη υποχρεωτικής εκπαίδευσης και τα τρία έτη (υπό το δικαίωμα/καθήκον εκπαίδευσης και κατάρτισης) σε:
  - λύκεια (licei). Αυτά παρέχουν προγράμματα γενικής εκπαίδευσης σε επίπεδο ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Τα λύκεια (licei) προσφέρουν καλλιτεχνικά, κλασικά, γλωσσικά, επιστημονικά, ανθρώπινα έργα, μουσική και χορευτικά σκέλη. Στο πλαίσιο του καλλιτεχνικού σκέλους, οι μαθητές μπορούν να ειδικευτούν στις εικονιστικές τέχνες, την αρχιτεκτονική και το περιβάλλον, το σχεδιασμό, τα οπτικοακουστικά και πολυμέσα, τα γραφικά ή το σκηνικό στη δεύτερη περίοδο. Τα προσόντα που χορηγούνται μετά την επιτυχή ολοκλήρωση της δευτεροβάθμιας, τεχνικής και επαγγελματικής σχολής με κρατικό τέλος των εξετάσεων τους παρέχουν πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.
    - τεχνικές σχολές
    - επαγγελματικές σχολές
  - προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης που οργανώνονται από τις περιφέρειες.
  - πρόγραμμα μαθητείας (μετά την ηλικία των 15 ετών)

Τα ιταλικά Τεχνικά-Επαγγελματικά Λύκεια εδώ και πολλά χρόνια έχουν εντάξει στο εκπαιδευτικό τους σύστημα την πρακτική άσκηση σε επιχειρήσεις. Μετά το 1989 οι σπουδές διαρκούν 5 χρόνια. Στα τρία πρώτα χρόνια υπάρχουν μαθήματα γενικής παιδείας και ειδικότητας. Στο τέλος του 3ου έτους οι μαθητές δίνουν εσωτερικές εξετάσεις και αποκτούν το πρώτο πτυχίο το οποίο μπορούν να χρησιμοποιήσουν στην αγορά εργασίας και να απασχοληθούν σε θέσεις κατώτερου ειδικευμένου εργατικού δυναμικού. Τα δύο επόμενα χρόνια οι γνώσεις που παίρνουν είναι περισσότερο εξειδικευμένες πάνω στην ειδικότητά τους. Διδάσκονται μαθήματα γενικής παιδείας 50% και 50% ειδικότητας. Επιπλέον, υποχρεώνονται να παρακολουθήσουν 300 ώρες πρόσθετες από τις οποίες οι 180 είναι θεωρητικές και οι 120 πρακτική άσκηση σε επιχειρήσεις.

Τα προγράμματα της πρακτικής άσκησης γίνονται σε εξειδικευμένα αντικείμενα, σύμφωνα με τις ανάγκες της τοπικής αγοράς εργασίας. Στο τέλος του 5ου έτους οι μαθητές δίνουν εξετάσεις στο σχολείο για την απόκτηση του απολυτηρίου και στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση για την άδεια ασκήσεως επαγγέλματος. Η τελική εξέταση της πρακτικής άσκησης αφορά στην παρουσίαση ενός πραγματικού προβλήματος και τον τρόπο επίλυσής του. Σε περίπτωση αποτυχίας στις εξετάσεις της πρακτικής άσκησης, οι μαθητές ενώ τους απονέμεται το απολυτήριο λυκείου, δεν αποκτούν την άδεια ασκήσεως επαγγέλματος και υποχρεούνται να επαναλάβουν την πρακτική άσκηση.

Τα τελευταία χρόνια, η αυξημένη συνεργασία μεταξύ του κράτους, των περιφερειών και των επαρχιών έχει καταστήσει τα προγράμματα αυτά πιο ευέλικτα. Το 2011, οι κανονισμοί που εκδόθηκαν από τη διάσκεψη κράτους-περιφερειών, εισήγαγαν αρκετά σημαντικά στοιχεία:

- ένα σύνολο προτύπων κατάρτισης για τις βασικές δεξιότητες που θα αναπτυχθούν στα τριετή και τετραετή προγράμματα
- σύνολο ελάχιστων προτύπων (που ισχύουν σε εθνικό επίπεδο) για τις τεχνικές και επαγγελματικές δεξιότητες σε σχέση με τα προφίλ επαγγέλματος που περιλαμβάνονται στο εθνικό μητρώο επαγγελματικών προσόντων (Repertorio nazionale delle qualifiche)
- ενδιάμεσες και τελικές πιστοποιήσεις που ισχύουν σε εθνικό επίπεδο.

Το εθνικό μητρώο επαγγελματικών προσόντων που δημιουργήθηκε το 2011 περιλαμβάνει τα εθνικά προφίλ επαγγέλματος και τα αντίστοιχα προσόντα και προγράμματα

ή μαθησιακές διαδρομές, καθώς και ελάχιστα πρότυπα εκπαίδευσης και κατάρτισης (που ισχύουν σε εθνικό επίπεδο). Τα προσόντα που οδηγούν σε ένα συγκεκριμένο εθνικό προφίλ επαγγέλματος πρέπει να περιγράφονται με βάση τα μαθησιακά αποτελέσματα και να τους αποδίδεται το αντίστοιχο επίπεδο. Τα περιφερειακά προγράμματα οργανώνονται σε ενότητες και αποσκοπούν στην ανάπτυξη βασικών, εγκάρσιων και τεχνικών-επαγγελματικών δεξιοτήτων. Αυτή η σπονδυλωτή διαμόρφωση επιτρέπει στους εκπαιδευόμενους να αλλάξουν τομείς σπουδών μέσω της αναγνώρισης των μονάδων. Οι δραστηριότητες επαγγελματικής κατάρτισης (ιδίως οι περίοδοι πρακτικής άσκησης) διαδραματίζουν βασικό ρόλο και διεξάγονται υπό την επίβλεψη δύο εκπαιδευτικών, ενός από το κέντρο κατάρτισης και ενός από μια επιχείρηση. Οι μέθοδοι περιλαμβάνουν παραδοσιακή διδασκαλία στην τάξη, προσομοιώσεις, παιχνίδι ρόλων και συνεργατική μάθηση. Οι ενεργές μέθοδοι διδασκαλίας συνιστώνται ιδιαίτερα για την κάλυψη των αναγκών των διδασκόμενων.

1.2.7 Ελβετία

Η Ελβετία είναι μια ομοσπονδιακή και πολύγλωσση χώρα με αποκεντρωμένο εκπαιδευτικό σύστημα. Την πρωταρχική ευθύνη για την εκπαίδευση διαθέτουν τα 26 καντόνια (κρατίδια). Ενώ τα καντόνια είναι αυτά που είναι υπεύθυνα για την υποχρεωτική εκπαίδευση, τα ίδια μαζί με την ομοσπονδιακή κυβέρνηση μοιράζονται τις ευθύνες για τη μετα-υποχρεωτική εκπαίδευση (γενικές σχολές εκπαίδευσης, επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, πανεπιστήμια). Η αποκέντρωση αντικατοπτρίζεται στο γεγονός ότι τα καντόνια και οι δήμοι τους χρηματοδοτούν το 90% των δημόσιων δαπανών για την εκπαίδευση. Η Συνομοσπονδία και τα Καντόνια έχουν κοινή υποχρέωση να εξασφαλίζουν υψηλό βαθμό ποιότητας και διαπερατότητας στο εκπαιδευτικό σύστημα. Κατά την εκπλήρωση αυτού του καθήκοντος, παρακολουθείται συστηματικά ολόκληρο το εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελβετία, εντοπίζονται βασικές προκλήσεις και αξιολογείται η επίτευξη των στόχων πολιτικής σε τακτική βάση. Η έκθεση εκπαίδευσης της Ελβετίας, η οποία δημοσιεύεται κάθε τέσσερα χρόνια, είναι ένα αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας παρακολούθησης.

Μετά το τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, δηλαδή στην ηλικία των δεκαπέντε ετών, περίπου τα δύο τρίτα των εφήβων στην Ελβετία μεταβαίνουν σε μια μορφή εκπαίδευσης που συνδυάζει διδασκαλία στην τάξη σε μια επαγγελματική σχολή με

Μαθητεία σε μια εταιρεία κατάρτισης (σύστημα διπλής γραμμής). Αυτό τους παρέχει ένα δίπλωμα EEK και μπορεί επίσης να ολοκληρωθεί με ένα ομοσπονδιακό επαγγελματικό απολυτήριο. Περίπου το ένα τρίτο επιλέγει τη συνέχιση της εκπαίδευσης σε ένα σχολείο ανώτερο δευτεροβάθμιο εξειδικευμένο ή ένα απολυτήριο σχολείο παρακολουθώντας γενικά εκπαιδευτικά προγράμματα, το οποίο προετοιμάζει για τριτοβάθμια εκπαίδευση σε ένα πανεπιστήμιο και δεν οδηγεί σε επαγγελματικά προσόντα. Περισσότερο από το 90% των νέων ολοκληρώνουν την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η οποία διευκολύνει την άμεση είσοδο στην αγορά εργασίας, τους δίνει τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν τριτοβάθμια εκπαίδευση ή τους επιτρέπει να συνεχίσουν την εκπαίδευσή τους σε πανεπιστήμιο. Πρόσβαση σε ένα πανεπιστήμιο έχουν με ένα απολυτήριο από σχολείο απολυτηρίου (Γυμνάσιο / Γυμνάσιο), ένα εξειδικευμένο απολυτήριο (Fachmaturität / maturitéspécialisée) ή ένα επαγγελματικό απολυτήριο (Berufsmaturität / maturitéprofessionnelle) και συνολικά περίπου το 37,5% των εφήβων στην Ελβετία αποκτούν μία από αυτές τις μορφές απολυτηρίου.

Η Ελβετία, όσον αφορά στην επαγγελματική εκπαίδευση, διαθέτει ένα ισχυρό σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (EEK). Προσφέρει κατά κύριο λόγο προγράμματα EEK δυϊκής μάθησης σε ανώτερο δευτεροβάθμιο επίπεδο (συνδυάζοντας Μαθητεία σε μια εταιρεία κατάρτισης και 1-2 ημέρες διδασκαλία στην τάξη σε μια επαγγελματική σχολή) και σε ευρεία τριτοβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση. Αναφορικά με το ανώτερο δευτεροβάθμιο επίπεδο επαγγελματικής κατάρτισης της βάσης [EEK], οι έφηβοι μαθαίνουν ένα επάγγελμα συμμετέχοντας σε εταιρείες και παρακολουθώντας εκπαίδευση σε ένα Berufsfachschule / écoleprofessionnelle / scuolaprofessionale [σχολή EEK]. Τα δύο τρίτα όλων των νέων που προέρχονται από την υποχρεωτική εκπαίδευση εγγράφονται στην EEK, πράγμα που τους παρέχει ένα σταθερό υπόβαθρο σε ένα δεδομένο επάγγελμα (υπάρχουν περίπου 230 επαγγέλματα από τα οποία μπορεί κανείς να επιλέξει)

Η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση είναι με τέτοιο τρόπο δομημένη συμπεριλαμβάνοντας διάφορα μέτρα ώστε να μπορεί να διαχειρίζεται τις περιπτώσεις των νέων, των οποίων η είσοδος στον επαγγελματικό κόσμο κινδυνεύει. Συντονίζει έτσι, όλους τους ενδιαφερόμενους τόσο σε θεσμικά όσο και σε επαγγελματικά σύνορα, αλλά και πέραν της βοήθειας για την επιλογή σταδιοδρομίας και κατά τη διάρκεια των σταδίων της EEK διασφαλίζεται η παροχή υποστήριξης και αρωγής στη μετάβαση από την υποχρεωτική εκπαίδευση μέσω της EEK στον κόσμο της εργασίας. Τα μέτρα αυτά μπορεί να

περιλαμβάνουν ατομική υποστήριξη προκειμένου να βελτιστοποιηθεί η μετάβαση από το υποχρεωτικό στο ανώτερο δευτεροβάθμιο επίπεδο, ενώ αντίστοιχα για τους εφήβους που δεν εγγράφονται αμέσως στο ανώτερο δευτεροβάθμιο επίπεδο υπάρχουν τα μαθήματα γέφυρας-έτους που διαρκούν ένα έτος και είναι διαθέσιμα ως προσωρινές λύσεις. Έτσι, παρέχονται στους νέους περισσότερες πιθανότητες να αποκτήσουν μία θέση Μαθητείας αλλά ταυτόχρονα και υποστήριξη για τον εντοπισμό της κατάλληλης σταδιοδρομίας για κάθε μαθητή.

Εμβραθύνοντας, από τη στιγμή που θα εισέλθει ο νέος στην ΕΕΚ, η εκπαίδευση που του παρέχεται είναι υψηλής ποιότητας καθώς υπάρχουν δίκτυα εταιρειών που έχουν αυτόν ακριβώς τον στόχο. Επομένως, το δίκτυο των εταιρειών κατάρτισης είναι μια ειδική μορφή οργάνωσης της εκπαίδευσης στην επαγγελματική πρακτική όπου δύο ή περισσότερες εταιρείες με συμπληρωματικά πεδία δραστηριοτήτων μπορούν να ενωθούν για να σχηματίσουν ένα δίκτυο εταιρειών ώστε να εκπαιδεύσουν τους μαθητές μαζί. Στόχος αυτής της συνεργασίας είναι να παρέχει στους εκπαιδευόμενους κατάρτιση σύμφωνα με τους κανονισμούς, χρησιμοποιώντας κοινούς πόρους κι έτσι βελτιστοποιεί το κόστος της κατάρτισης για κάθε μεμονωμένη επιχείρηση. Αυτό επιτρέπει επίσης σε μικρές ή εξειδικευμένες εταιρείες να εμπλακούν στην ΕΕΚ. Εν συνεχεία, με την ολοκλήρωση κάθε προγράμματος σπουδών στην ΕΕΚ οι μαθητές γίνονται κάτοχοι διπλώματος ή πιστοποιητικού ανάλογα με την διάρκεια των σπουδών τους. Αναλυτικότερα, τα προγράμματα διάρκειας δύο ετών οδηγούν στην έκδοση ενός Πιστοποιητικού Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης ενώ τα προγράμματα τριετούς και τετραετούς εκπαίδευσης στην έκδοση ενός Ομοσπονδιακού Διπλώματος ΕΕΚ. Κατά τη διάρκεια του τριετούς ή τετραετούς προγράμματος ΕΕΚ, οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν μαθήματα γενικής εκπαίδευσης για να προετοιμαστούν για την Ομοσπονδιακή Επαγγελματική Εξέταση Απολυτηρίου.

Όλα τα παραπάνω στοιχεία καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι τα ειδικά χαρακτηριστικά του ελβετικού εκπαιδευτικού συστήματος που το καθιστούν αξιόλογο είναι ο υψηλός δείκτης διαπερατότητας, καθώς υπάρχουν πολλοί τρόποι να εισέλθει κανείς ή να μεταφερθεί σε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα ή στο σχολείο και να παρακολουθήσει ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης και κατάρτισης καθώς και η ελεύθερη πρόσβαση στα διάφορα είδη εκπαίδευσης. Όποιος έχει τα απαραίτητα προσόντα μπορεί γενικά να εξελίξει σε γνώσεις την επαγγελματική του επιλογή παρακολουθώντας τριτοβάθμια εκπαίδευση καθώς ένα

δίπλωμα απολυτηρίου επιτρέπει την ελεύθερη επιλογή τόσο του πανεπιστημίου όσο και του προγράμματος σπουδών. Τέλος, περισσότερο από το 90% όλων των νέων αποκτά πιστοποιητικό ή δίπλωμα ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, το οποίο διευκολύνει την άμεση είσοδο στην αγορά εργασίας ή τους δίνει τη δυνατότητα να συνεχίσουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (EDK, 2017).

1.3 Η Επαγγελματική Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση στην Ελλάδα

Η δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση στη χώρα μας παρέχεται σήμερα από τα Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑΛ) και τις Σχολές Επαγγελματικής Κατάρτισης Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑΣ-πλέον ΣΕΚ), που θεσμοθετήθηκαν με τον νόμο 3475/2006 και καταργήθηκαν με το 2016 με τροπολογία του Υπουργείου Παιδείας, διατηρώντας μόνο τις αντίστοιχες ΣΕΚ του ΟΑΕΔ. Στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής αναδεικνύουν τη σοβαρή μείωση του σχολικού πληθυσμού στη δευτεροβάθμια τεχνική – επαγγελματική εκπαίδευση. Σε γενικές γραμμές, σύμφωνα με μελέτη του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεων «Διόφαντος» (2011) οι μαθητές απόφοιτοι γυμνασίου σε ποσοστό 75% περίπου επιλέγουν το γενικό λύκειο και σε ποσοστό 25% περίπου επιλέγουν τις δομές της επαγγελματικής εκπαίδευσης, ενώ από όσους μαθητές επιλέγουν τις σχολικές μονάδες της δευτεροβάθμιας τεχνικής – επαγγελματικής εκπαίδευσης περίπου το 17% προτιμά τις ΣΕΚ (πρώην ΕΠΑΣ). Οι ΕΠΑΣ μαθητείας του ΟΑΕΔ προσελκύουν πολύ περισσότερους μαθητές σε σχέση με αυτές του Υπουργείου Παιδείας, καθώς παρέχουν στους αποφοίτους καλύτερες επαγγελματικές προοπτικές, λόγω του συστήματος μαθητείας που εφαρμόζουν.

Τα ΕΠΑΛ δημιουργήθηκαν με σκοπό την παροχή εξειδικευμένης επαγγελματικής κατάρτισης. Αναφορικά με τη νέα δομή των ΕΠΑΛ, αποσκοπεί στην εξάλειψη των αδυναμιών του συστήματος και την παροχή υψηλού ποιοτικού επιπέδου εκπαίδευσης. Βάσει αυτού, μερικοί από τους στόχους του νέου ΕΠΑΛ είναι η παροχή ολοκληρωμένων επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων για την πρόσβαση στην αγορά εργασίας, η δυνατότητα επαγγελματικής ανέλιξης μέσω σπουδών σε ανώτερη εκπαιδευτική βαθμίδα, η δυνατότητα παρακολούθησης των εργασιακών εξελίξεων καθώς και η ανάπτυξη δράσεων που διασφαλίζουν την ποιότητα της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης (Τ.Ε.Ε.). Επομένως, το νέο «Τεχνικό – Επαγγελματικό Σχολείο» φιλοδοξεί να αποτελέσει μια εναλλακτική εκπαιδευτική διαδρομή της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, για όσους

μαθητές επιθυμούν ένα διαφορετικό τύπο σχολείου, στο οποίο να μπορούν να αναπτύξουν τις ιδιαίτερες κλίσεις και δεξιότητές τους και μία τέτοια αλλαγή αποσκοπεί προφανώς στην ανάπτυξη των επαγγελματικών εκπαιδευτικών δυνατοτήτων των αποφοίτων του ΕΠΑΛ.

Το πρόγραμμα διδασκαλίας περιλαμβάνει βασικά μαθήματα Γενικής Παιδείας και θεωρητικά και εργαστηριακά μαθήματα των επιμέρους Τομέων και Ειδικοτήτων. Ο αριθμός των Τομέων που λειτουργούν σε κάθε ΕΠΑΛ εξαρτάται από τις τοπικές κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, τον αριθμό και τις προτιμήσεις των μαθητών. Οι Τομείς διαιρούνται σε επιμέρους Ειδικότητες στη Δεύτερη τάξη του Α΄ κύκλου και στον Β΄ κύκλο σπουδών. Οι απόφοιτοι των ΕΠΑΛ μπορούν να πάρουν άδεια ασκήσεως επαγγέλματος ανάλογα με την ειδικότητα που έχουν ακολουθήσει, να συνεχίσουν τις σπουδές τους σε Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης ή να διαγωνιστούν για την εισαγωγή σε Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα. Η φοίτηση στα ΕΠΑΛ είναι τριετής με εβδομαδιαίο πρόγραμμα διδασκαλίας 35 ωρών. Στην Α΄ τάξη των ΕΠΑΛ εγγράφονται οι κάτοχοι απολυτηρίου Γυμνασίου. Το πρόγραμμα διδασκαλίας της Α΄ τάξης περιλαμβάνει κοινά για όλους τους μαθητές μαθήματα γενικής παιδείας και 3 κύκλους μαθημάτων συναφών επαγγελματικών τομέων. Η Β΄ τάξη χωρίζεται σε 12 επαγγελματικούς τομείς. Το πρόγραμμα διδασκαλίας της Β΄ τάξης περιλαμβάνει κοινά για όλους τους μαθητές μαθήματα γενικής παιδείας και μαθήματα των επαγγελματικών τομέων, που διδάσκονται 18 ώρες την εβδομάδα. Οι μαθητές υποχρεούνται να παρακολουθούν τα κοινά μαθήματα και όλα τα μαθήματα ενός τομέα που επιλέγουν. Η Γ΄ τάξη χωρίζεται σε ειδικότητες, που αντιστοιχούν στους τομείς της Β΄ τάξης. Το πρόγραμμα διδασκαλίας της Γ΄ τάξης περιλαμβάνει μαθήματα γενικής παιδείας και μαθήματα ειδικοτήτων, που διδάσκονται 23 ώρες την εβδομάδα.

Η φοίτηση στα ΕΠΑΛ δεν ανήκει στην υποχρεωτική εκπαίδευση. Εναλλακτικά, η νομοθεσία προβλέπει την ύπαρξη εσπερινών επαγγελματικών λυκείων (Σαϊτης, 2008). Τα τελευταία παρακολουθούν μαθητές οι οποίοι εργάζονται τις πρωινές ώρες και η διάρκεια φοίτησής τους στο παρελθόν ήταν τέσσερα έτη, ωστόσο μειώθηκε από το 2018-19 κατά ένα χρόνο, σε τρία έτη βάσει του ν. 4386/2016, (Νικολόπουλος et al., 2011). Η μεγαλύτερη συγκέντρωση των δημόσιων σχολικών μονάδων βρίσκεται στην Αττική (90) και την Κεντρική Μακεδονία (64), ενώ η μικρότερη στα Ιόνια νησιά (9) και το Βόρειο Αιγαίο (16). Από την άλλη πλευρά, το μέσο μέγεθος της δημόσιας σχολικής μονάδας, σύμφωνα με τον αριθμό των μαθητών που της αντιστοιχεί, ανέρχεται σε 300 για την Αττική και 285 για την Κ. Μακεδονία, ενώ για το Βόρειο Αιγαίο ανέρχεται σε 128, για την Ήπειρο και το Νότιο

Αιγείο σε 136 (Διόφαντος, 2011). Οι Ομάδες Προσανατολισμού με τους αντίστοιχους Τομείς και τις αντίστοιχες Ειδικότητες του Επαγγελματικού Λυκείου είναι οι εξής (δεν είναι προσφερόμενες σε όλα τα ΕΠΑΛ):

- Ομάδα Προσανατολισμού Τεχνολογικών Εφαρμογών.
  - Τομέας Πληροφορικής.
    - Τεχνικός Εφαρμογών Πληροφορικής
    - Τεχνικός Η/Υ και Δικτύων Η/Υ
    - Τεχνικός Εφαρμογών Λογισμικού
  - Τομέας Μηχανολογίας
    - Τεχνικός Μηχανολογικών Εγκαταστάσεων και Κατασκευών
    - Τεχνικός Μηχανικός Θερμικών Εγκαταστάσεων και Μηχανικός Τεχνολογίας Πετρελαίου και Φυσικού Αερίου
    - Τεχνικός Εγκαταστάσεων ψύξης αερισμού και κλιματισμού
    - Τεχνικός Οχημάτων
    - Τεχνικός Μηχανοσυνθέτης αεροσκαφών
    - Τομέας Ηλεκτρολογίας, Ηλεκτρονικής και Αυτοματισμού
    - Τεχνικός Ηλεκτρονικών και Υπολογιστικών Συστημάτων, Εγκαταστάσεων
    - Τεχνικός Ηλεκτρολογικών Συστημάτων, Δικτύων και Τηλεπικοινωνιών
    - Τεχνικός Αυτοματισμού
  - Τομέας Δομικών Έργων
    - Σχεδιαστής Δομικών Έργων και Γεωπληροφορικής
  - Τομέας Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων
    - Τεχνικός Διαχείρισης και Ανακύκλωσης
    - Τεχνικός Ελέγχου Ρύπανσης και Εγκαταστάσεων Αντιρύπανσης
- Ομάδα Προσανατολισμού Διοίκησης και Οικονομίας.
  - Τομέας Διοίκησης και Οικονομίας
    - Υπάλληλος Διοίκησης και Οικονομικών Υπηρεσιών
    - Υπάλληλος Αποθήκης και Συστημάτων Εφοδιασμού
    - Υπάλληλος Εμπορίας και Διαφήμισης
    - Υπάλληλος Οικονομίας και Διοίκησης στον Τουρισμό

- Ομάδα Προσανατολισμού Γεωπονίας, Τεχνολογίας Τροφίμων και Διατροφής
  - Τεχνικός Φυτικής Παραγωγής
  - Τεχνικός Ζωικής Παραγωγής
  - Τεχνικός Αλιείας και Υδατοκαλλιεργειών
  - Τεχνικός Ανθοκομίας και Αρχιτεκτονικής Τοπίου
  - Τεχνικός Τεχνολογίας Τροφίμων και Ποτών
  - Τεχνικός Δασοπονίας και Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος
- Ομάδα Προσανατολισμού Ναυτιλιακών Επαγγελμάτων.
  - Τομέας Πλοιάρχων
    - Πλοίαρχος Εμπορικού Ναυτικού Τομέας Μηχανικών
    - Μηχανικός Εμπορικού Ναυτικού

Οι δημοφιλέστεροι τομείς για μαθητές ΕΠΑΛ κατά το έτος 2009-2010 ήταν οι τομείς της υγείας (20,3%) και πληροφορικής (14,4%) (ΙΤΥΕ, 2011). Επιπλέον, για την επίτευξη των σκοπών της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΚ), προσφέρεται μέσω του ΕΠΑΛ ο «Μετα-δευτεροβάθμιο κύκλος σπουδών» (Υ.ΠΑΙ.Θ, 2016). Στο μετα-δευτεροβάθμιο κύκλο σπουδών, περιλαμβάνεται η τάξη «Μαθητείας», η οποία είναι προαιρετική και εφαρμόζει το δυϊκό σύστημα εκπαίδευσης. Αναλυτικότερα, περιλαμβάνει μαθήματα ειδικότητας και προπαρασκευαστικά μαθήματα πιστοποίησης στην εκπαιδευτική μονάδα που καλύπτουν το 20% του Προγράμματος Σπουδών και Μαθητεία σε εργασιακό χώρο, που καλύπτει το 80% του Προγράμματος Σπουδών. Ειδικότερα, στην «Τάξη Μαθητείας» εφαρμόζεται «Πρόγραμμα εκπαίδευσης στο χώρο εργασίας – μαθητεία σε εργασιακό χώρο» είκοσι οκτώ (28) ωρών εβδομαδιαίως, επιμερισμένο σε πέντε (5) ημέρες για ένα σχολικό έτος. Το «Πρόγραμμα εκπαίδευσης στο χώρο εργασίας – Μαθητεία σε εργασιακό χώρο» διέπεται από σύμβαση, που συνάπτεται μεταξύ του Ο.Α.Ε.Δ. και του εργοδότη (φυσικό ή νομικό πρόσωπο, ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου), με επιπρόσθετα κίνητρα πρόσληψης του Μαθητευόμενου μετά το πέρας της μαθητείας. Το εργαστηριακό μάθημα πραγματοποιείται σε Εργαστήρια του Ο.Α.Ε.Δ. ή στα οικεία Εργαστηριακά Κέντρα ή στα Σχολικά Εργαστήρια του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων. Έκαστος εκπαιδευτικός του Υπουργείου Παιδείας καθώς και του Ο.Α.Ε.Δ. είναι αρμόδιος για την εκπαιδευτική, εργαστηριακή και τη μαθητεία στον εργασιακό χώρο κατά ανώτατο όριο 25 μαθητών.

Ετησίως, από την 1η Σεπτεμβρίου έως τη 15η Σεπτεμβρίου, οι απόφοιτοι της Τάξης Μαθητείας του σχολικού έτους, που ολοκληρώθηκε την 30ή Αυγούστου του ίδιου έτους, εφόσον το επιθυμούν, μπορούν να παρακολουθούν το Προπαρασκευαστικό Πρόγραμμα Πιστοποίησης, συνολικής διάρκειας 70 ωρών, για την αρτιότερη προετοιμασία τους για τη συμμετοχή τους στις διαδικασίες πιστοποίησης προσόντων, απόκτησης Πτυχίου Ειδικότητας, του Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π., οι οποίες διεξάγονται ετησίως το τελευταίο τρίμηνο του έτους. Τέλος, ο μετα-δευτεροβάθμιος κύκλος οδηγεί με τον τρόπο αυτό σε ένα υψηλότερο επίπεδο δεξιοτήτων, άρα και στην απόδοση προσόντων υψηλότερου επιπέδου μετά την ολοκλήρωση των διαδικασιών πιστοποίησης.

Αναφορικά με τις δυνατότητες που παρέχει το ΕΠΑΛ στους αποφοίτους του, σύμφωνα με ενημερωτικό σημείωμα από το Υ.ΠΑΙ.Θ. (2018) είναι αρκετές, μία εκ των οποίων και η ίσως σημαντικότερη είναι η απευθείας ένταξη στην αγορά εργασίας στην επαγγελματική ειδικότητα που έλαβε πτυχίο ο μαθητευόμενος με την αποφοίτησή του από τη σχολική μονάδα. Εναλλακτικά, προς επιλογή του μαθητευόμενου διαθέτει την δυνατότητα να συνεχίσει τις σπουδές του σε αντίστοιχους τομείς στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση ή σε κοινή ομάδα σχολών (Πανεπιστημίων, ΤΕΙ και Στρατιωτικές) ανεξάρτητα του τομέα αποφοίτησής τους μέσω ειδικών εξετάσεων σε 4 μαθήματα (Νέα Ελληνικά, Μαθηματικά και 2 μαθήματα ειδικότητας). Έπειτα, μία ακόμη επιλογή που έχει ένας απόφοιτος ΕΠΑΛ είναι η συνέχιση των σπουδών του στα ΙΕΚ στην ίδια (για 3 εξάμηνα) ή άλλη ειδικότητα (για 5 εξάμηνα) όπου με εξετάσεις πιστοποίησης αποκτά πτυχίο επιπέδου 5 του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων, βάσει του νόμου ν.4283/2014.

Επιπλέον, υπάρχει δυνατότητα εγγραφής των αποφοίτων ΕΠΑΛ στη Β΄ τάξη του ΕΠΑΛ σε άλλο τομέα σπουδών ή στη Γ΄ τάξη σε άλλη ειδικότητα του ίδιου τομέα, παρακολουθώντας μόνο τα τεχνολογικά μαθήματα (23 ώρες) για απόκτηση και δεύτερης ειδικότητας. Επιπρόσθετα, διατίθεται η δυνατότητα πρόσβασης σε 2ετή τμήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης των Πανεπιστημίων και των ΤΕΙ, μόνον για αποφοίτους ΕΠΑΛ, χωρίς εξετάσεις άλλα με το βαθμό απολυτηρίου και χορήγηση πτυχίου επιπέδου 5 του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων. Τέλος, με το νέο θεσμό του προαιρετικού «Μεταλυκειακού Έτους-Τάξη Μαθητείας», οι κάτοχοι απολυτηρίου Επαγγελματικού Λυκείου και πτυχιούχοι ειδικότητας ΕΠ.ΑΛ., οι οποίοι βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης έχουν τη δυνατότητα παρακολούθησης αφενός προγράμματος εκπαίδευσης σε πραγματικό εργασιακό περιβάλλον υπό την εποπτεία του σχολείου (με

πλήρη εργασιακά δικαιώματα, μισθό στο 75% του κατώτατου μισθού και ασφάλιση) σε αντικείμενα αντίστοιχα της ειδικότητας τους και αφετέρου συμπληρωματικού εργαστηριακού μαθήματος της ειδικότητας τους στο σχολείο.

Σύμφωνα με το νέο θεσμικό πλαίσιο, με απόφαση του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων, τα δημόσια Επαγγελματικά Λύκεια παρέχουν ειδικότητες, οργανώνουν τμήματα, σύμφωνα με τις εθνικές και περιφερειακές ανάγκες της οικονομίας, τις προτάσεις των Περιφερειακών Επιτροπών Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, της Γ.Σ.Ε.Ε. και της Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε, των Επιμελητηρίων και των Επιστημονικών Ενώσεων, τις προτάσεις του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας και του Ο.Α.Ε.Δ., του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, των Υπουργείων Υγείας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Τουρισμού, Πολιτισμού και Αθλητισμού και Ναυτιλίας και Αιγαίου. Λειτουργεί δε Περιφερειακή Επιτροπή Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης στην οποία συμμετέχουν εκπρόσωποι των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων εργαζομένων και εργοδοτών και των λοιπών κοινωνικών φορέων που αντιστοιχούν στους αναπτυξιακούς τομείς της Περιφέρειας, εκπρόσωπος της αντίστοιχης Περιφερειακής Ένωσης Δήμων, ο οικείος Περιφερειακός Διευθυντής Εκπαίδευσης, με αρμοδιότητα τη διατύπωση εισηγήσεων στο Περιφερειακό Συμβούλιο για θέματα επαγγελματικής κατάρτισης και σύνδεσής της με την αγορά εργασίας και ιδίως για τη διερεύνηση και εκτίμηση των ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων της αγοράς εργασίας της Περιφέρειας και την ιεράρχηση των επαγγελματικών ειδικοτήτων που πρέπει να λειτουργήσουν στα Ι.Ε.Κ., στα Κ.Ε.Κ. και γενικότερα στις σχολές επαγγελματικής κατάρτισης.

Οι Σχολές Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΕΚ), απευθύνονται σε μαθητές οι οποίοι επιθυμούν να φοιτήσουν σε ειδικότητες που δεν απαιτούν ισχυρή θεωρητική υποστήριξη, αλλά επικεντρώνονται κυρίως στην πρακτική εξάσκηση, ώστε οι απόφοιτοι τους να εντάσσονται άμεσα στην αγορά εργασίας ως ειδικευμένοι τεχνίτες. Η φοίτηση στις ΣΕΚ είναι διετής και περιλαμβάνει τις τάξεις Α' και Β', οι οποίες είναι οργανωμένες σε ειδικότητες. Προβλέπεται και ένα τρίτο έτος μαθητείας. Τα προγράμματα διδασκαλίας περιλαμβάνουν μαθήματα τεχνικά, επαγγελματικά και εργαστηριακές ασκήσεις. Στην Α' τάξη των ΕΠΑ.Σ. εγγράφονται όσοι μαθητές προάγονται από την Α' τάξη επαγγελματικού ή γενικού λυκείου. Ακόμα μπορούν να εγγραφούν και όσοι έχουν προαχθεί στη Β' τάξη του Α' κύκλου των ΤΕΕ. Στη Β' τάξη εγγράφονται μόνο όσοι έχουν ολοκληρώσει τη φοίτηση στην Α' τάξη των ΣΕΚ. Στους αποφοίτους χορηγείται πτυχίο, το οποίο τους παρέχει τη

δυνατότητα να λάβουν άδεια ασκήσεως επαγγέλματος και να εγγράφονται στα ΙΕΚ. Στις ΣΕΚ λειτουργούν ειδικότητες, διαφορετικές από αυτές των ΕΠΑΛ, ενώ δεν διδάσκονται μαθήματα γενικής παιδείας. Οι εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας είναι 25. Οι απόφοιτοι των ΣΕΚ δεν έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι ειδικότητες και οι τομείς είναι οι:

- Ομάδα Προσανατολισμού Γεωπονίας, Τεχνολογίας Τροφίμων και Διατροφής:
  - Τεχνίτης Ζωϊκής Παραγωγής.
  - Τεχνίτης Φυτικής Παραγωγής
  - Τεχνίτης Αλιείας και Ιχθυοκαλλιέργειας.
  - Τεχνίτης Πτηνοτροφίας.
  - Τεχνίτης Αμπελουργίας – Οινοτεχνίας – Ποτοποιίας.
  - Τεχνίτης Αρδεύσεων.
  - Τεχνίτης Θερμοκηπιακών Καλλιεργειών και Κατασκευών.
  - Τεχνίτης Ανθοκομίας – Φυτοτεχνίας.
  - Τεχνίτης Μελισσοκομίας.
  - Τεχνίτης Γαλακτοκομίας–Τυροκομίας.
  - Τεχνίτης Μηχανικός Γεωργικών Μηχανημάτων.
- Ομάδα Προσανατολισμού Τεχνολογικών Εφαρμογών:
  - Τεχνίτης Οικοδομικών Εργασιών (Κτίστης πλινθοδομών –γύψου– επιχρίσματος –
  - μονώσεων – σκυροδέματος).
  - Τεχνίτης Ελαιοχρωματιστής.
  - Τεχνίτης Λιθοξόος – Μαρμαράς και Λιθοχαράκτης.
  - Τεχνίτης Μεταλλικών Κατασκευών – Υαλοπινάκων και Κουφωμάτων.
  - Τεχνίτης Μωσαϊκών – Πλακοστρώσεων.
  - Τεχνίτης Επιμεταλλώσεων.
  - Τεχνίτης Κοπτικής – Ραπτικής.
  - Τεχνίτης Δερμάτινης ένδυσης και Γουνοποιίας.
  - Τεχνίτης Υποδηματοποιίας.
  - Τεχνίτης Ηλεκτρολόγος Αυτοκινήτων Οχημάτων.
  - Τεχνίτης Φανοποιός και Βαφής οχημάτων.

- Τεχνίτης Ναυπηγείου.
- Τεχνίτης Ηλεκτρονικών συσκευών.
- Τεχνίτης Μηχανικός αυτοκινήτων μοτοσυκλετών και μηχανών θαλάσσης.
- Τεχνίτης Μηχανικός Μηχανημάτων Έργων (γερανών, περνοφόρων, κλαρκ και γεωτρύπανων).
- Τεχνίτης εργαλειομηχανών, φρεζαδόρων, торναδόρων.
- Τεχνίτης Ηλεκτρολογικών Εγκαταστάσεων.
- Τεχνίτης Υδραυλικών και Θερμοϋδραυλικών Εγκαταστάσεων.
- Τεχνίτης Δομής και Συστημάτων Ισχύος Αεροσκαφών.
- Τεχνίτης Εργαλειομηχανών CNC.
- Ομάδα προσανατολισμού εφαρμοσμένων τεχνών και καλλιτεχνικών σπουδών:
  - Τεχνίτης Ωρολογοποιίας.
  - Τεχνίτης Αργυροχρυσοχοΐας.
  - Τεχνίτης Κοσμήματος και Μεταλλοτεχνίας.
  - Τεχνίτης Ξυλουργικής και Επιπλοποιίας.
  - Τεχνίτης Εργαστηρίου Φωτογραφίας.
  - Τεχνίτης Κεραμικής – Αγγειοπλαστικής τέχνης.
  - Τεχνίτης Αγιογράφος Εικόνων και Τοιχογραφιών.
  - Τεχνίτης Ψηφιδωτών.
  - Τεχνίτης Ξυλογλυπτικής.
  - Τεχνίτης Υαλουργίας – Ψηφιδογραφίας – Υαλογραφίας (βιτρό).
  - Τεχνίτης Κατασκευής Εγχόρδων μουσικών οργάνων.
  - Τεχνίτης Γραφικών Τεχνών.
  - Τεχνίτης Διακοσμητικών Εφαρμογών.
  - Τεχνίτης Χαρακτικής.
  - Τεχνίτης Συντήρησης Μουσικών Οργάνων.
  - Τεχνίτης Συντήρησης Έργων τέχνης και Βιβλιακού και Αρχαιακού υλικού.
- Ομάδα προσανατολισμού επαγγελματιών Τουριστικών Επιχειρήσεων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας:
  - Τεχνίτης Τουριστικών μονάδων και Επιχειρήσεων φιλοξενίας (Υπηρεσία υποδοχής–
  - Υπηρεσία ορόφων –Εμπορευματογνωσία).

- Τεχνίτης Ποτών και Οινολογίας (Μπαρίστας).
- Τεχνίτης Εστιατορίου – Επισιτισμού (Σερβιτόρος).
- Τεχνίτης Ζαχαροπλαστικής και Αρτοποιίας.
- Τεχνίτης Μαγειρικής τέχνης.
- Επιμέρους τομείς και επαγγέλματα:
  - Τεχνίτης Αισθητικής τέχνης και Μακιγιάζ.
  - Τεχνίτης Κομμωτικής τέχνης.
  - Τεχνίτης Αισθητικός Ποδολογίας – Καλλωπισμού νυχιών και Ονυχοπλαστικής.

Οι 51 ΣΕΚ του ΟΑΕΔ εφαρμόζουν για την επαγγελματική εκπαίδευση των μαθητών τους το σύστημα της μαθητείας. Μαθητεία είναι το κεντροευρωπαϊκής προέλευσης δυϊκό σύστημα που συνδυάζει την επαγγελματική εκπαίδευση στην τάξη και την αμειβόμενη πρακτική άσκηση σε επιχειρήσεις. Στόχος είναι να αποκτήσει ο εκπαιδευόμενος επαγγελματική εμπειρία σε πραγματικές συνθήκες εργασίας ώστε να προετοιμαστεί κατάλληλα για την ένταξή του στην αγορά εργασίας.

Εκτός από τις ΣΕΚ του ΟΑΕΔ και του Υπουργείου Παιδείας, αντίστοιχες δομές διαχειρίζονται και από το Υπουργείο Υγείας, το Υπ. Οικονομίας Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας και το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Το Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού ως φορέας παροχής δημόσιας τουριστικής εκπαίδευσης, λειτουργεί δύο Ανώτερες Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης στη Ρόδο και στον Άγιο Νικόλαο Κρήτης, και από την εκπαιδευτική περίοδο 2014-15, οκτώ ΙΕΚ στα Εκπαιδευτήρια Αναβύσσου, Θεσσαλονίκης, Κέρκυρας, Πελοποννήσου, Ρόδου, Κρήτης (Κοκκίни Χάνι), Αλεξανδρούπολης και Γαλαξιδίου με τις νέες προβλεπόμενες από το άρθρο 24 του νόμου 4186/2013 ειδικότητες της Ομάδας Προσανατολισμού Επαγγελματών Τουριστικών Επιχειρήσεων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας, ήτοι «Τεχνικός Τουριστικών Μονάδων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας (Υπηρεσία Υποδοχής- Υπηρεσία ορόφων-Εμπορευματογνωσία)», «Τεχνικός Αρτοποιός Ζαχαροπλαστικής» και «Τεχνικός Μαγειρικής Τέχνης-Αρχιμάγειρας (chef)». Επίσης, λειτουργεί 8 ΕΠΑΣ στα Εκπαιδευτήρια Αναβύσσου, Θεσσαλονίκης, Κέρκυρας, Πελοποννήσου, Ρόδου, Κρήτης (Κοκκίни Χάνι), Αλεξανδρούπολης και Γαλαξιδίου. Το υπουργείο Υγείας έχει μετατρέψει τις ΕΠΑΣ των νοσοκομείων σε ΙΕΚ με ειδικότητες (Βοηθός Νοσηλευτικής Γενικής Νοσηλείας, Βοηθός Νοσηλευτικής Τραυματολογίας, Βοηθός Νοσηλευτικής Χειρουργείου, Βοηθός

Νοσηλευτικής Ογκολογικών παθήσεων, Βοηθός Νοσηλευτικής ΜΕΘ, Βοηθός Νοσηλευτικής Ατόμων με Ειδικές Παθήσεις) της ομάδας προσανατολισμού Υγείας και Πρόνοιας τα οποία αποτελούν παραρτήματα των αντίστοιχων Νοσηλευτικών Ιδρυμάτων (Ν.Π.Δ.Δ.) του Ε.Σ.Υ. όπου εδρεύουν, και τα οποία τελούν υπό την εποπτεία και τον έλεγχο του Υπουργείου Υγείας. Τέλος, το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης λειτουργεί 5 ΣΕΚ σε Λάρισα, Ιωάννινα, Κρήτη, Καλαμπάκα, Νεμέα και Συγγρού σε ειδικότητες αρμοδιότητάς του.

Έναν εναλλακτικό τρόπο επιλογής ειδικοτήτων με έμφαση στην τοπική διάσταση ακολουθούν οι κατά τόπους σχολές του ΟΑΕΔ. Συγκεκριμένα, οι διευθυντές των μονάδων ή τα υπεύθυνα στελέχη της πρακτικής άσκησης, διερευνούν την τοπική αγορά και αναζητούν θέσεις μαθητείας. Επιδιώκεται με αυτόν τον τρόπο, μια πιο άμεση σύνδεση των παρεχόμενων ειδικοτήτων μαθητείας με τις ανάγκες της τοπικής αγοράς, βελτιώνοντας τις προοπτικές απασχόλησης των νέων. Ωστόσο, ενώ επιτυγχάνεται μεν μια διάγνωση αναγκών σε τοπικό επίπεδο, δεν είναι μεθοδολογικά οργανωμένη, προκειμένου να αποφευχθούν στρεβλώσεις, οι οποίες πολλές φορές σχετίζονται με κλαδικά ή τοπικά συμφέροντα.

Τα στατιστικά στοιχεία από την υπολειτουργία της επαγγελματικής εκπαίδευσης στη Ελλάδα είναι αποκαλυπτικά. Σύμφωνα με τον δείκτη ESI (European Skills Index) , για το 2020, σε επίπεδο δείκτη η Ελλάδα βρίσκεται μόλις στην προτελευταία θέση. Ειδικότερα, στον πυλώνα «Ανάπτυξη δεξιοτήτων» η χώρα μας κατατάσσεται στην 26η θέση, αποδίδοντας καλύτερα μόνο στην αναλογία μαθητή προς δάσκαλο στην προσχολική εκπαίδευση (κατάταξη στην 9η θέση), καθώς και στις υψηλές δεξιότητες υπολογιστών (15η θέση), στον πυλώνα «Ενεργοποίηση δεξιοτήτων» η Ελλάδα κατατάσσεται στην 27η θέση, παρουσιάζοντας χαμηλά ποσοστά στην «Ενεργοποίηση των δεξιοτήτων στους νέους ηλικίας 20-24 ετών» (30η θέση). Στην τελευταία θέση βρίσκεται η χώρα μας και στον δείκτη: «συμμετοχή στην αγορά εργασίας πρόσφατα αποφοιτησάντων», ενώ εμφανίζει καλύτερη θέση στον δείκτη «Πρόωρη εγκατάλειψη της εκπαίδευσης και της κατάρτισης» (8η θέση). Στον πυλώνα «Αντιστοίχιση δεξιοτήτων», η Ελλάδα κατατάσσεται στην τελευταία θέση, με χαμηλές βαθμολογίες σε όλους τους δείκτες του πυλώνα αυτού. Την καλύτερη (25η θέση) από τους δείκτες αυτούς έχει ο δείκτης «Εργαζόμενοι εκπαιδευτικού επιπέδου ISCED 5-8, με χαμηλά εισοδήματα». Η Ελλάδα κατατάσσεται στην χαμηλότερη (χειρότερη) θέση και στον υποπυλώνα: «Αναντιστοιχία δεξιοτήτων». Στην τελευταία αυτή θέση η Ελλάδα παρέμεινε τόσο το 2016 όσο και το 2017. Σύμφωνα με στοιχεία των ετών 2015-2017 , στην

Ελλάδα, το 2017, μόνο το 28,8% των σπουδαστών της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (έναντι 29,9 %, το 2015) επιλέγει την αρχική επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο να είναι στο 47,8%. Επίσης, στην χώρα μας η απασχόληση των αποφοίτων της αρχικής EEK είναι σχεδόν κατά μία ποσοστιαία μονάδα χαμηλότερη από την αντίστοιχη των αποφοίτων της γενικής εκπαίδευσης, όταν στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες οι απόφοιτοι της αρχικής EEK απολαμβάνουν υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης. Αυτό αναδεικνύει και τη δυσκολία κάλυψης κενών θέσεων εργασίας που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις. Το 2018, το ποσοστό απασχόλησης των αποφοίτων της αρχικής EEK ηλικίας 20-34 ετών και μεσαίου επιπέδου εκπαίδευσης (ISCED 3-4) ανέρχονταν μόλις σε 63,1%, επίδοση που κατατάσσει την Ελλάδα στην τελευταία θέση, με σημαντική απόκλιση από τον αντίστοιχο μέσο όρο της ΕΕ-28(80,5%) . Αντίστοιχα, η χώρα μας εμφανίζει το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας των αποφοίτων της EEK (ISCED 3-4), ηλικίας 20-34 ετών, με συντριπτική απόκλιση από τα περισσότερα κράτη-μέλη (30,9% έναντι 8,5% στην ΕΕ, το 2018) .

Κατηγοριοποιώντας τα επαγγέλματα με κριτήριο το επίπεδο των προσόντων που απαιτούνται για την εκτέλεσή τους, από την ίδια έρευνα προκύπτει ότι οι μεγαλύτερες ελλείψεις σε δεξιότητες στην χώρα μας αφορούν στα επαγγέλματα μεσαίων προσόντων (42,6%), έναντι 35,2% για τα επαγγέλματα υψηλών προσόντων και 22,2% για αυτά των χαμηλών προσόντων). Οι επιχειρήσεις ιεραρχούν ως σημαντικότερο εμπόδιο στην κάλυψη κενών θέσεων εργασίας, τις ελλείψεις σε δεξιότητες και όχι τη μη διαθεσιμότητα τυπικών προσόντων (τίτλοι σπουδών κλπ.). Μάλιστα, οι επιχειρήσεις που δήλωσαν ότι αντιμετωπίζουν δυσκολία στην κάλυψη κενών θέσεων απασχόλησης αναφέρουν ως σημαντικότερο λόγο την έλλειψη κατάλληλων δεξιοτήτων. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι γνώσεις και δεξιότητες που είναι δυσκολότερο να εξευρεθούν είναι αυτές που αφορούν στη συγκεκριμένη θέση εργασίας (τεχνικές/επαγγελματικές δεξιότητες) . Ανάλογη εικόνα προκύπτει και από την αξιολόγηση των γνώσεων και δεξιοτήτων του υφιστάμενου προσωπικού των επιχειρήσεων που συμμετείχαν στην έρευνα. Ειδικότερα, το 46,2% των επιχειρήσεων δήλωσε ότι το προσωπικό τους δεν διαθέτει τις κατάλληλες γνώσεις και δεξιότητες. Είναι γεγονός ότι το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα παράγει υπεράριθμους πτυχιούχους σε αντικείμενα που δεν συνδέονται με τις προϋποθέσεις για τον αναγκαίο παραγωγικό μετασχηματισμό της χώρας, προκαλώντας την αναντιστοιχία μεταξύ των

γνώσεων και δεξιοτήτων που απαιτούνται για την κάλυψη των θέσεων εργασίας και αυτών που διαθέτει το ανθρώπινο δυναμικό που αποφοιτά από το εκπαιδευτικό σύστημα.

Σύμφωνα με το World Economic Forum (WEF), οι απαιτούμενες δεξιότητες στην αγορά εργασίας μεταξύ των ετών 2015 και 2020 κατά σειρά αυξητικής ζήτησης, ως ποσοστό % του βασικού συνόλου δεξιοτήτων, είναι:

- Δεξιότητες επίλυσης σύνθετων προβλημάτων (36%),
- Κοινωνικές δεξιότητες (19%),
- Δεξιότητες διαχείρισης (18%),
- Δεξιότητες συστημάτων (17%),
- Γνωστικές ικανότητες (15%),
- Δεξιότητες διαχείρισης πόρων (13%),
- Τεχνικές δεξιότητες (12%),
- Δεξιότητες περιεχομένου (10%),
- Φυσικές ικανότητες (4%).

Οι 10 δεξιότητες που είναι απαραίτητες σε έναν εργαζόμενο στην εποχή της Τέταρτης Βιομηχανικής Επανάστασης είναι :

- Επίλυση σύνθετων προβλημάτων,
- Κριτική σκέψη, Δημιουργικότητα,
- Διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού,
- Συντονισμός με άλλους,
- Συναισθηματική νοημοσύνη,
- Κρίση και λήψη αποφάσεων,
- Προσανατολισμός υπηρεσίας,
- Διαπραγμάτευση,
- Γνωστική ευελιξία.

Γίνεται φανερό ότι η ΕΕΚ στην χώρα μας έχει ανάγκη ουσιαστικής αναβάθμισης του συνόλου της παρουσίας της στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, στο πλαίσιο της αποτελεσματικής προσφοράς της σε μια εποχή συνεχών αλλαγών και αναδιαρθρώσεων σε όλα τα επίπεδα της κοινωνικής και οικονομικής ζωής. Η εναρμόνισή της με τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας και η ετοιμότητά της να προσφέρει σύγχρονη επαγγελματική

εκπαίδευση και κατάρτιση είναι μονόδρομος, χωρίς αυτό να γίνεται σε βάρος της απόκτησης εκείνων των γνώσεων που απαιτούνται, προκειμένου οι απόφοιτοι της ΕΕΚ να είναι σε θέση να αναπτύξουν τις ικανότητές τους και τις δεξιότητές τους στην επαγγελματική τους διαδρομή, καθώς και να έχουν το γνωσιακό υπόβαθρο που είναι απαραίτητο για την συνέχιση των σπουδών τους στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Συμπερασματικά, η ελληνική κοινωνία χαρακτηριζόταν ανέκαθεν από εντονότατη ζήτηση για γενική εκπαίδευση και πανεπιστημιακές σπουδές επειδή, μεταξύ των άλλων, η διέξοδος στην αγορά εργασίας μέσω της ΕΕΚ δεν ήταν πειστική και οι ασκούμενες εκπαιδευτικές πολιτικές πολλές φορές οδήγησαν στην υποβάθμισή της, παρά τις λεκτικές διακηρύξεις που περιέχονταν στις εισηγητικές εκθέσεις των νομοθετικών αλλαγών. Η επαγγελματική εκπαίδευση παραμένει για την πλειονότητα των γονιών και των παιδιών «δεύτερη επιλογή». Προσελκύει κυρίως μαθητές με χαμηλές επιδόσεις, οι οποίοι επί το πλείστον προέρχονται από τα χαμηλότερα οικονομικά στρώματα. Αυτή η κατάσταση ενισχύει τις αρνητικές προκαταλήψεις και δημιουργεί φαύλο κύκλο εις βάρος αυτής της μορφής εκπαίδευσης (Ioannidou και Stavrou, 2013). Το μικρό ποσοστό συμμετοχής στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση φαίνεται πως συνδέεται άμεσα με την αδυναμία της ΕΕΚ να προσελκύσει τους νέους αλλά και με τη χαμηλή ανταποδοτικότητα των σπουδών κάθε είδους στην αγορά εργασίας, τουλάχιστον σε σχέση με την ανταποδοτικότητα που παρατηρείται σε διεθνές επίπεδο. Η ύπαρξη μεγάλης διασποράς φορέων παροχής ΕΕΚ (ΕΠΑΛ ΥΠΠΕΘ, ΕΠΑΣ Ο.Α.Ε.Δ., ΣΕΚ σε πολλά Υπουργεία), η πολυνομία, η μαθητική διαρροή από την εκπαιδευτική διαδικασία, οι χαμηλές επαγγελματικές προσδοκίες, η μη συμβατότητα προγραμμάτων σπουδών με τα επαγγελματικά περιγράμματα, η απουσία σε πολλές περιπτώσεις θεσμοθετημένων επαγγελματικών δικαιωμάτων και ο κατακερματισμός/ αλληλοεπικάλυψη κατευθύνσεων και ειδικοτήτων μεταξύ ΕΠΑΛ και ΣΕΚ έχουν επιφέρει την περιθωριοποίηση των επαγγελματικών σχολείων.

Κεφάλαιο 2: Ερευνητική Μεθοδολογία

2.1 Συλλογή δεδομένων

Η μελέτη περίπτωσης του 1^{ου} Επαγγελματικού Λυκείου Δοξάτου εστιάζεται στη μελέτη των παραγόντων που έχουν εντοπιστεί από παλαιότερες προσπάθειες ότι περιγράφουν την απορρόφηση αποφοίτων δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης στην αγορά εργασίας, με προσαρμογή στο επίπεδο του Δήμου. Ειδικότερα, μελετώνται μεταξύ άλλων η επίδραση της βαθμίδας εκπαίδευσης στον παρεχόμενο μισθό, τα επαγγελματικά εφόδια που παρείχε το πρόγραμμα σπουδών στον κάθε εργαζόμενο, την πιθανή δυσκολία στην εξεύρεση εργασίας λόγω του επαγγελματικού κλάδου, τη δυνατότητα προσαρμογή στις νέες τεχνολογίες και λοιπούς παράγοντες που ανέδειξε η μελέτη του IOBE (2018). Ειδικότερα, παράγοντες μελέτης που αξιολογούνται είναι η διερεύνηση της επαγγελματικής πορείας των αποφοίτων μετά την εκπαίδευση και ειδικότερα:

- η διερεύνηση των χαρακτηριστικών μετάβασης στην απασχόληση
- εμπειρίες απασχόλησης
- χρόνος απόκτησης της πρώτης εργασίας
- σχέση εργασίας/ών με την ειδικότητα στο ΕΠΑΛ
- διερεύνηση της κατάστασης απασχόλησης των αποφοίτων την εποχή της συνέντευξης
- κατάσταση απασχόλησης
- χαρακτηριστικά απασχόλησης
- διερεύνηση της εκπλήρωσης των εκπαιδευτικών και επαγγελματικών σχεδίων των αποφοίτων

Η ερευνητική μεθοδολογία που επιλέχθηκε είναι η πρωτογενής περιγραφική και ερμηνευτική έρευνα με την χρήση δομημένου ερωτηματολογίου σε αποφοίτους του 1ου ΕΠΑΛ Δοξάτου. Η συγκεκριμένη μεθοδολογία θεωρείται ως η πλέον πρόσφορη για τους ερευνητικούς στόχους της εργασίας. Η περίοδος συλλογής αφορά αποφοίτους της περιόδου 2011-2015, ώστε να υπάρχει ένα εύλογο χρονικό διάστημα μεταξύ αποφοίτησης και ενσωμάτωσης στην αγορά εργασίας, κινητικότητας μεταξύ διαφορετικών θέσεων εργασίας

και επαγγελματικής εξέλιξης. Η επιλογή του δείγματος έγινε με τη χρήση ενός πίνακα τυχαίων αριθμών από τους αποφοίτους των ετών 2011-2015 από τα στοιχεία που τηρούνται στο ΕΠΑΛ, ώστε να επιλεγούν 30 απόφοιτοι από κάθε έτος σε ένα σύνολο 150 ερωτηματολογίων (στρωματοποιημένη δειγματοληψία χωρίς επανατοποθέτηση, όπου το κάθε στρώμα είναι το έτος αποφοίτησης). Στη συνέχεια, έγινε προσπάθεια τηλεφωνικής επικοινωνίας για τη διανομή του ερωτηματολογίου και τη συμπλήρωσή του ηλεκτρονικά μέσω διαδικτύου με τη δημιουργία μίας ηλεκτρονικής φόρμας και την κοινοποίηση του συνδέσμου¹. Από αυτή τη φάση συγκεντρώθηκαν 47 ερωτηματολόγια, οπότε με τυχαία δειγματοληψία χωρίς επανατοποθέτηση από το σύνολο των υπολειπόμενων διαθέσιμων ατομικών στοιχείων επιλέχθηκαν ακόμη 45 απόφοιτοι. Συνολικά συγκεντρώθηκαν 62 πλήρη απαντημένα ερωτηματολόγια. Ο αριθμός των ερωτηματολογίων θεωρείται επαρκής με βάση τη σχετική βιβλιογραφία για την ποσοτική ανάλυση με εξαγωγή συνεπή και αμερόληπτων εκτιμητών. Φυσικά, κάθε ερευνητική προσπάθεια θα επιθυμούσε το μέγιστο δυνατό αριθμό απαντήσεων, αλλά δεσμεύεται από τις υπάρχουσες δυνατότητες συλλογής δεδομένων.

Τα ερωτηματολόγια είναι δομημένα κλειστά ερωτηματολόγια, με την πλειοψηφία των απαντήσεων να κωδικοποιούνται σε κλίμακα Likert 5 σημείων για τη στατιστική επεξεργασία τους. Πέρα των τυπικών δημογραφικών στοιχείων κάθε ερωτηματολογίου (φύλο, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση κ.ά.), το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει ερωτήσεις για την εμπειρία φοίτησης, την αξιολόγηση της σύνδεσης της φοίτησης και των γνώσεων με την αγορά εργασίας, την εμπειρία κατά την πρώτη είσοδο στην αγορά εργασίας, την τρέχουσα επαγγελματική κατάσταση και ερωτήσεις ως προς τις επαγγελματικές προοπτικές του κάθε ερωτώμενου. Το ερωτηματολόγιο παρατίθεται στο Παράρτημα της διπλωματικής εργασίας. Ειδικότερα, το ερωτηματολόγιο έχει την εξής μορφή:

---

¹ Το ερωτηματολόγιο βρίσκεται στο σύνδεσμο

<https://docs.google.com/forms/d/1V-OqFEKmk6bFHmesS3itP0M6Hcb33oZ0twwHgOp1iwQ>

A) *Πληροφοριακά στοιχεία:* Γενικά στοιχεία για τον κάθε ερωτώμενο

- Φύλο
- Ηλικία
- Οικογενειακή Κατάσταση
- Αριθμός τέκνων

B) *Στοιχεία σπουδών:* Σκοπό έχουν να σκιαγραφήσουν την εμπειρία και την αξιολόγηση που παρέχει ο κάθε ερωτώμενος σχετικά με τις σπουδές του στο ΕΠΑΛ.

- Τομέας
- Έτος Αποφοίτησης
- Αξιολόγηση γνώσεων που παρείχε η εκπαιδευτική διαδικασία
- Αξιολόγηση βασικών γνώσεων που παρείχε η εκπαιδευτική διαδικασία
- Αξιολόγηση σχέσης με διδάσκοντες
- Αξιολόγηση υποδομών
- Αξιολόγηση κατάρτισης διδασκόντων
- Συμβολή υποδομών στην επιλογή του τομέα
- Λόγοι επιλογής αντικειμένου σπουδών
- Επιθυμία αλλαγής αντικειμένου σπουδών
- Προτεινόμενες αλλαγές στα ΕΠΑΛ
- Χρόνος εύρεσης εργασίας μετά την αποφοίτηση

Δ) *Ένταξη στην αγορά εργασίας, τρέχουσα επαγγελματική κατάσταση και μελλοντικές προοπτικές:* Αξιολόγηση της συνολικής επαγγελματικής σταδιοδρομίας με εφελτήριο την εκπαίδευση.

- Σχετικότητα ειδικότητας – πρώτης εργασίας
- Συμβολή σπουδών στην ένταξη στην αγορά εργασίας
- Αξιολόγηση γνώσεων που παρείχε η εκπαιδευτική διαδικασία με την αγορά εργασίας
- Αποδοχές πρώτης θέσης εργασίας
- Σχετικότητα ειδικότητας – τρέχουσας εργασίας

- Αριθμός θέσεων εργασίας έως τώρα
- Επιθυμία εργασίας στην τρέχουσα θέση
- Τρέχον εισόδημα
- Αισιοδοξία για τις μελλοντικές επαγγελματικές προοπτικές και λόγοι αυτής της απάντησης

Εκτός από την περιγραφική στατιστική μελέτη των απαντήσεων μέσω συχνοτήτων, προχωρούμε και στην επαγωγική εξαγωγή συμπερασμάτων με την εξέταση των συσχετίσεων μεταξύ των απαντήσεων και στατιστική εξέταση σχέσεων αιτίου αιτιατού σε πίνακες διπλής εισόδου. Ως εξαρτημένες μεταβλητές ενδιαφέροντος χρησιμοποιούνται το επίπεδο του πρώτου μισθού και ο χρόνος για την εξεύρεση της πρώτης θέσης εργασίας. Η επιλογή των συγκεκριμένων μεταβλητών βασίστηκε στην άμεση σύνδεση της ένταξης ενός αποφοίτου με την αφορά εργασίας και της εκπαίδευσης.

Κατά τη συλλογή των απαντήσεων τηρήθηκαν όλοι οι κανόνες προστασίας προσωπικών δεδομένων και διαφύλαξης της ανωνυμίας. Από τη μελέτη δεν προκύπτουν λοιπά ζητήματα ηθικής κατά την έρευνα. Φυσικά η εξασφάλιση συγκατάβασης των συμμετεχόντων στην έρευνα πραγματοποιήθηκε πριν την έναρξη λήψης των απαντήσεων με σχετικό έγγραφο που απεστάλη ηλεκτρονικά και διασφαλίστηκε η μη συλλογή κανενός είδους προσωπικού δεδομένου κατά την υποβολή των απαντήσεων.

2.2 Πολυπαραγοντική Ανάλυση Δεδομένων

Η Πολυπαραγοντική Ανάλυση Δεδομένων (Multivariate Correspondence Analysis) αποτελεί μία μέθοδο εύρεσης προτύπων στα δεδομένα, χωρίς την εφαρμογή υποθέσεων ως προς την κατανομή ή την συμπεριφορά τους. Η βασική αρχή της μεθόδου είναι η προβολή όλων των δεδομένων σε ένα πολυδιάστατο χώρο με άξονες που ερμηνεύονται συνδυακύμανση όλων των μεταβλητών και μέσω της κατάλληλης μετακίνησης των αξόνων την απόδοση συσχετίσεων ως συγκεντρώσεις (clusters) στο χώρο. Με άλλα λόγια η Πολυπαραγοντική Ανάλυση αποτελεί μια εναλλακτική μέθοδο απόδοσης του πίνακα συσχετίσεων. Η βασική διαφορά της μεθόδου είναι η έλλειψη αρχικών προϋποθέσεων περί της φύσης, της κατανομής, της στασιμότητας και γενικά όλων εκείνων των προϋποθέσεων που είναι απαραίτητες στην «τυπική» στατιστική ανάλυση. Για παράδειγμα κατά τον υπολογισμό της συσχέτισης μεταξύ δύο τιμών πρέπει να ληφθεί υπόψη η ανάγκη

κανονικότητας των δεδομένων, αντίθετα με την Πολυπαραγοντική Ανάλυση όπου η όλη διαδικασία βασίζεται αποκλειστικά στα δεδομένα. Τα βασικά βήματα της μεθόδου μπορούν να αναλυθούν στα παρακάτω:

- Κατασκευή του λογικού πίνακα (0-1).
- Κατασκευή του πίνακα συμπτώσεων
- Προβολή του πίνακα συμπτώσεων σε παραγοντικούς άξονες ή επίπεδα.

Για την κατανόηση της μεθόδου θα παραθέσουμε ένα απλό παράδειγμα. Υποθέτουμε ότι συλλέξαμε τα παρακάτω αποτελέσματα από μία έρευνα με ερωτηματολόγια σε 10 πελάτες ενός πολυκαταστήματος ως προς τις καταναλωτικές τους ανάγκες. Οι ερωτήσεις που κλήθηκαν να απαντήσουν ήταν ως προς το φύλο, την ηλικία και το ποσό της εβδομαδιαίας καταναλωτικής δαπάνης. Οι δυνατότητες απαντήσεων για το φύλο είναι 2 (άντρας/γυναίκα), 3 για την ηλικία (αντίστοιχες ζώνες 18-25, 25-40, 40-65) και 4 για τη δαπάνη (0€-20€, 20€-50€, 50€-100€, 100€-500€). Η λήψη των απαντήσεων σε ζώνες βοηθάει στην κωδικοποίηση, ωστόσο δεν αποτελεί προϋπόθεση της μεθόδου, καθώς η κωδικοποίηση σε κλάσεις μπορεί να γίνει με οποιοδήποτε συνεχείς μεταβλητές. Από την καταγραφή των απαντήσεων προκύπτει ο παρακάτω πίνακας (Πίνακας 1).

A/A	Φύλο	Ηλικία	Δαπάνη
	A	B	Γ
1	1	1	1
2	2	3	3
3	2	1	4
4	2	2	2
5	1	2	3
6	1	3	4
7	2	2	3
8	2	3	2
9	1	3	3
10	2	2	3

Πίνακας 1: Αρχικός Πίνακας Δεδομένων

Στη συνέχεια μετασχηματίζουμε τον αρχικό πίνακα σε λογικό πίνακα, όπου οι γραμμές αντιστοιχούν ανά μία σε κάθε αντικείμενο (απάντηση) και οι στήλες είναι όσες οι δυνατότητες των τριών μεταβλητών ($2+3+4=9$). Ο λογικός πίνακας (0-1) ουσιαστικά αποτελεί μια μετατροπή του αρχικού πίνακα σε μία δυαδική μορφή όλων των απαντήσεων με την κωδικοποίηση 0-1 για την ανάδειξη των ιδιοτήτων όλων των απαντήσεων με το άθροισμα των γραμμών να είναι ίσο με το πλήθος των μεταβλητών. Ειδικά για ποσοτικές μεταβλητές αυτή η ιδιότητα είναι κρίσιμη καθώς αναδεικνύει με μοναδικό τρόπο την κάθε απάντηση κρατώντας σταθερό το άθροισμα (βάρος) και κατά συνέπεια την συμβολή της στην τελική ανάλυση.

	A1	A2	B1	B2	B3	Γ1	Γ2	Γ3	Γ4
1	1	0	1	0	0	1	0	0	0
2	0	1	0	0	1	0	0	1	0
3	0	1	1	0	0	0	0	0	1
4	0	1	0	1	0	0	1	0	0
5	1	0	0	1	0	0	0	1	0
6	1	0	0	0	1	0	0	0	1
7	0	1	0	1	0	0	0	1	0
8	0	1	0	0	1	0	1	0	0
9	1	0	0	0	1	0	0	1	0
10	0	1	0	1	0	0	0	1	0

Πίνακας 2: Λογικός Πίνακας (0-1)

Οι λογικοί πίνακες συνδυάζονται για την κατασκευή του πίνακα συμπτώσεων και του γενικευμένου πίνακα συμπτώσεων (πίνακας Burt). Στους πίνακες συμπτώσεων διασταυρώνονται όλες οι ιδιότητες μεταξύ τους. Παραδείγματος χάριν ο πίνακας συμπτώσεων της ηλικίας και της καταναλωτικής δαπάνης είναι ο ακόλουθος (πίνακας 3).

Ηλικία/Δαπάνη	0€-20€	20€-50€	50€-100€	100€-500€
	Γ1	Γ2	Γ3	Γ4
18-25 B1	1	0	1	1
25-40 B2	0	1	2	1
40-65 B3	0	1	2	1

Πίνακας 3: Πίνακας Συμπτώσεων

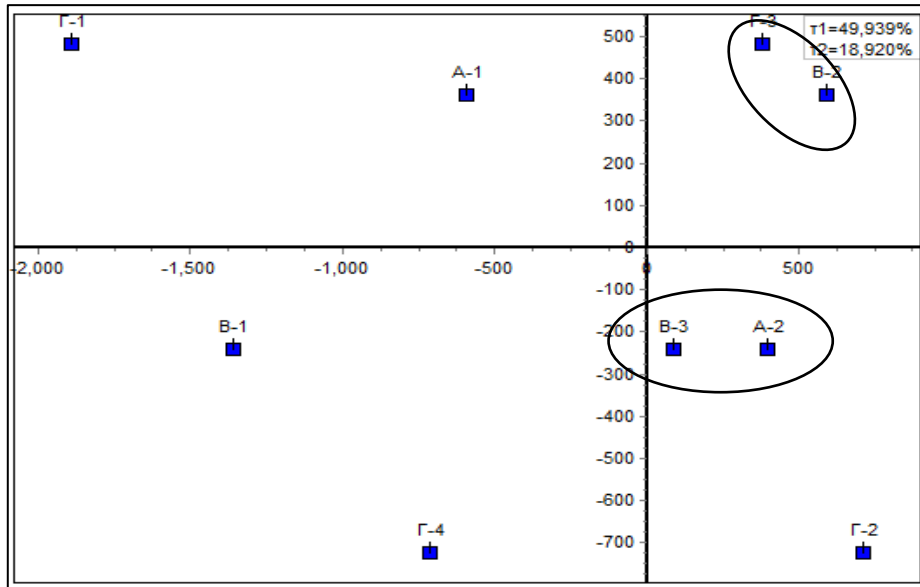
Το ζεύγος B2-Γ3 δείχνει ότι στο δείγμα μας υπάρχουν 2 περιπτώσεις όπου ο πελάτης ανήκει στην ηλικιακή ζώνη 25-40 ετών και καταναλώνει 50€-100€ κάθε εβδομάδα. Από τον πίνακα συμπτώσεων κατασκευάζουμε το γενικευμένο πίνακα συμπτώσεων που περιλαμβάνει τους συνδυασμούς όλων των απαντήσεων.

	A1	A2	B1	B2	B3	Γ1	Γ2	Γ3	Γ4
A1	4	0	1	1	2	1	0	2	1
A2	0	6	1	3	2	0	2	3	1
B1	1	1	2	0	0	1	0	0	1
B2	1	3	0	4	0	0	1	3	0
B3	2	2	0	0	4	0	1	2	1
Γ1	1	0	1	0	0	1	0	0	0
Γ2	0	2	0	1	1	0	2	0	0
Γ3	2	3	0	3	2	0	0	5	0
Γ4	1	1	1	0	1	0	0	0	2

Πίνακας 4: Γενικευμένος Πίνακας Συμπτώσεων (Πίνακας Burt).

Το βασικό χαρακτηριστικό του γενικευμένου πίνακα συμπτώσεων είναι η συμμετρικότητα ως προς την κύρια διαγώνιό του. Από τις εμφανιζόμενες συχνότητες του γενικευμένου πίνακα συμπτώσεων είναι δυνατό να υπολογίσουμε το κέντρο μάζας κάθε κατηγορίας- μεταβλητής. Προβάλλοντας τον γενικευμένο πίνακα συμπτώσεων σε ένα

δισδιάστατο χώρο όπως παρακάτω (Γράφημα 4) είναι δυνατή η προβολή της κατανομής των δεδομένων στο χώρο:

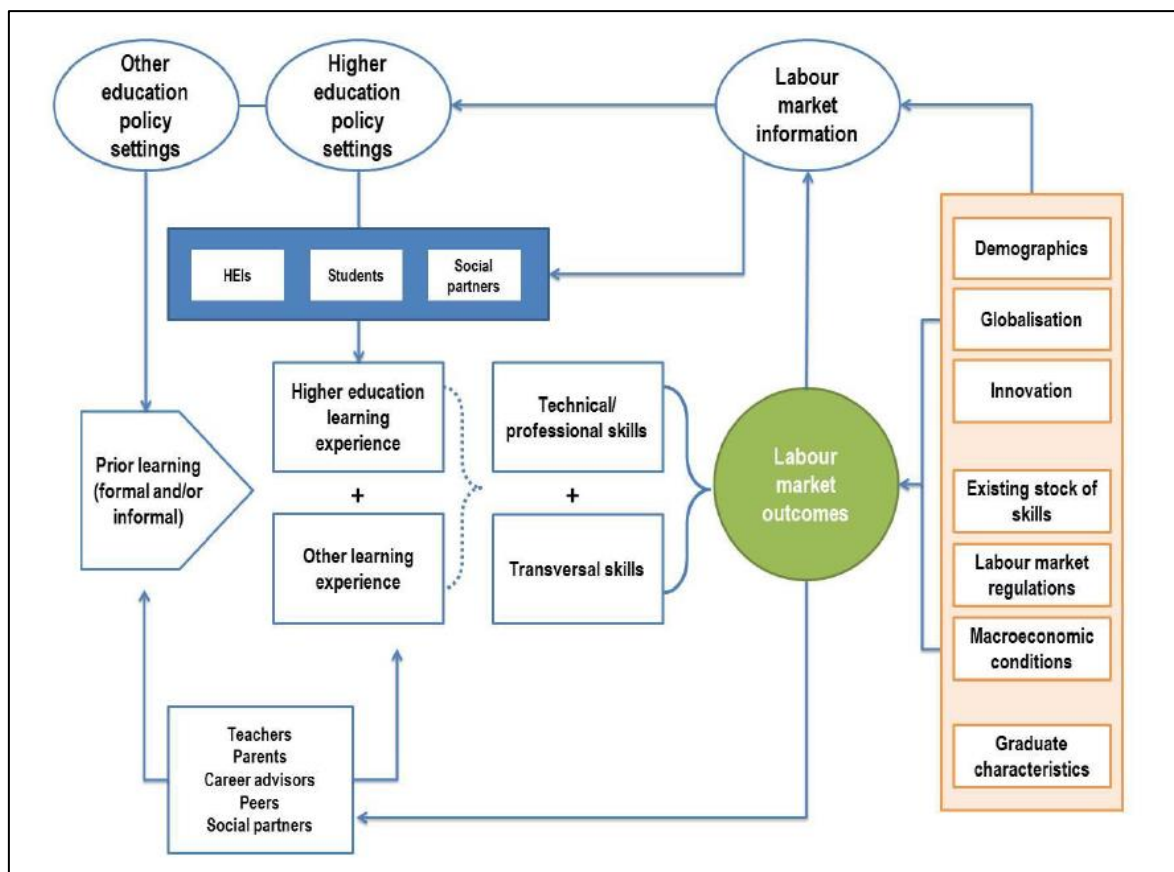
Γράφημα 4: Προβολή σε δισδιάστατο επίπεδο.

Όπως παρατηρούμε από το Γράφημα 1 η ηλικιακή ομάδα 2 (25-40 ετών) βρίσκεται στο ίδιο τεταρτημόριο με την καταναλωτική δαπάνη 50€-100€, ενώ οι γυναίκες (A2) βρίσκονται πλησιέστερα με την ηλικιακή ομάδα 3 (40-65 ετών). Από πλευράς κατανάλωσης η ηλικιακή ομάδα 1 (18-25 ετών) είναι στο ίδιο τεταρτημόριο με την καταναλωτική δαπάνη 100€-500€. Με αυτό τον τρόπο εξάγουμε συμπεράσματα και εντοπίζουμε μοτίβα στα δεδομένα μας.

Κεφάλαιο 3: Αποτελέσματα της Έρευνας

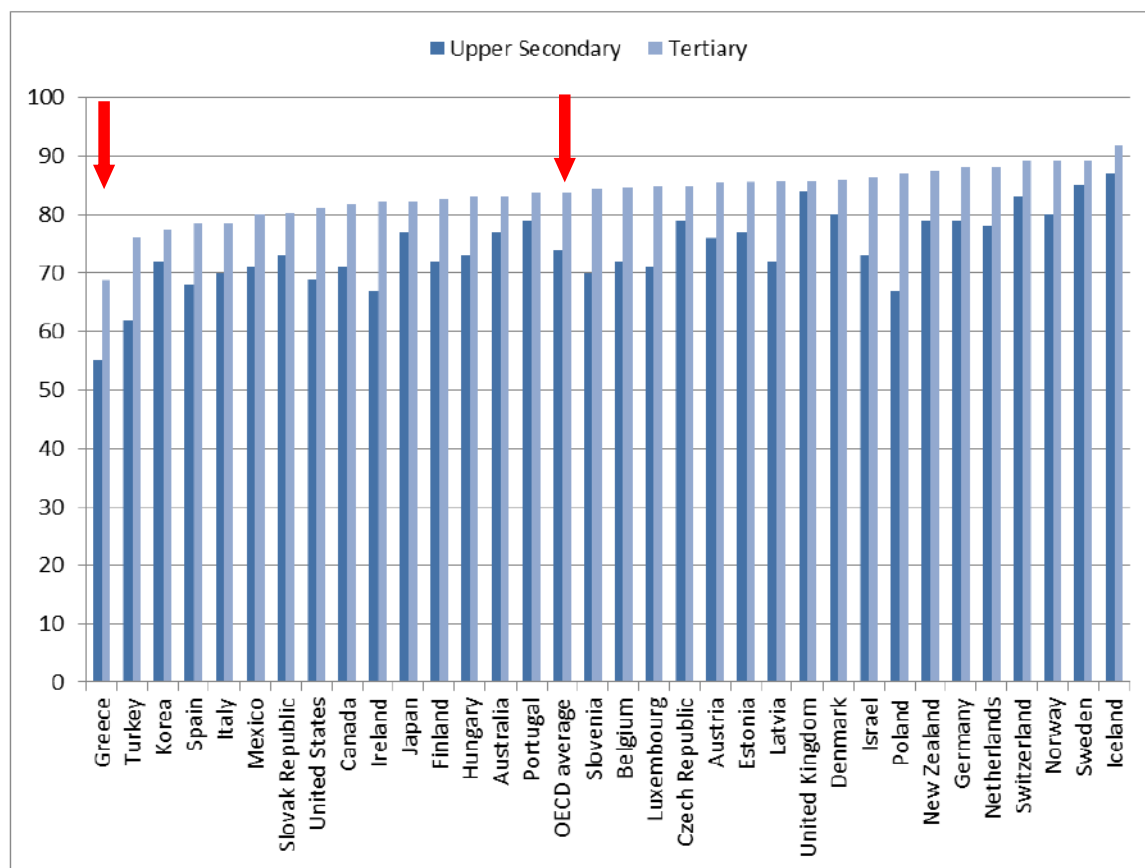
3.1 Βασικές εμπειρικές έρευνες στο χώρο

Η μελέτη της μετάβασης των νέων που παρακολουθούν επαγγελματική εκπαίδευση από την εκπαιδευτική διαδικασία στην αγορά εργασίας, εστιάζεται κατά βάση στη μετάβαση πτυχιούχων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης προς την αγορά εργασίας ενώ πολύ μικρό μέρος της σχετικής βιβλιογραφίας ασχολείται με τους αποφοίτους της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και ακόμη λιγότεροι αποκλειστικά με τους αποφοίτους των επαγγελματικών λυκείων. Σταχυολογώντας τη σχετική βιβλιογραφία, ο ΟΟΣΑ (2017) μελετά την αγορά εργασίας για τις χώρες μέλη του και τη σχέση αγοράς εργασίας – εκπαιδευτικού συστήματος. Στο ερευνητικό πόνημα, περιλαμβάνονται στο η κατάσταση της αγοράς εργασίας και τα χαρακτηριστικά αυτής, οι επιδράσεις των διαφόρων θεσμών και κρατικών νομικών οντοτήτων στη λειτουργία της, το νομοθετικό, ασφαλιστικό και εργασιακό πλαίσιο λειτουργίας, ενώ ιδιαίτερη έμφαση αποδίδεται στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Στο Γράφημα 5 απεικονίζονται οι κύριες συνιστώσες που διαμορφώνουν την αγορά εργασίας και επιδρούν στην εισαγωγή των νέων σε αυτή.

Γράφημα 5: Αγορά εργασίας και παράγοντες που επιδρούν σε αυτή. (πηγή: ΟΟΣΑ, 2017).

Εστιάζοντας στο εκπαιδευτικό σύστημα, ο ΟΟΣΑ (2017) διαπιστώνει ότι οι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχουν πολύ καλύτερες προοπτικές εύρεσης εργασίας αμέσως μετά την αποφοίτηση σε σχέση με τους αποφοίτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Γράφημα 6). Τα αντίστοιχα ποσοστά για την Ελλάδα είναι κάτω από το μέσο όρο των χωρών του ΟΟΣΑ. Ο κύριος λόγος αυτής της διαφοράς μεταξύ αποφοίτων δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αποδίδεται στην απόκτηση δεξιοτήτων για τους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που είναι επιθυμητές στην αγορά εργασίας.

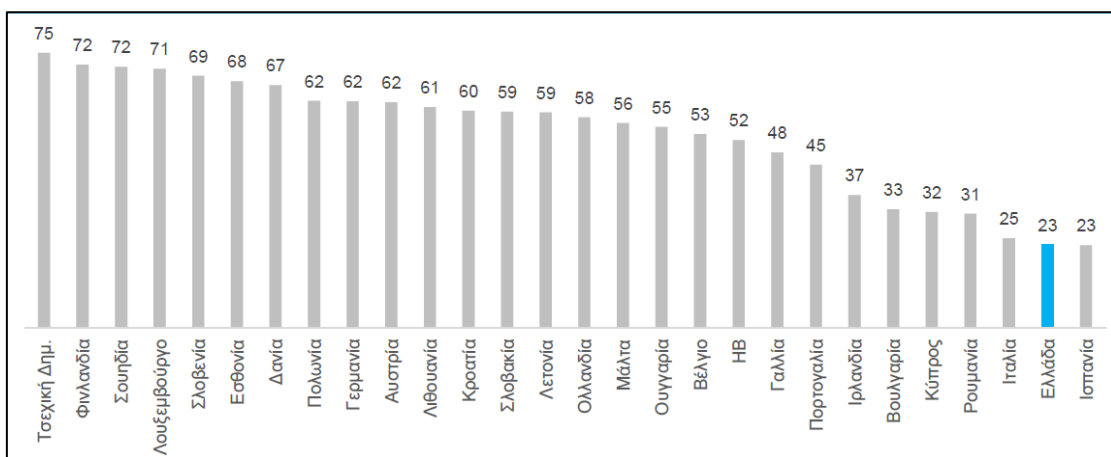
Γράφημα 6: Ποσοστά απασχόλησης μετά την αποφοίτηση για το 2015. (πηγή: ΟΟΣΑ, 2017).

Στο μηνιαίο δελτίο του Συνδέσμου Ελλήνων Βιομηχάνων (ΣΕΒ, 2017) επιχειρείται η σύγκριση των δεξιοτήτων των εργαζομένων μεταξύ της Ελλάδος και της Ισπανίας και η σύνδεση των δεξιοτήτων με την εκπαίδευση με βάση στοιχεία από τους οργανισμούς ανεργίας και την Eurostat. Οι επαγγελματικές δεξιότητες αποτυπώνονται, μεταξύ άλλων, στον Ευρωπαϊκό Δείκτη Δεξιοτήτων (European Skills Index) του Ευρωπαϊκού Κέντρου για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (CEDEFOP), που έχει έδρα τη Θεσσαλονίκη. Σύμφωνα με τον δείκτη του CEDEFOP, η συμβολή του ανθρώπινου δυναμικού και των δεξιοτήτων του στην οικονομική ανάπτυξη μεγιστοποιείται όταν συντρέχουν οι εξής τρεις προϋποθέσεις:

- Τα συστήματα ανάπτυξης δεξιοτήτων παρέχουν στο ανθρώπινο δυναμικό τις κατάλληλες γνώσεις και δεξιότητες.
- Το ανθρώπινο δυναμικό προσφέρει ενεργά τις δεξιότητές του στην αγορά εργασίας, δηλαδή απασχολείται ή αναζητά εργασία ενεργά.

- Η αντιστοίχιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού με τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας είναι αποτελεσματική.

Η Ελλάδα υστερεί σε σχέση με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες όσον αφορά στο τρίπτυχο Ανάπτυξη-Ενεργοποίηση-Αντιστοίχιση δεξιοτήτων (Γράφημα 7).

Γράφημα 7: Ο Ευρωπαϊκός Δείκτης Δεξιοτήτων 2016. (πηγή: ΣΕΒ, 2017).

Η αντιμετώπιση του παραπάνω φαινομένου προτείνεται να βασιστεί στο συνδυασμό διαφόρων δράσεων συνολικά στα πλαίσια όλων των βαθμίδων του εκπαιδευτικού συστήματος. Ειδικότερα, για τη δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση προτείνονται οι εξής δράσεις:

- Υποδομές τεχνικής εκπαίδευσης για όσους μένουν πίσω και επανειδίκευσης εργαζομένων σε κλάδους υψηλής ανεργίας.
- Διασύνδεση δικτύων τεχνικής εκπαίδευσης.
- Αυξημένος ρόλος επιχειρήσεων στο σχεδιασμό των προγραμμάτων τεχνικής εκπαίδευσης και μαθητείας / πανεπιστημίων.
- Εδραίωση πλαισίου συνεργασίας επιχειρήσεων και ερευνητικών ιδρυμάτων
- Ενθάρρυνση απόκτησης εργασιακής εμπειρίας σε επιχειρήσεις κατά τη διάρκεια των σπουδών / υποχρεωτική πρακτική άσκηση.

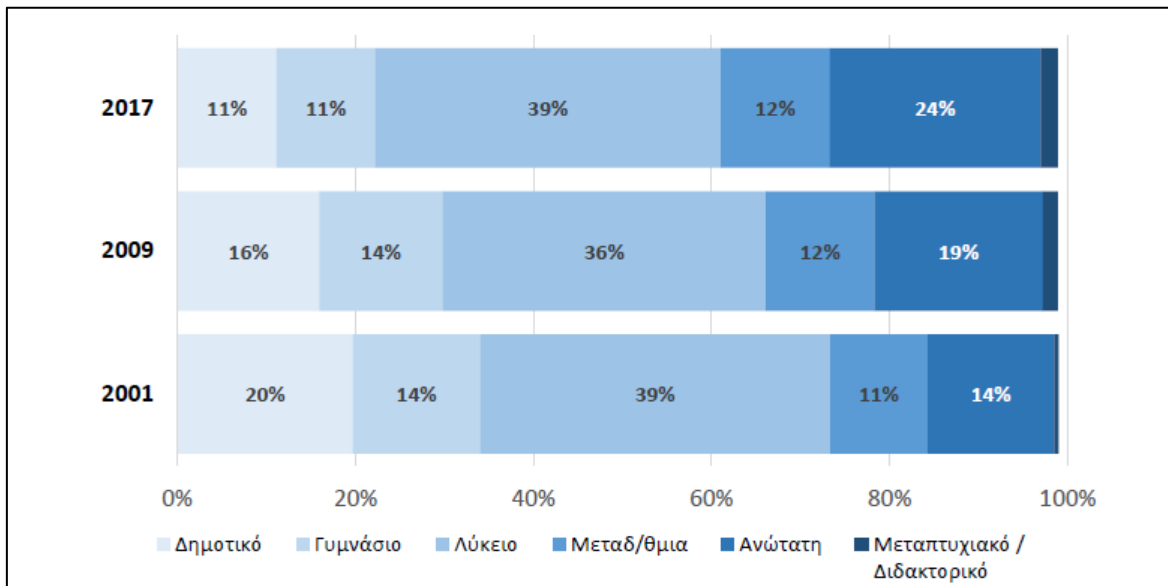
Η μοναδική, ίσως, μελέτη η οποία εστιάζει αμιγώς στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και ειδικότερα στην τεχνολογική και επαγγελματική δευτεροβάθμια εκπαίδευση για τον ελλαδικό χώρο είναι αυτή του Παρατηρητήριου Μετάβασης (2008) του πρώην Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. Στη συγκεκριμένη μελέτη χρησιμοποιούνται πρωτογενή

δεδομένα ερωτηματολογίων αποφοίτων ΤΕΕ (προπομπός των ΕΠΑΛ) για τη διερεύνηση των εκπαιδευτικών και επαγγελματικών διαδρομών των αποφοίτων του ανώτερου κύκλου της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, του βαθμού και της ποιότητας ένταξής τους στην απασχόληση 6 ½ χρόνια μετά την αποφοίτηση από το σχολείο καθώς και της εκπλήρωσης των εκπαιδευτικών και επαγγελματικών τους σχεδίων. Ειδικότερα, η έρευνα διεξήχθη σε δύο στάδια σε όλη τη χώρα. Στο πρώτο στάδιο την άνοιξη του 2001 συγκεντρώθηκαν 11.629 ερωτηματολόγια αποφοίτων ΤΕΕ και οι απόφοιτοι ερωτήθηκαν ξανά μέσω τηλεφωνικών συνεντεύξεων την άνοιξη του 2007.

Τα συμπεράσματα της έρευνας δείχνουν ότι μετά την αποφοίτηση από το ΤΕΕ μόνο το 25,8% των αποφοίτων του σχολικού έτους 2000-2001 απασχολείται σε εργασία σχετική με την ειδικότητα σπουδών. Από την αναγωγή επί του συνόλου των εργαζομένων του δείγματος διαπιστώθηκε ότι σε εργασία σχετική με την ειδικότητα απασχολείται το 35,1%, ενώ το υπόλοιπο (64,9%) ετεροαπασχολείται. Ωστόσο, όπως διαπιστώθηκε, στα 6 ½ χρόνια που μεσολάβησαν ανάμεσα στις δύο φάσεις της έρευνας, οι απόφοιτοι των ΤΕΕ σε σύγκριση με τους αποφοίτους του Ενιαίου Λυκείου είχαν μεγαλύτερη επαγγελματική κινητικότητα, βρήκαν συντομότερα την πρώτη τους εργασία και είχαν μεγαλύτερη διάρκεια παρουσίας στην απασχόληση.

Το Ινστιτούτο Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE, 2018) αναλύει τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η ελληνική εκπαίδευση και διατυπώνει προτάσεις για την επανασύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας, τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος και της απόδοσης της δημόσιας δαπάνης στην εκπαίδευση. Η μελέτη εξετάζει, καταρχάς, την εξέλιξη του εκπαιδευτικού επιπέδου του πληθυσμού τις τελευταίες δύο δεκαετίες και καταγράφει και τεκμηριώνει τη μεγάλη αύξηση του αριθμού των απασχολούμενων πτυχιούχων ανώτατης εκπαίδευσης, πριν την έναρξη της κρίσης, που είναι αποτέλεσμα της πολιτικής της «μεγάλης διεύρυνσης» της ανώτατης εκπαίδευσης, που ακολουθήθηκε από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 και έπειτα. Στη συνέχεια, εμβαθύνει στη διερεύνηση της σχέσης εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας στην Ελλάδα με την εκπόνηση οικονομετρικής ανάλυσης (λογιστική παλινδρόμηση) που εξετάζει πώς το επίπεδο εκπαίδευσης των αποφοίτων σχετίζεται με α) την κατάσταση απασχόλησής τους και β) τις αμοιβές τους, ελέγχοντας για άλλες μεταβλητές όπως το φύλο, την ηλικία, το έτος αποφοίτησης, και την οικονομική δραστηριότητα. Αν και η στόχευση είναι κυρίως στους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, υπάρχουν ψήγματα στοιχείων και για τη

δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση. Η κρίση της περιόδου 2009-2018 επηρέασε σημαντικά το ποσοστό ανεργίας των αποφοίτων όλων των επιπέδων εκπαίδευσης και ιδιαίτερα τους αποφοίτους λυκείων (Γράφημα 8).

Γράφημα 8: Εξέλιξη ανεργίας με βάση το επίπεδο εκπαίδευσης. (πηγή: IOBE, 2018).

Παράλληλα, από την οικονομετρική εκτίμηση η έρευνα επιβεβαιώνει τη θετική επίδραση της εκπαίδευσης στις προοπτικές απασχόλησης. Η πιθανότητα οι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος να εργάζονται είναι σχεδόν 8 φορές υψηλότερη σε σύγκριση με τα άτομα χωρίς στοιχειώδη εκπαίδευση. Στους αποφοίτους ανώτατης εκπαίδευσης (πρώτος κύκλος σπουδών), οι πτυχιούχοι πανεπιστημίων και ΤΕΙ έχουν υψηλότερες πιθανότητες να εργάζονται σε σύγκριση με τους αποφοίτους λυκείου κατά 65% και 41% αντίστοιχα.

Η σχετική θεματολογία στη διεθνή βιβλιογραφία είναι ελάχιστη, καθώς η εκπαιδευτική πραγματικότητα και πρακτική είναι διαφορετική σε κάθε χώρα. Ως παράδειγμα, στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες δεν υπάρχει εξειδικευμένη τεχνολογική και επαγγελματική εκπαίδευση στα πλαίσια της λυκειακής βαθμίδας, αλλά αυτή αποτελεί μία εκπαιδευτική προσπάθεια στα πλαίσια της εκπαίδευσης ενηλίκων και μετεκπαίδευσης αποφοίτων. Επιλέγοντας από τη σχετική βιβλιογραφία εργασίες που αξιολογούν το ρόλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην προετοιμασία των νέων για την αγορά εργασίας, θα αναφερθούμε στην μελέτη των McGuinness και Wooden (2009). Εξετάζοντας την απορρόφηση στην αγορά εργασίας αποφοίτων δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης των ετών 1999/2000 για 15 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καταλήγουν ότι ο

κυριότερος παράγοντας της νεανικής ανεργίας είναι η έλλειψη αντιστοίχισης μεταξύ των ζητούμενων δεξιοτήτων από την αγορά εργασίας και των παρεχόμενων γνώσεων από το εκπαιδευτικό σύστημα. Μάλιστα, καταλήγουν ότι η ύπαρξη μαθητείας, η παροχή γνώσεων στην επίλυση πρακτικών προβλημάτων κλάδων της αγοράς και ο αυξημένος αριθμός επαγγελματικών γνώσεων – μαθημάτων μειώνουν την πιθανότητα ασυνέπειας μεταξύ εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας. Η αξία των επαγγελματικών γνώσεων έναντι γενικών γνώσεων για την επιτυχημένη απορρόφηση στην αγορά εργασίας αποτελεί, ίσως, το βασικό συμπέρασμα πολλών μελετών (Robst, 2007; Quintini, 2011 και Manromaras και McGuinness, 2012).

Οι Guy et al. (2009) μελετούν την εκπαιδευτική διαδικασία σε 19 περιοχές της πολιτείας των Αϊόβα των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής, σε σχέση με την προετοιμασία των μαθητών για την επαγγελματική τους σταδιοδρομία και την πορεία τους ως μέλη της κοινωνίας. Η μελέτη εστιάζει τόσο στην ίδια την εκπαιδευτική διαδικασία (τρόπος διδασκαλίας, ανάθεση εργασιών, καλλιέργεια συνεργατικότητας κ.ά.) όσο και τα αποτελέσματα σε σχέση με την εύρεση εργασίας αμέσως μετά την αποφοίτηση. Τα εμπειρικά ευρήματα συνηγορούν υπέρ της μειωμένης έμφασης σε επαγγελματική εκπαίδευση, καθώς μόλις το 31,6% των μαθητών είχαν πρόσβαση σε προετοιμασία για την μετέπειτα επαγγελματική σταδιοδρομία ενώ η παροχή της επαγγελματικής προετοιμασίας ήταν με τη μορφή μαθημάτων σε τάξη (77,5%) η οποία δεν παρείχε τα απαραίτητα επαγγελματικά εφόδια σε σχέση με αυτά μίας μαθητείας.

Οι περισσότερες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις αποσκοπούν μεταξύ άλλων και στην ελαχιστοποίηση της “διαρθρωτικής ανεργίας”. Η Καραμεσίνη (2008) και οι Smyth et al, (2001) θεωρούν ότι η διαρθρωτική ανεργία οφείλεται είτε στις ατέλειες της λειτουργίας της αγοράς είτε στην αναντιστοιχία των γνώσεων, ειδικεύσεων και δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού με τις ανάγκες της παραγωγής και τις απαιτήσεις των θέσεων εργασίας. Η δεύτερη αυτή εκδοχή της διαρθρωτικής ανεργίας αποτελεί σήμερα στους διεθνείς οργανισμούς την κυρίαρχη άποψη όσον αφορά τις δυσκολίες ένταξης των νέων στην αγορά εργασίας. Σύμφωνα με την άποψη αυτή, για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων, προτείνεται ως λύση η προσαρμογή του περιεχομένου σπουδών στις απαιτήσεις της οικονομίας και της αγοράς εργασίας. Βέβαια, χρειάζεται να επισημανθεί ότι σε αυτή την άποψη αποδίδονται και μειονεκτήματα, όπως η αδυναμία της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας στην απορρόφηση του νεοεισερχόμενου προσωπικού στην αγορά εργασίας αλλά και

την κοινωνικά αναγκαία αυτονομία του εκπαιδευτικού σε σχέση με το παραγωγικό σύστημα λόγω του ευρύτερου κοινωνικού ρόλου της εκπαίδευσης.

Ωστόσο, σύμφωνα με τη Καραμεσίνη (2008), η μετάβαση, πέραν των εκπαιδευτικών φορέων, αποτελεί αντικείμενο ενδιαφέροντος και άλλων φορέων, οι οποίοι άμεσα ή έμμεσα χαράσσουν και ασκούν εκπαιδευτική ή/και εργασιακή πολιτική: Υπουργείο Εργασίας, Τοπική Αυτοδιοίκηση, διάφοροι Οργανισμοί, Ινστιτούτα, Ενώσεις Εργοδοτών και Εργαζομένων, κτλ. Όλοι αυτοί οι φορείς, οι οποίοι αποτελούν συνιστώσες του συστήματος μετάβασης (Smyth et al, 2001) μιας χώρας, χρειάζονται έγκυρες και τεκμηριωμένες πληροφορίες, για να μπορέσουν να συμβάλουν ουσιαστικά με την πολιτική τους στη βελτίωση της μετάβασης. Όπως, επίσης, πληροφορίες για τις εξελίξεις στην αγορά εργασίας, τις ευκαιρίες κατάρτισης και απασχόλησης που προσφέρονται, τις συνέπειες που συνεπάγονται οι διάφορες εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιλογές κτλ. χρειάζονται και οι ίδιοι οι μαθητές, για να διαμορφώσουν έγκαιρα τα κριτήρια εκείνα που θα τους επιτρέψουν να αποφασίσουν αυτόνομα, συνειδητά και ρεαλιστικά για το μέλλον τους, αλλά και οι καθηγητές και οι γονείς τους, για να είναι με τη σειρά τους σε θέση να τους στηρίξουν αποτελεσματικά στη λήψη των αποφάσεων τους.

Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2008) καταγράφει την εμπειρία των διαφόρων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σχετικά με την εκπαίδευση / αρχική κατάρτιση. Στις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι σχετικές με την εκπαίδευση/αρχική κατάρτιση και απασχόληση πληροφορίες που είναι αναγκαίες για την άσκηση πολιτικής στους συγκεκριμένους τομείς, συλλέγονται μέσα από "Έρευνες Αποφοίτων". Μερικές από τις έρευνες αυτές πραγματοποιούνται από τις εθνικές στατιστικές υπηρεσίες, στο πλαίσιο καταγραφής του συνολικού πληθυσμού, ή από τις στατιστικές υπηρεσίες των Υπουργείων Παιδείας και Εργασίας, στο πλαίσιο καταγραφής του μαθητικού και εργατικού δυναμικού (Βέλγιο, Δανία, Σκανδιναβικές χώρες, Γερμανία) και περιλαμβάνουν συνήθως γενικού ενδιαφέροντος στοιχεία για την εγκατάσταση των αποφοίτων του εκπαιδευτικού συστήματος στην αγορά εργασίας. Οι περισσότερες όμως "Έρευνες Αποφοίτων" διεξάγονται με συστηματικό τρόπο και σε διαρκή βάση με τη βοήθεια ενός καλά οργανωμένου συστήματος. Πρόκειται για δομές που έχουν στόχο να παρακολουθούν την εκπαιδευτική και επαγγελματική διαδρομή των αποφοίτων των διαφόρων σχολικών τύπων και των διαφόρων επιπέδων εκπαίδευσης, τις μεταβολές στις απαιτήσεις των εργοδοτών, τη σχέση προσφοράς και ζήτησης στους διάφορους επαγγελματικούς τομείς και κλάδους

καθώς και στα διάφορα επαγγέλματα, τόσο σε κεντρικό όσο και σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Στόχος τους είναι επίσης να αναλύουν τα στατιστικά στοιχεία που συγκεντρώνουν, να τα συγκρίνουν με αντίστοιχα στοιχεία που συλλέγονται από άλλες υπηρεσίες με διαφορετικές μεθόδους και να καταλήγουν σε αξιόπιστα συμπεράσματα.

Οι "Έρευνες Αποφοίτων", στο πλαίσιο των δομών αυτών, διεξάγονται σε τακτά χρονικά διαστήματα, σε αντιπροσωπευτικά δείγματα αποφοίτων διαφόρων σχολικών τύπων και επιπέδων εκπαίδευσης, 1-3 χρόνια μετά την αποφοίτηση, συνήθως με ταχυδρομικό ερωτηματολόγιο ή τηλεφωνικές συνεντεύξεις και περιλαμβάνουν πλήθος ποσοτικών αλλά και ποιοτικών μεταβλητών, όπως:

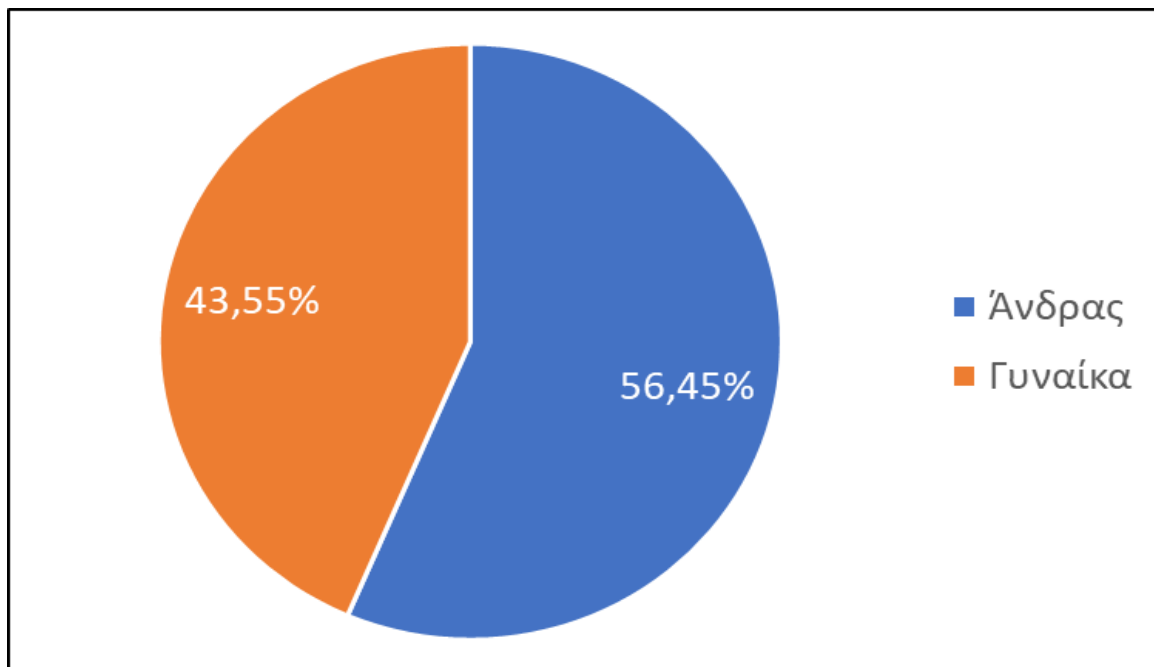
- κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο, σχολική επίδοση, εκπαιδευτική και επαγγελματική διαδρομή,
- αναδρομική -μηνιαία ή εξαμηνιαία- καταγραφή της επαγγελματικής κατάστασης κατά τη διαδρομή
- με υποκειμενική εκτίμησή της, επαγγελματική και γεωγραφική κινητικότητα, στάση απέναντι στην
- εκπαίδευση και την εργασία, αποδοχές, ικανοποίηση από την εργασία, σταθερότητα απασχόλησης,
- συμμετοχή σε συνεχιζόμενη κατάρτιση, στρατηγικές αναζήτησης και εύρεσης εργασίας, επαγγελματικές προσδοκίες, κτλ. Σε αρκετές περιπτώσεις την έρευνα επισκόπησης σε κάποια χρονική στιγμή
- μετά την αποφοίτηση (cross sectional survey) ακολουθεί διαχρονική έρευνα για τη διερεύνηση των ιδίων μεταβλητών στην πορεία του χρόνου.

3.2 Περιγραφική Στατιστική Ανάλυση

3.2.1 Παρουσίαση απαντήσεων 1ου μέρους

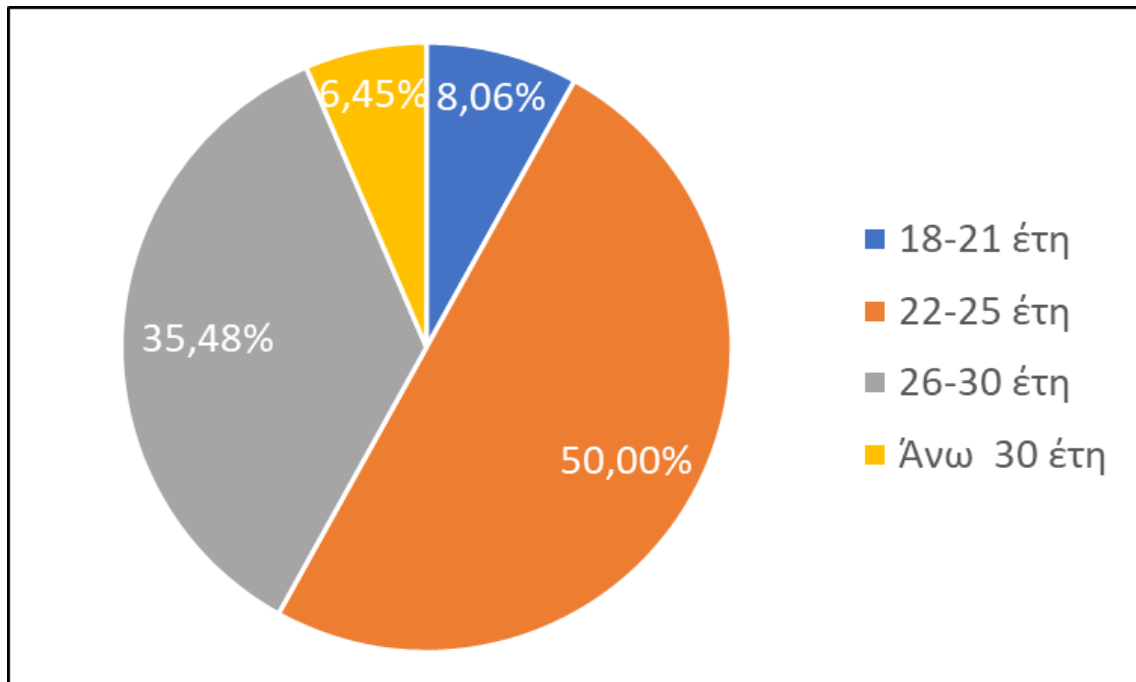
Η ανάλυση των απαντήσεων θα επιτευχθεί σε δύο στάδια. Στο πρώτο στάδιο θα περιοριστούμε σε περιγραφική στατιστική των απαντήσεων και στη συνέχεια, στο επόμενο κεφάλαιο, θα εισέλθουμε στο κύριο μέρος της ανάλυσης που βασίζεται στην επαγωγική στατιστική ανάλυση των απαντήσεων του ερωτηματολογίου. Εκκινώντας από τα δημογραφικά στοιχεία της ανάλυσης, παρατηρούμε ότι το 56% των ερωτηθέντων (35

απαντήσεις) είναι άνδρες και το 44% (27) γυναίκες, παρέχοντας μία ισόρροπη κατανομή στο δείγμα (Γράφημα 9).

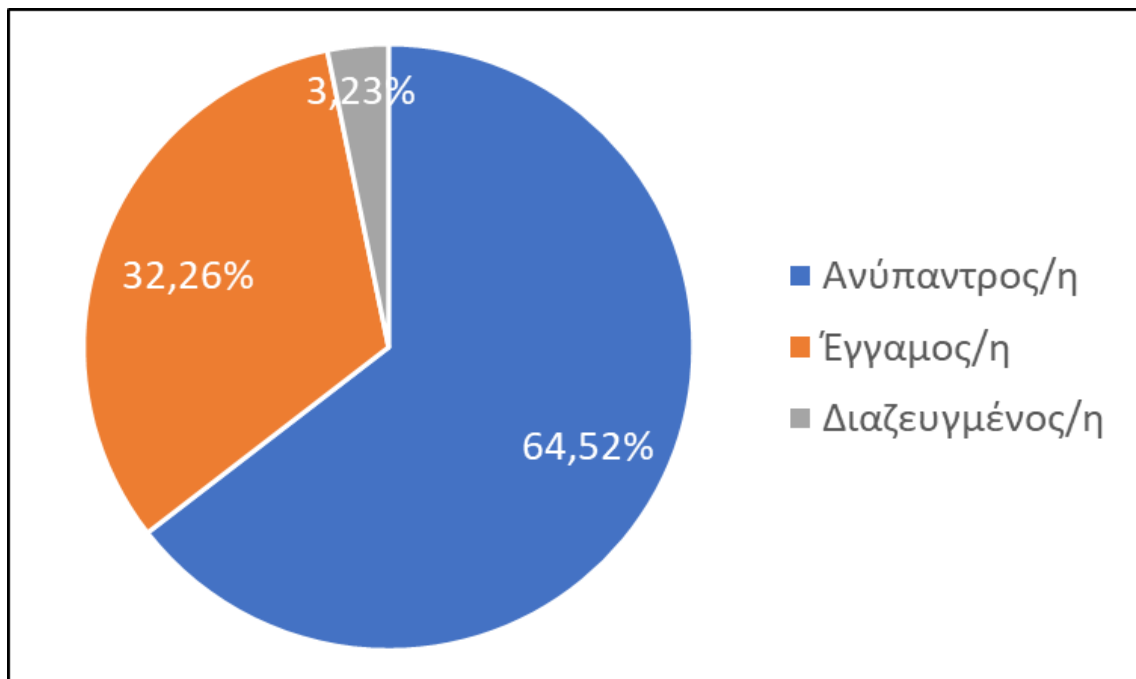

Γράφημα 9: Κατανομή απαντήσεων κατά φύλο.

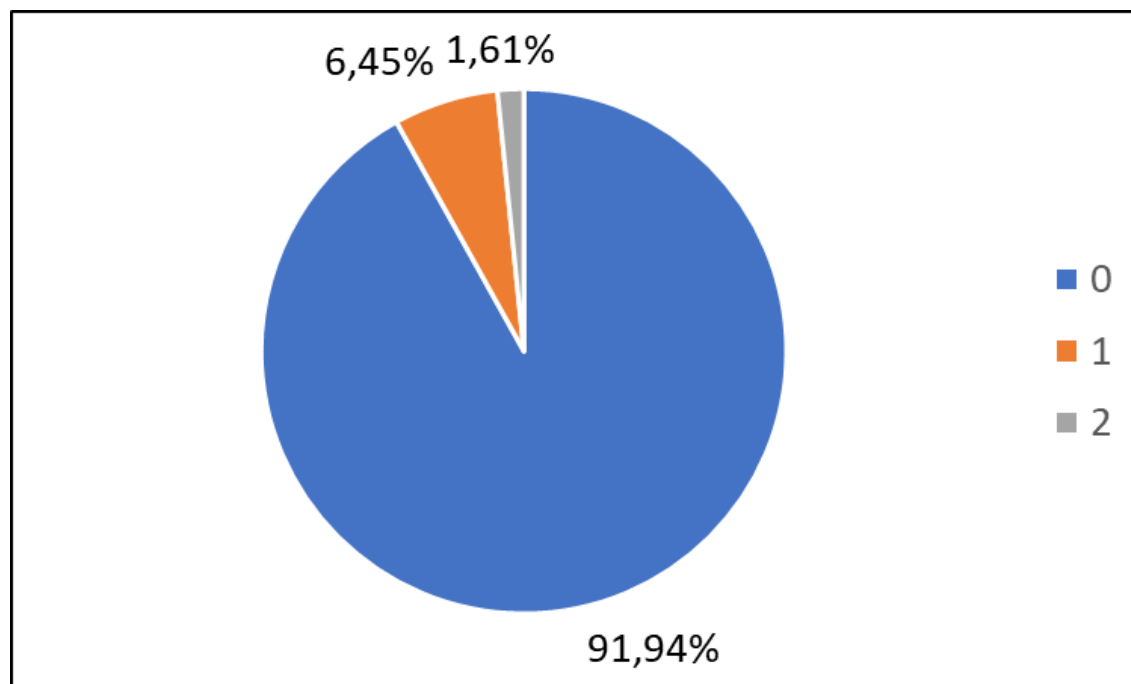
Η πλειοψηφία των απαντήσεων ανήκουν σε αποφοίτους 22-25 ετών (Γράφημα 10) και όπως αναμένεται η πλειοψηφία είναι άγαμοι (Γράφημα 11). Παράλληλα, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων δεν είναι έγγαμοι και δεν έχουν τέκνα (Γράφημα 12).

Γράφημα 10: Ηλικιακή κατανομή.

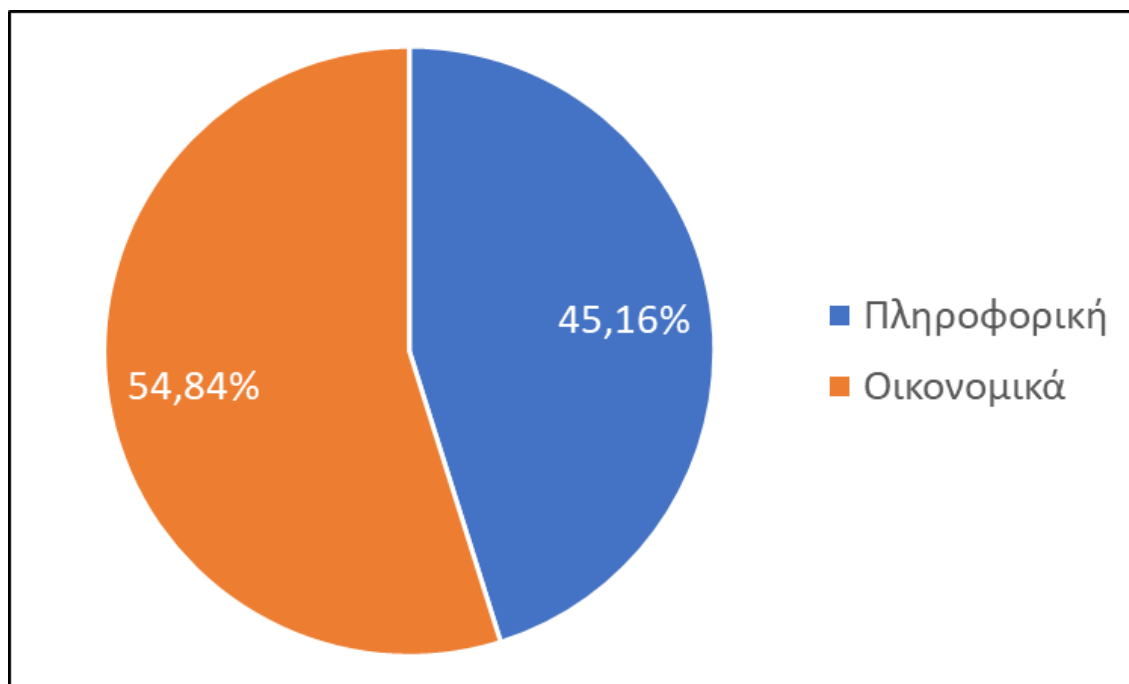
Γράφημα 11: Κατανομή ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση.

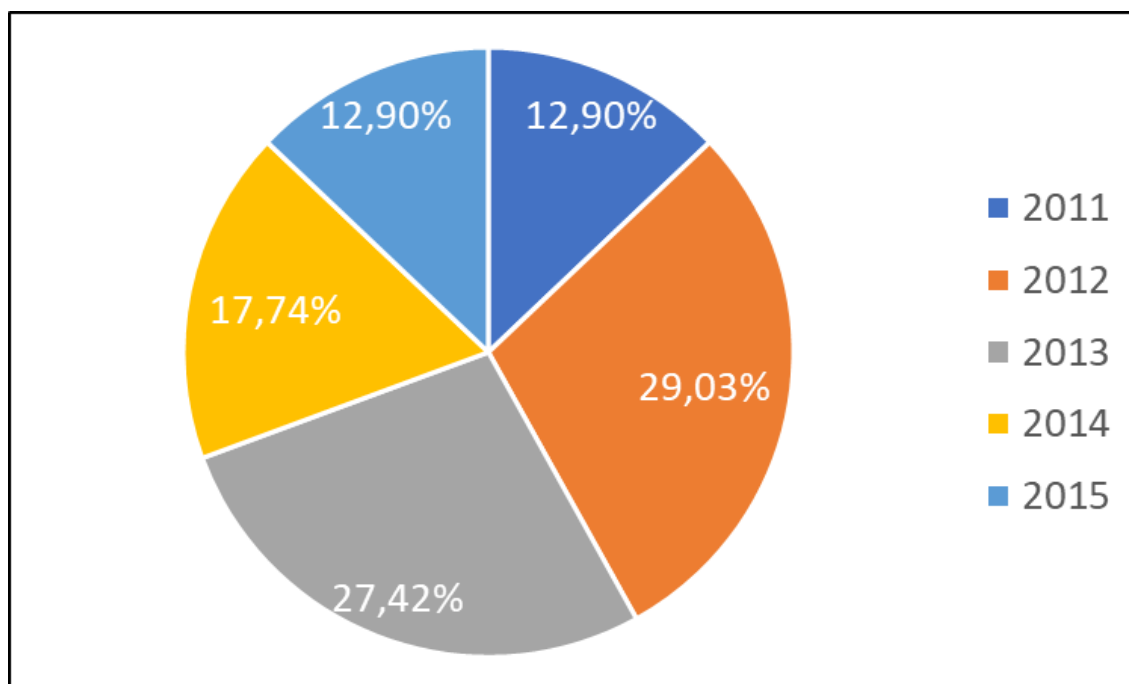
Γράφημα 12: Κατανομή ανάλογα με τον αριθμό των τέκνων.

3.2.2 Παρουσίαση απαντήσεων 2^{ου} μέρους

Προχωρώντας στο επόμενο τμήμα του ερωτηματολογίου, διαπιστώνουμε ότι η δειγματοληψία μεταξύ των δύο τομέων που λειτουργούν στο 1^ο ΕΠΑΛ Δοξάτου είναι ισομερής, περιλαμβάνοντας σχεδόν τον ίδιο αριθμό αποφοίτων από τους δύο τομείς (Γράφημα 13), ενώ η πλειοψηφία των απαντήσεων προέρχεται από αποφοίτους των ετών 2012 και 2013. Η συγκεκριμένη κατανομή, αν και επιδιώχθηκε στρωματοποιημένη τυχαία δειγματοληψία από κάθε έτος, προκύπτει από τη διάθεση για απάντηση των υποψηφίων και συνεπώς ενέχει τυχειότητα ώστε να μην δυσχεραίνει το αποτέλεσμα της ανάλυσης.

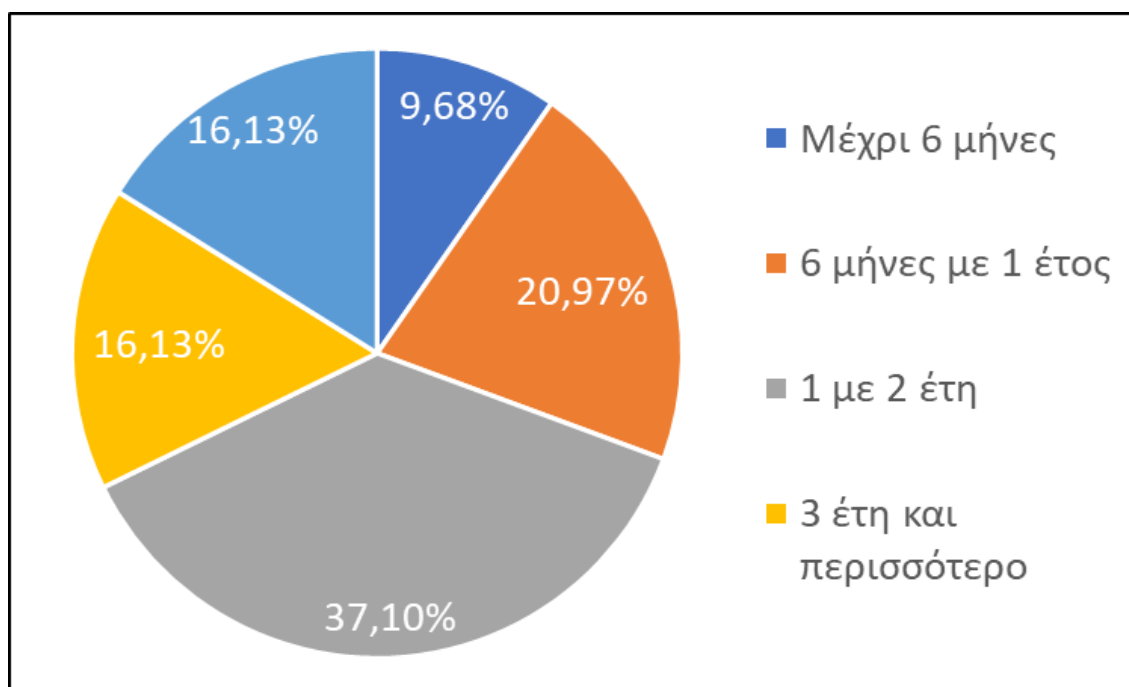
Γράφημα 13: Κατανομή ανάλογα με τον τομέα ειδικότητας.

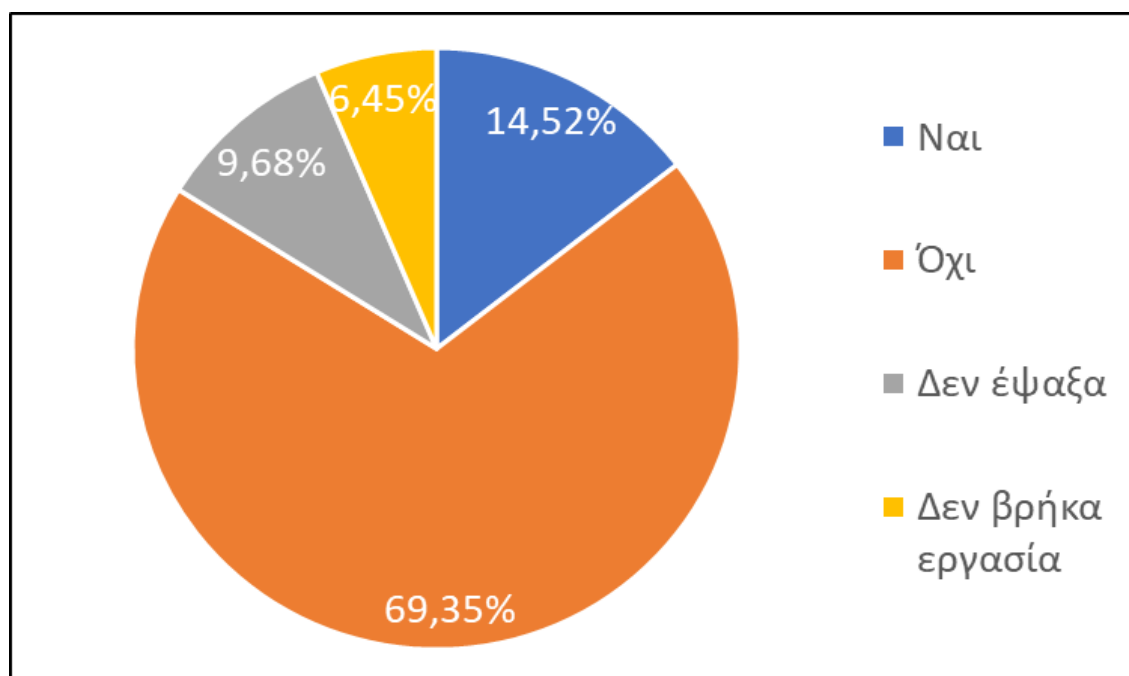
Γράφημα 14: Κατανομή ανάλογα με το έτος αποφοίτησης.

Από το Γράφημα 15 παρατηρούμε ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων βρήκε θέση εργασίας 1 με 2 έτη μετά την αποφοίτηση, ενώ η δεύτερη μεγαλύτερη ομάδα χρειάστηκε να αναζητεί εργασία 6 μήνες με 1 έτος. Παραδόξως, 16% (10 απαντήσεις) δεν βρήκαν εργασία

μετά την αποφοίτηση. Ωστόσο στη συντριπτική πλειοψηφία η πρώτη θέση εργασίας δεν ήταν σχετική με το αντικείμενο σπουδών (Γράφημα 16).

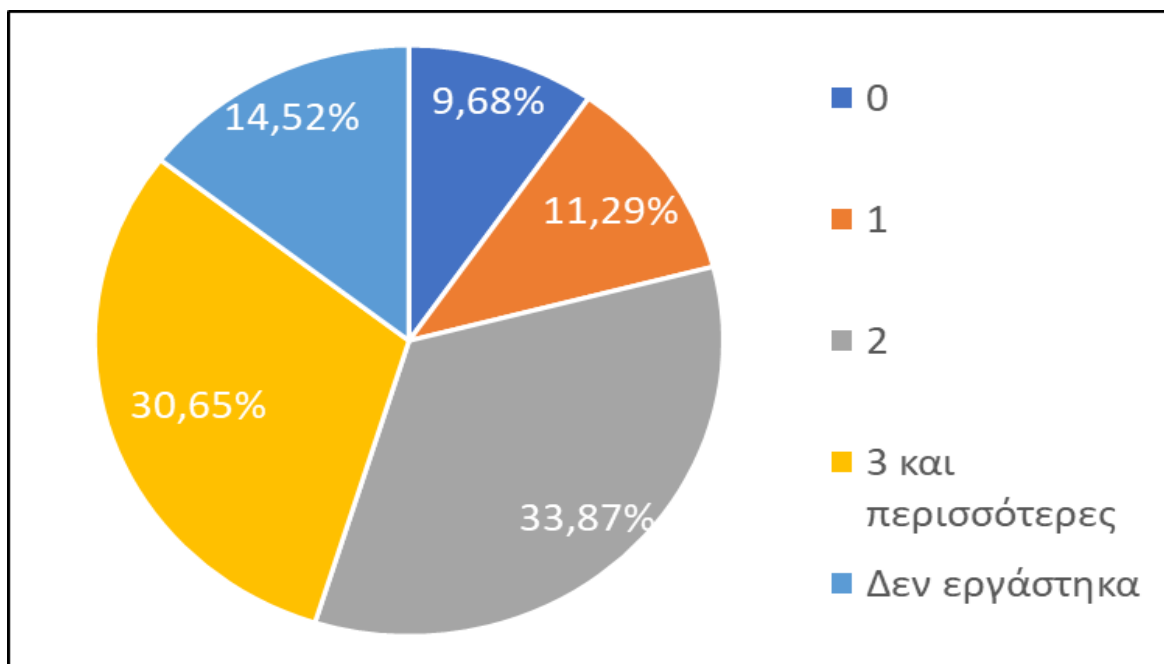
Γράφημα 15: Κατανομή ανάλογα με το χρόνο αναζήτησης για την εύρεση εργασίας μετά την αποφοίτηση.

Γράφημα 16: Κατανομή ανάλογα με τη σχετικότητα της πρώτης εργασίας με το αντικείμενο σπουδών.

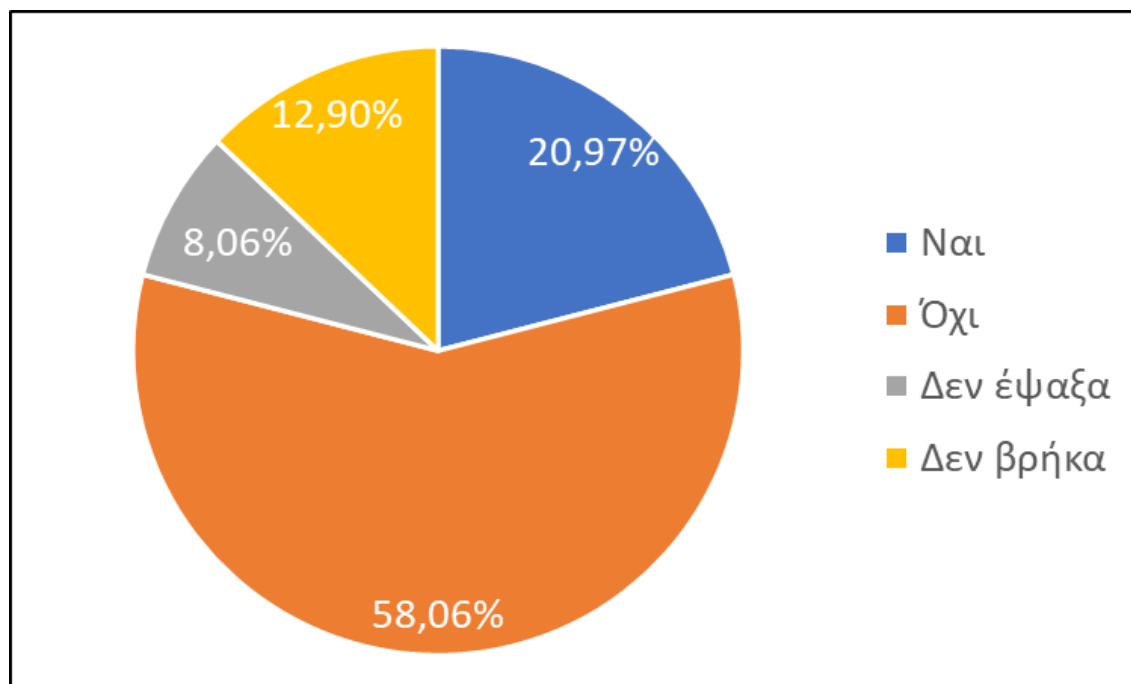

Εξίσου ενδιαφέρον είναι και το γεγονός ότι ο αριθμός των θέσεων εργασίας που έχει αλλάξει ένας απόφοιτος από τη στιγμή περάτωσης των σπουδών του μέχρι σήμερα, που δείχνει την ευχέρεια εύρεσης σχετικού αντικειμένου στην αγορά εργασίας, ποικίλλει με τους περισσότερους αποφοίτους να αλλάζουν 2-3 θέσεις εργασίας (Γράφημα 17).

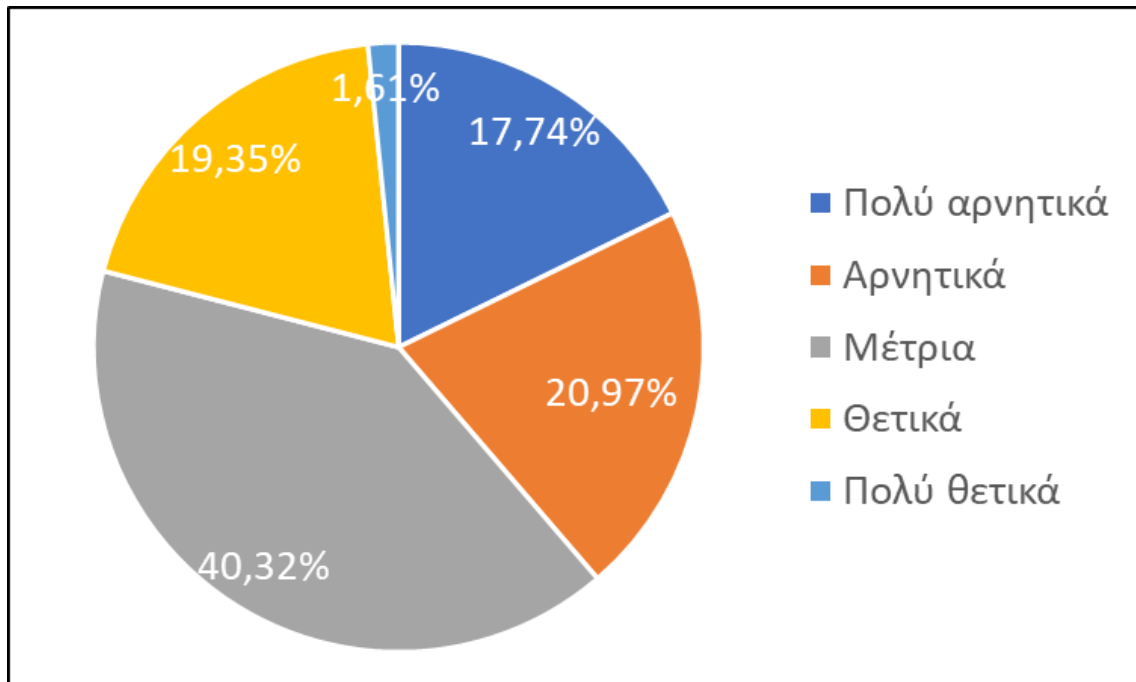
Γράφημα 17: Κατανομή ανάλογα με τον αριθμό των θέσεων εργασίας.

Σχετική είναι και η επόμενη ερώτηση, όπου οι περισσότεροι υποψήφιοι δεν βρήκαν θέση εργασίας στον επαγγελματικό τους βίο που να είναι σχετική με το αντικείμενο σπουδών τους.

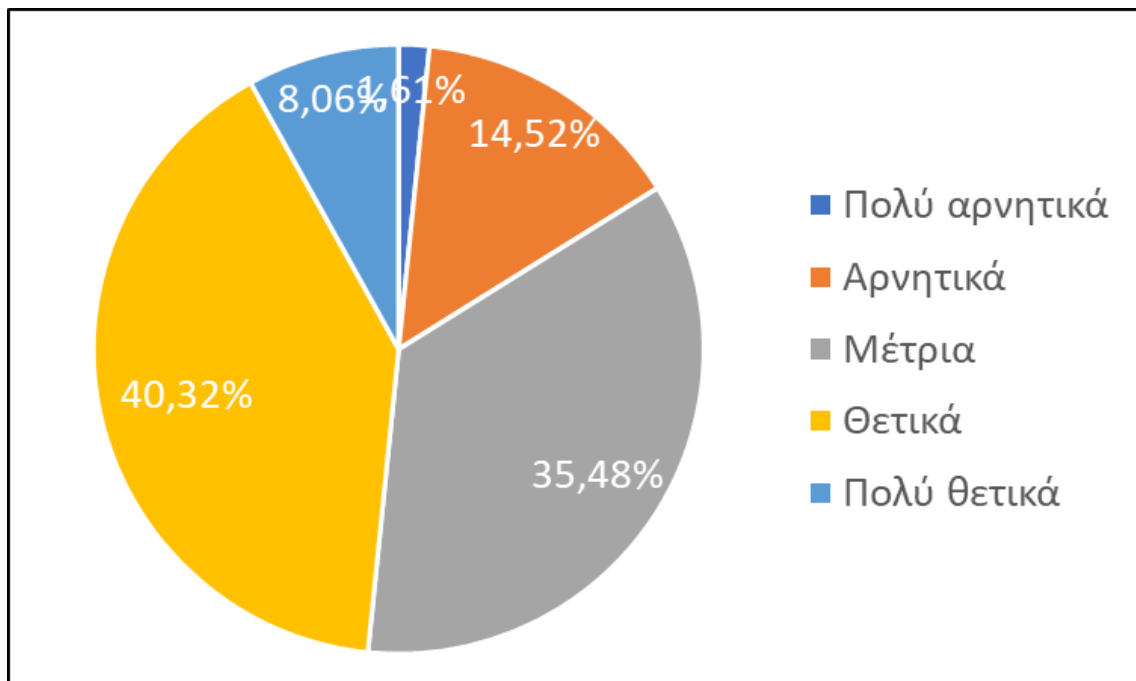

Γράφημα 18: Κατανομή ανάλογα με τη σχετικότητα του αντικειμένου σπουδών και της θέσης εργασίας.

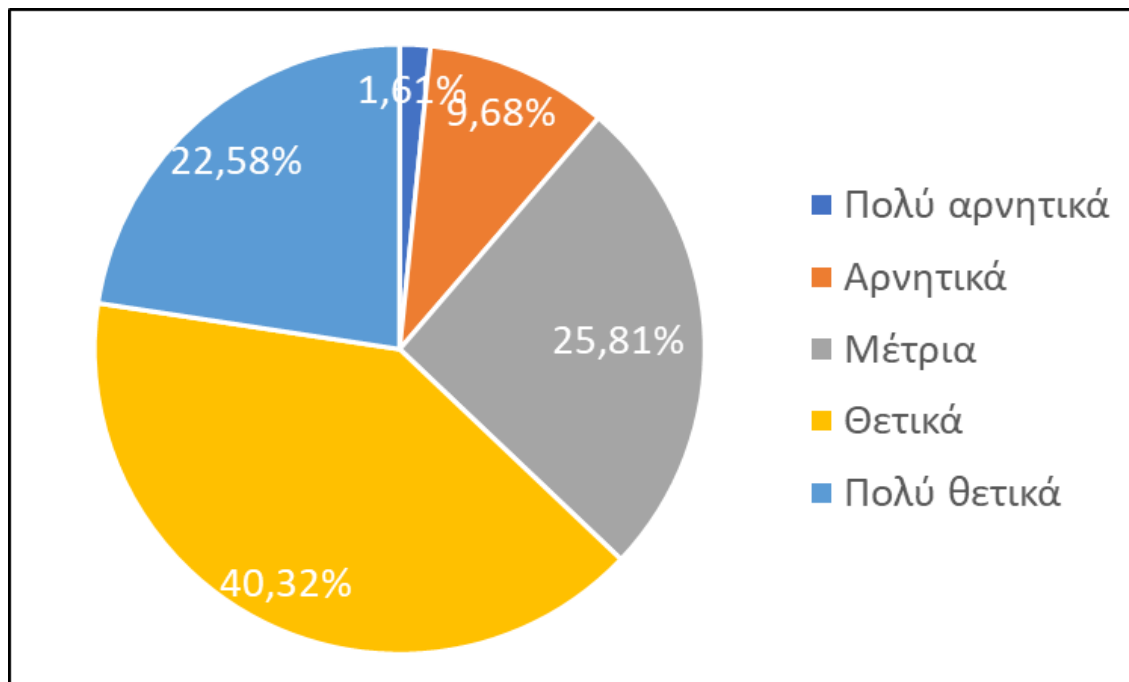
Το ερωτηματολόγιο προχωρά με την αξιολόγηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας στα ΕΠΑΛ από τους ερωτηθέντες, όπου το 60% αξιολογεί άνω του μετρίου και θετικά τις παρεχόμενες γνώσεις (Γράφημα 19) γενικά, με το ποσοστό να ανεβαίνει στο 73% για τις επαγγελματικές γνώσεις (Γράφημα 20) και το 88% για τις βασικές γνώσεις γενικής παιδείας (Γράφημα 21). Παράλληλα, θετική είναι και η αξιολόγηση των σχέσεων των αποφοίτων με το εκπαιδευτικό προσωπικό.

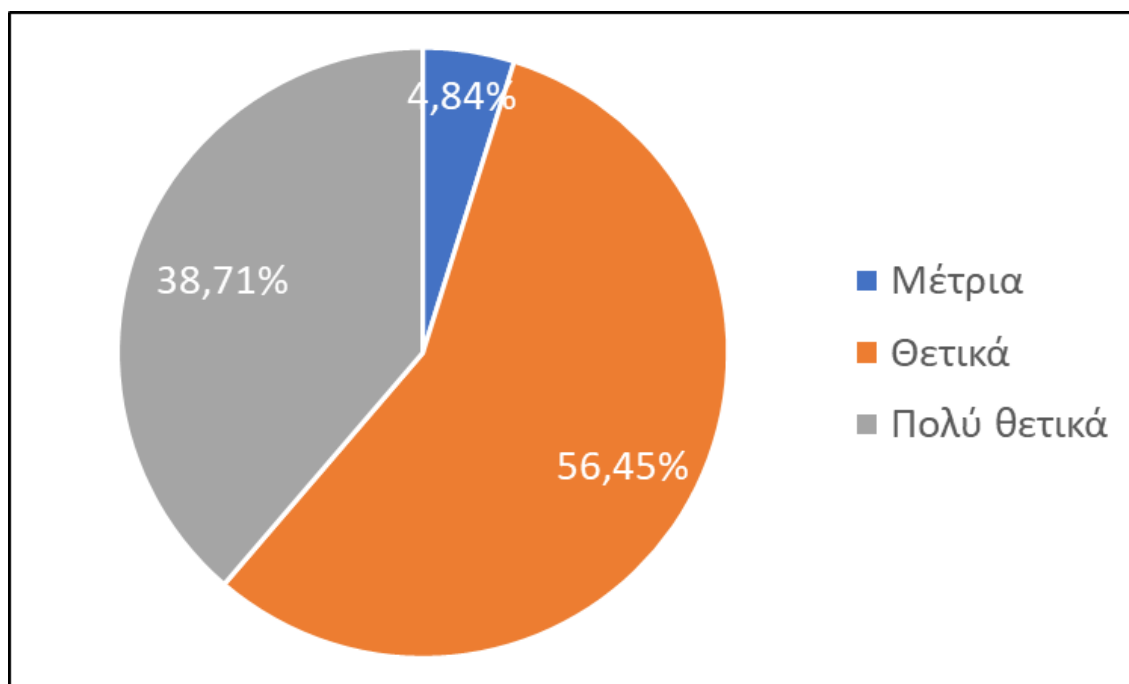
Γράφημα 19: Κατανομή ανάλογα με τη αξιολόγηση των παρεχόμενων γνώσεων.

Γράφημα 20: Κατανομή ανάλογα με τη αξιολόγηση των επαγγελματικών γνώσεων.

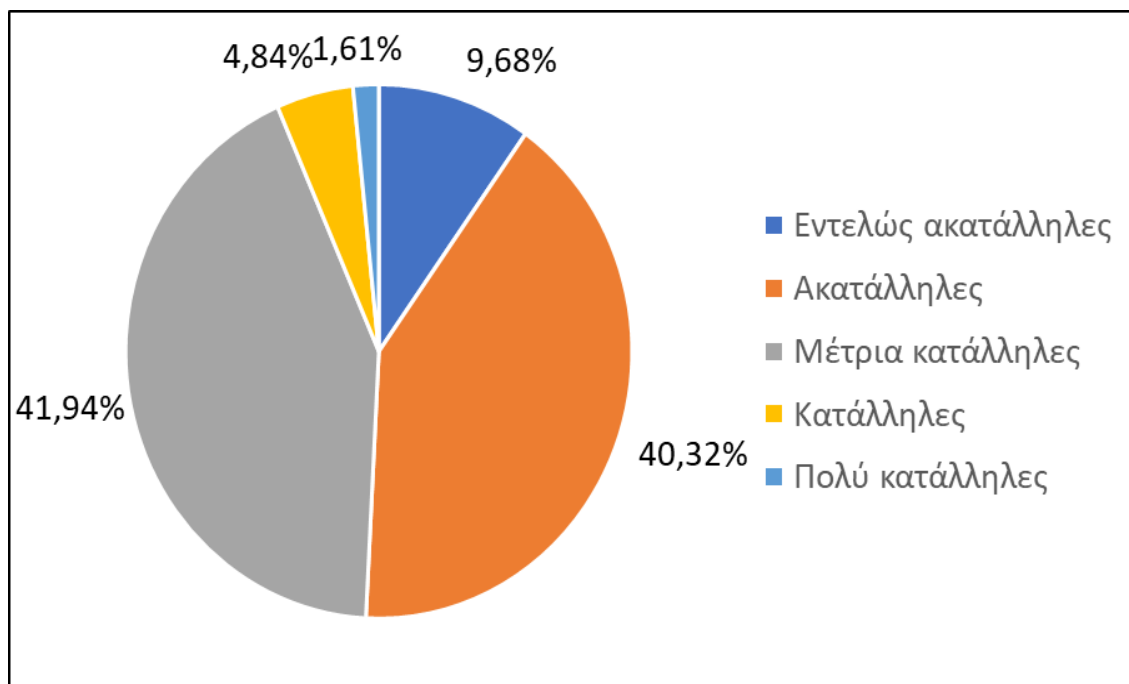

Γράφημα 21: Κατανομή ανάλογα με τη αξιολόγηση των βασικών γνώσεων γενικής παιδείας.

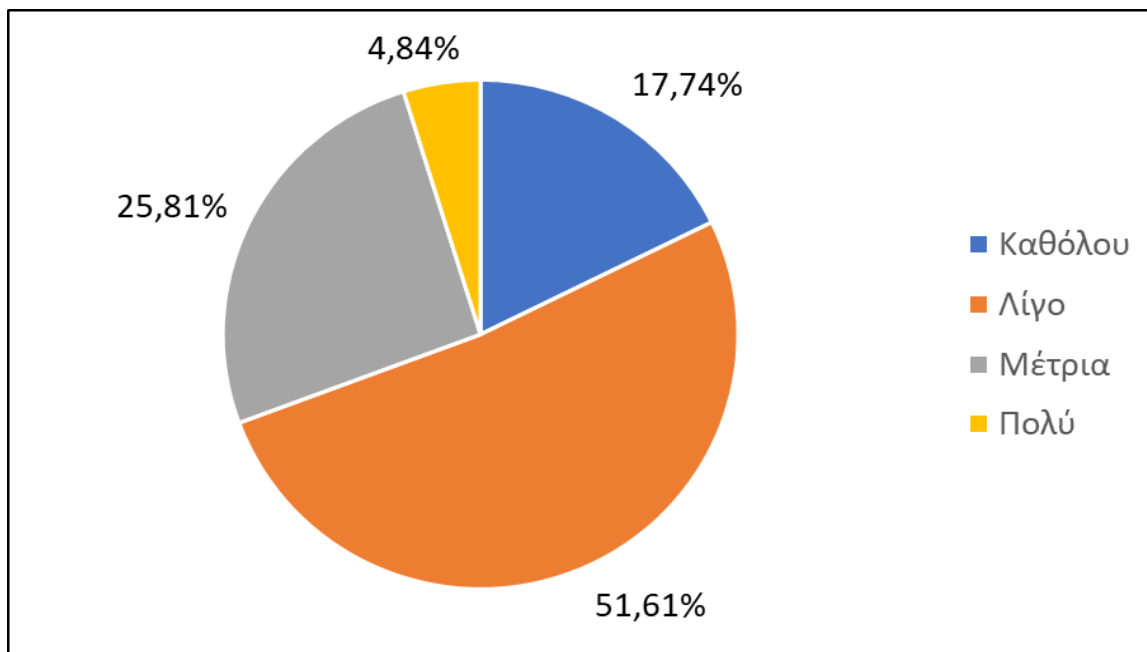

Γράφημα 22: Κατανομή ανάλογα με τη αξιολόγηση των σχέσεων καθηγητών - μαθητών.

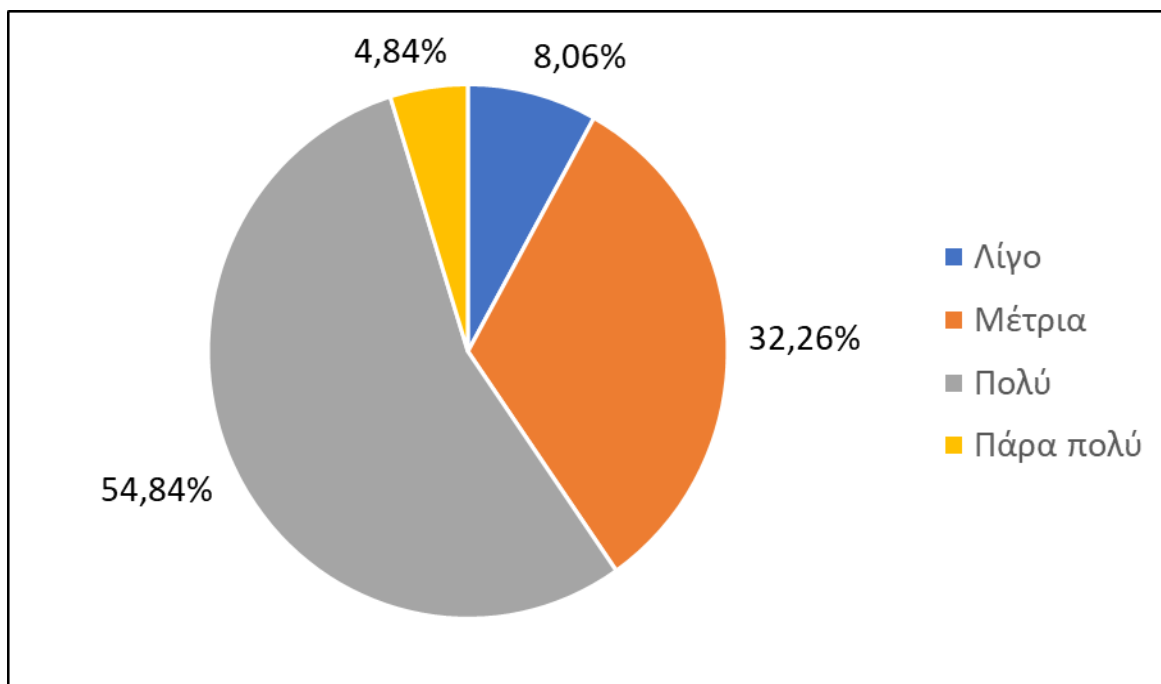
Το 90% των αποφοίτων βαθμολογούν ως μέτριες και κάτω τις υποδομές του 1^{ου} ΕΠΑΛ Δοξάτου (Γράφημα 23), το 95% αξιολογεί αρνητικά τη συσχέτιση των παρεχόμενων γνώσεων με αυτές που αποζητά η αγορά εργασίας (Γράφημα 24), αλλά αξιολογεί θετικά την κατάρτιση του εκπαιδευτικού προσωπικού (Γράφημα 25).

Γράφημα 23: Κατανομή ανάλογα με τη αξιολόγηση των υποδομών.

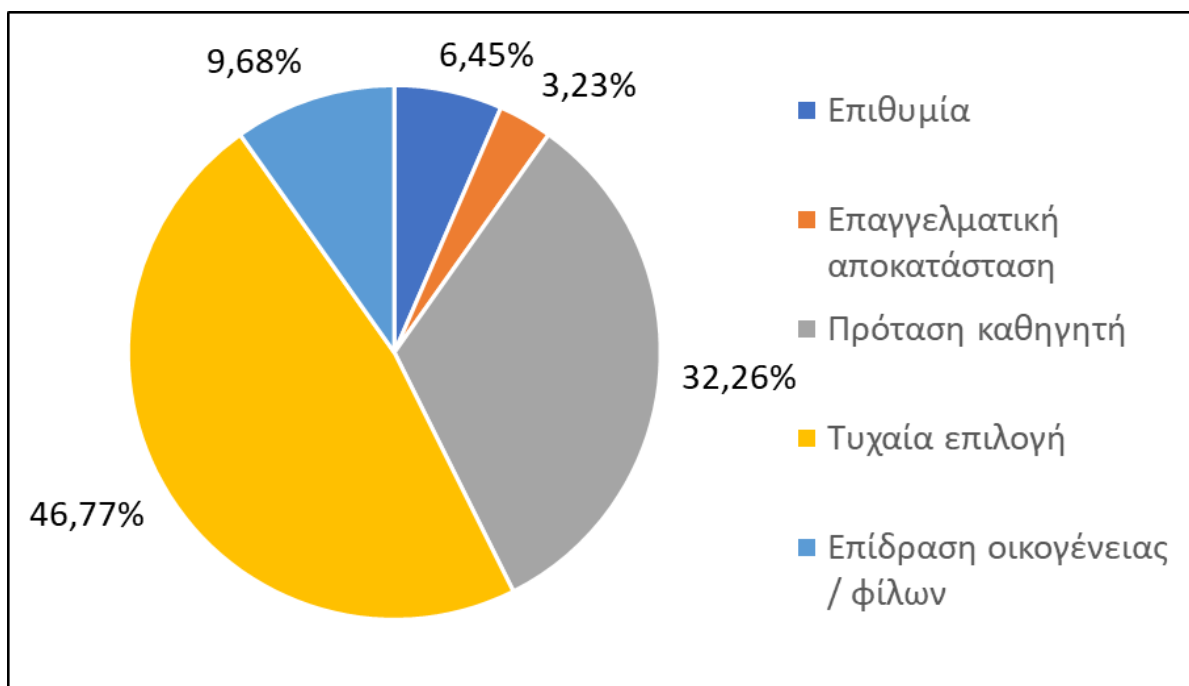

Γράφημα 24: Κατανομή ανάλογα με τη αξιολόγηση της σχετικότητας των παρεχόμενων γνώσεων και αυτές που αναζητά η αγορά εργασίας.

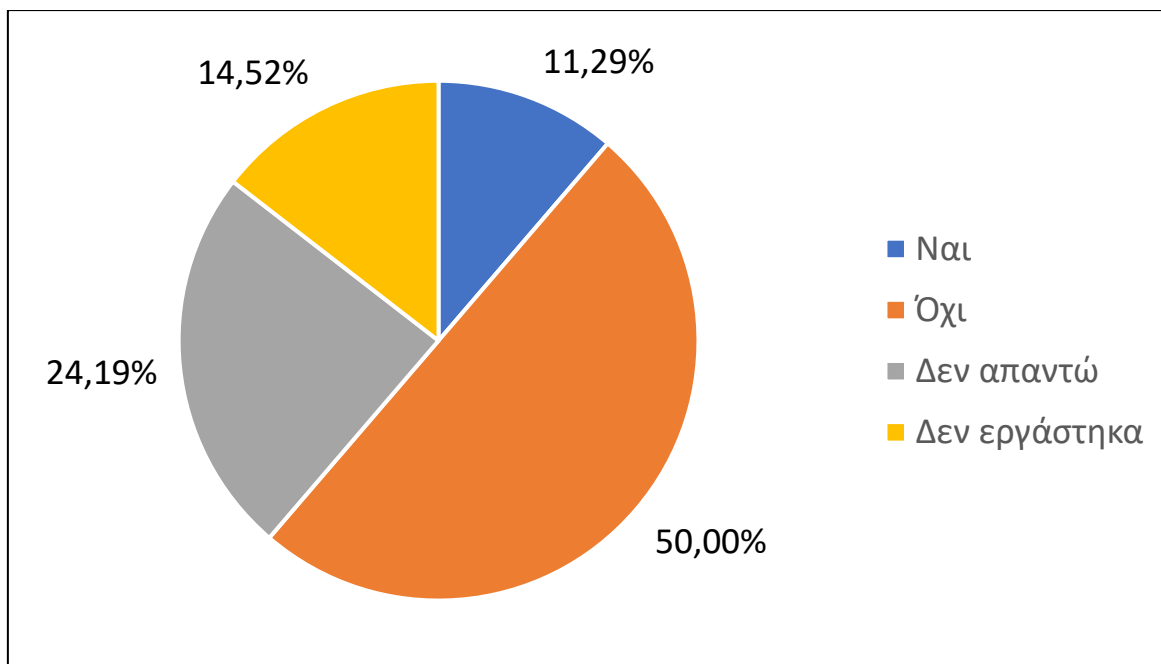

Γράφημα 25: Κατανομή ανάλογα με τη αξιολόγηση της κατάρτισης των διδασκόντων.

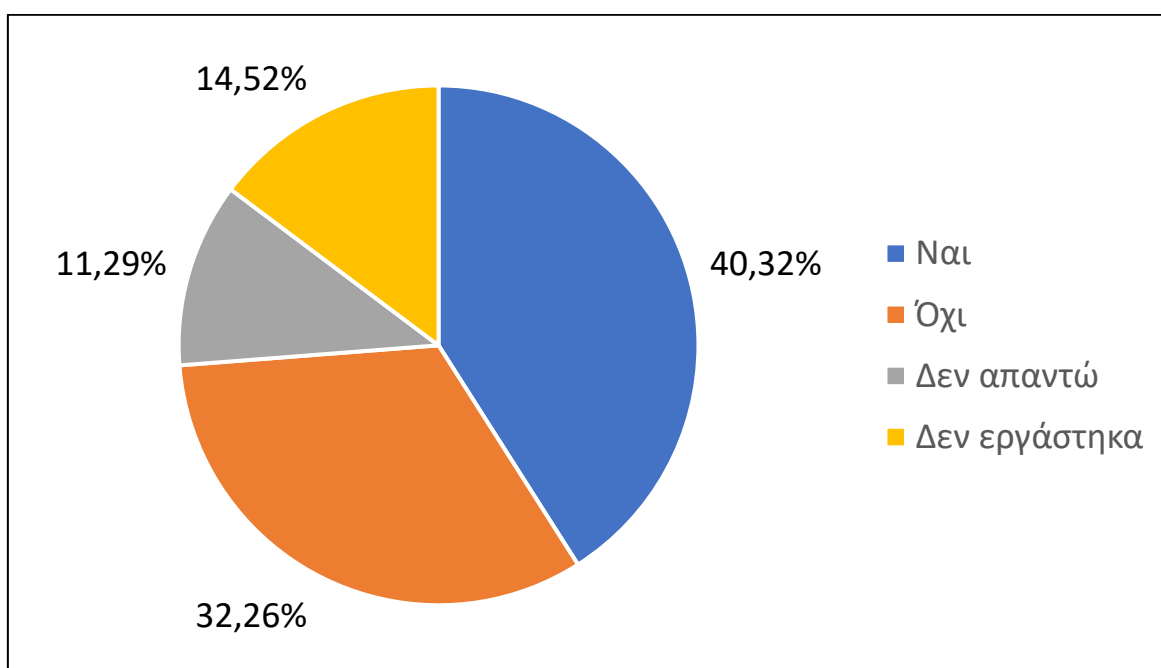
Στην ερώτηση «ποιοι οι λόγοι επιλογής του γνωστικού τομέα σπουδών» το 47% απάντησε ότι προέρχεται από τυχαία επιλογή, το 40% θα επιθυμούσε να αλλάξει ειδικότητα και το 40% επέλεξε το αντικείμενο σπουδών που επιθυμούσε.

Γράφημα 26: Κατανομή ανάλογα με τη λόγους επιλογής αντικειμένου σπουδών.

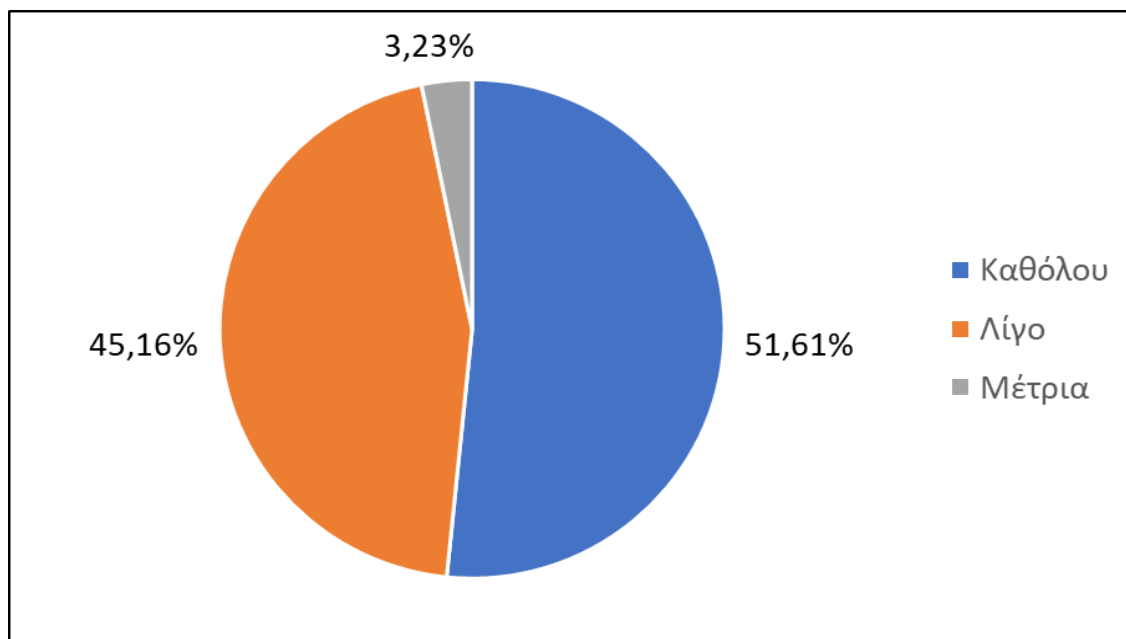

Γράφημα 27: Κατανομή ανάλογα με τη επιθυμία αλλαγής επαγγελματικού αντικειμένου σπουδών.

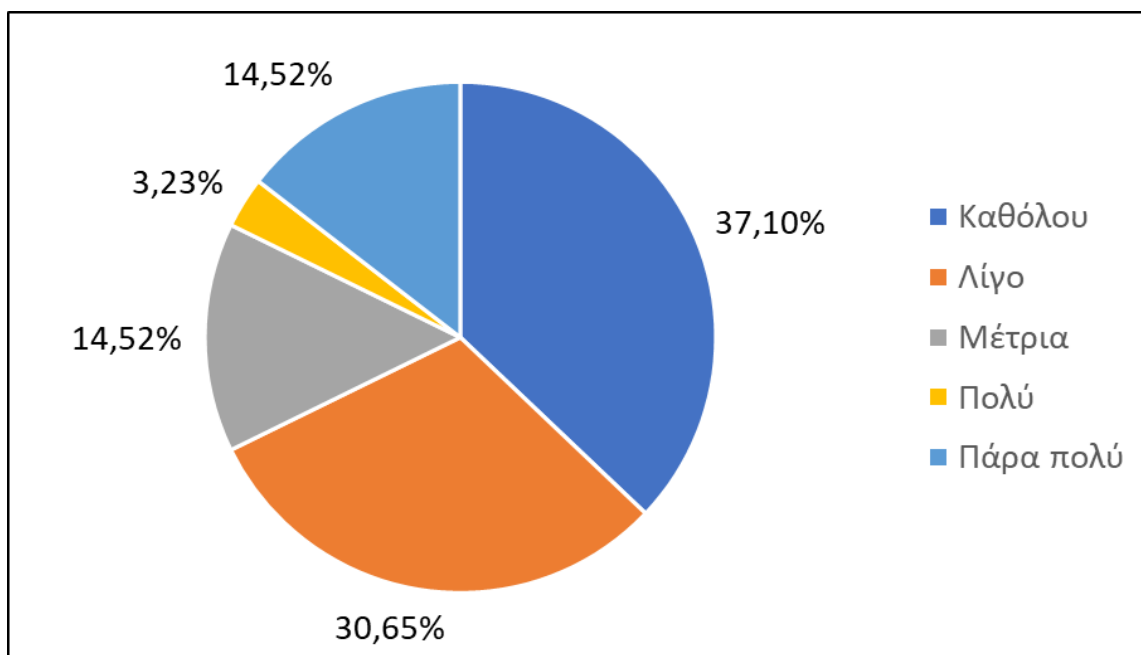

Γράφημα 28: Κατανομή ανάλογα με την επιλογή του επιθυμητού αντικειμένου σπουδών.

Στο τελευταίο μέρος του, εστιάζουμε στην παρεχόμενη βοήθεια εισόδου στην αγορά εργασίας και τις τρέχουσες συνθήκες εργασίας. Η συντριπτική πλειοψηφία δηλώνει ότι δεν είχε βοήθεια κατά την είσοδο στην αγορά εργασίας από τη σχολική μονάδα. Παράλληλα, το 82% δεν δηλώνει ότι η τρέχουσα θέση εργασίας του είναι αυτή που θα επιθυμούσε.

Γράφημα 29: Κατανομή ανάλογα με την παρεχόμενη βοήθεια κατά την είσοδο στην αγορά εργασίας.

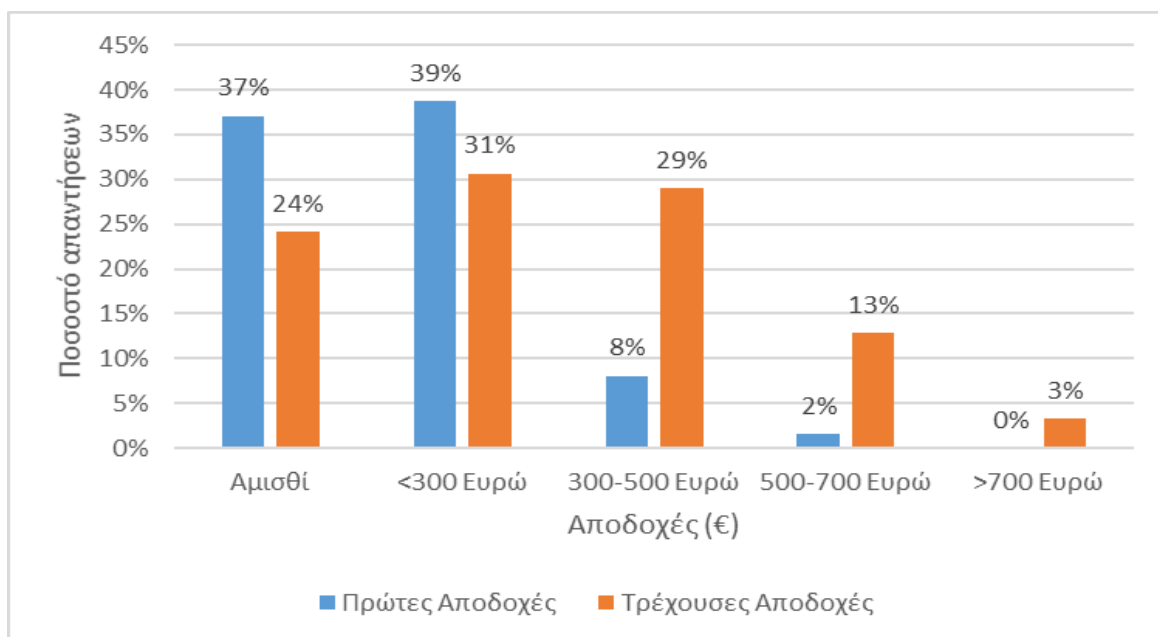

Γράφημα 30: Κατανομή ανάλογα με την ενασχόληση με επιθυμητή επαγγελματική δραστηριότητα .

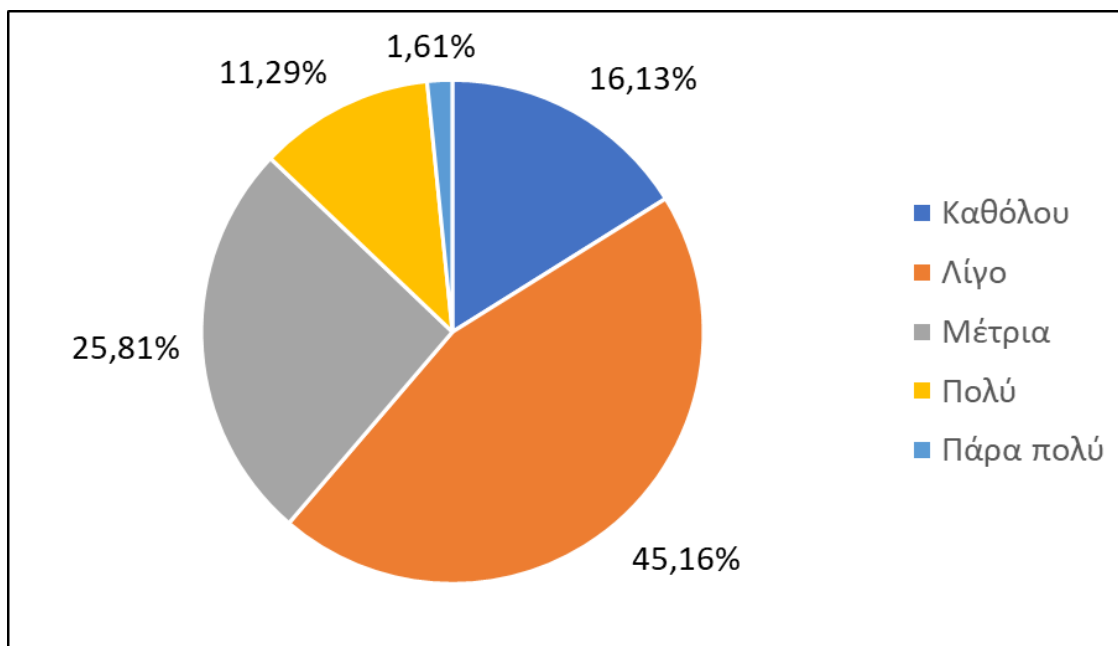
3.2.3 Παρουσίαση απαντήσεων 3^{ου} μέρους

Η επαγγελματική επιτυχία του απόφοιτου μετριέται με βάση την εξέλιξη του εισοδήματος μεταξύ της πρώτης θέσης ενασχόλησης και της τρέχουσας. Έτσι στο Γράφημα 30 γίνεται μία σύγκριση μεταξύ των συγκεκριμένων απαντήσεων, όπου η πλειοψηφία των αποφοίτων αυξάνουν διαχρονικά τις αποδοχές τους κινούμενοι προς ανώτερες ζώνες οικονομικών απολαβών.

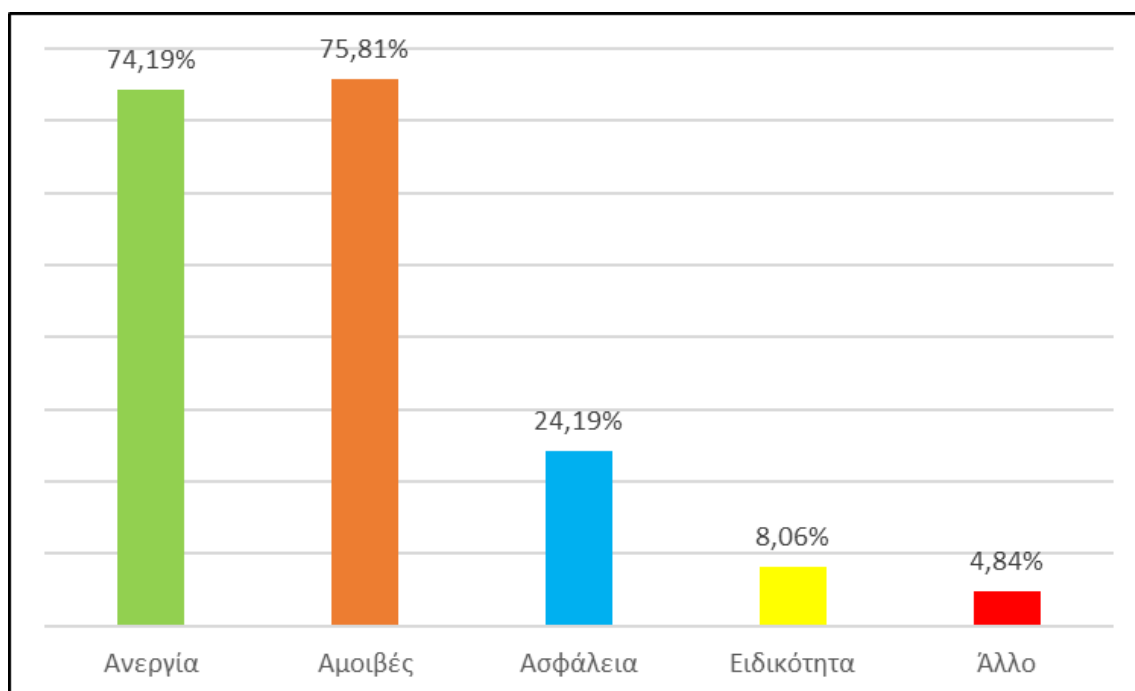

Γράφημα 31: Κατανομή ανάλογα με την εξέλιξη των αποδοχών.

Το ερωτηματολόγιο κλείνει με την καταγραφή της άποψης των αποφοίτων για το πόσο αισιόδοξοι είναι για τη μελλοντική κατάσταση στην αγορά εργασίας (Γράφημα 32), τους λόγους της αισιοδοξίας / απαισιοδοξίας (Γράφημα 33) και την καταγραφή των προτάσεων για τη βελτίωση της λειτουργίας των ΕΠΑΛ (Γράφημα 34).

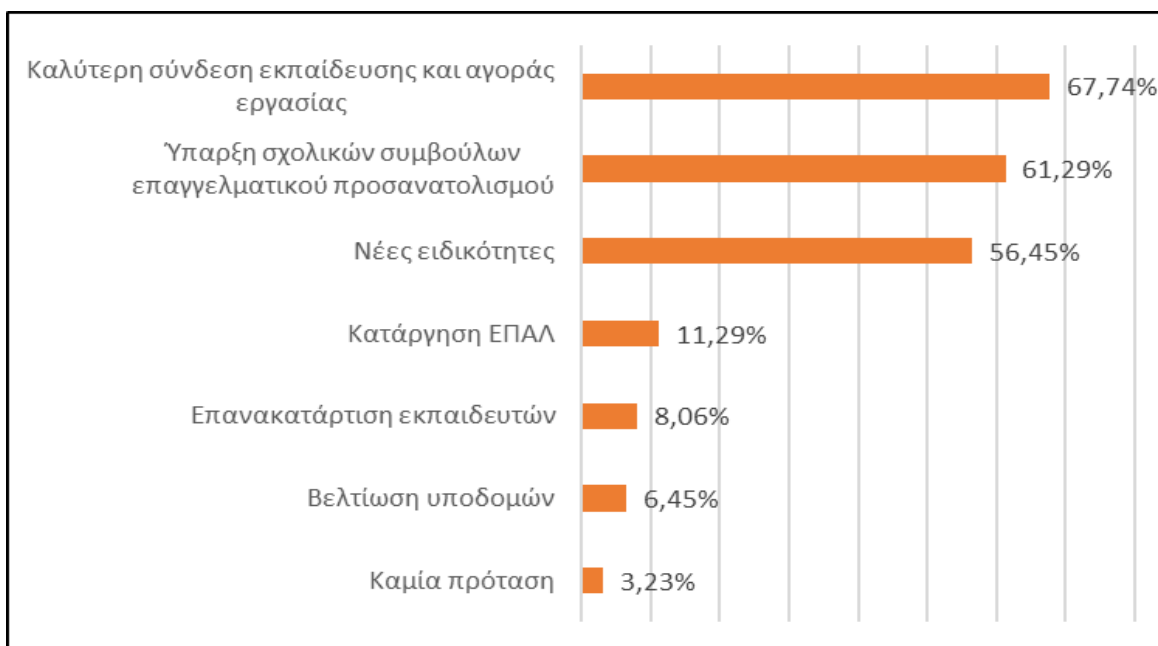
Γράφημα 32: Κατανομή ανάλογα με την άποψη των υποψηφίων για αισιοδοξία στην αγορά εργασίας .

Γράφημα 33: Κατανομή ανάλογα με την άποψη των υποψηφίων για αισιοδοξία στην αγορά εργασίας .

Η πλειοψηφία των αποφοίτων είναι απαισιόδοξοι για την εξέλιξη της αγοράς εργασίας, με τους κύριους λόγους να προέρχονται από την υψηλή ανεργία και τους

χαμηλούς μισθούς και λιγότερο από την ασφαλιστική κάλυψη και την ειδικότητα που έχουν σπουδάσει.

Γράφημα 34: Κατανομή ανάλογα με την άποψη των υποψηφίων για αλλαγές στο ΕΠΑΛ

Η πρόταση με τη μεγαλύτερη συχνότητα είναι η καλύτερη σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας (π.χ. με μαθήματα μαθητείας), ακολουθούμενη από την ύπαρξη συμβούλων επαγγελματικού προσανατολισμού στα ΕΠΑΛ για την επιλογή του τομέα και την εισαγωγή νέων ειδικοτήτων.

3.3 Επαγωγική Στατιστική Ανάλυση Απαντήσεων

3.3.1 Ανάλυση συσχετίσεων

Η περιγραφική στατιστική ανάλυση παρέχει χρήσιμα συμπεράσματα ως προς την κατανομή των απαντήσεων σε κάθε ερώτηση. Ωστόσο, οι περιορισμοί της περιγραφικής στατιστικής ανάλυσης με την υποκειμενική ανάγνωση κάθε γραφήματος από τον αναγνώστη δεν επιτρέπουν την στατιστικά ορθή εξαγωγή συμπερασμάτων ως προς την ύπαρξη σχέσεων αιτίου και αιτιατού μεταξύ των διαφόρων μεταβλητών. Η εύρεση σχέσεων μεταξύ μεταβλητών με στατιστική απόδειξη ότι αυτές είναι σημαντικές (διάφορες του

μηδενός ως αριθμοί) μπορούν να αναδείξουν τη συμβολή της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης στην είσοδο των νέων στην αγορά εργασίας.

Η πρώτη μέθοδος επαγωγικής στατιστικής επεξεργασίας που θα εφαρμόσουμε είναι η μέτρηση της συσχέτισης μεταξύ των μεταβλητών. Ο συντελεστής συσχέτισης αποτελεί μία μέθοδο μέτρησης του βαθμού γραμμικής σχέσης μεταξύ δύο μεταβλητών. Αν και δεν αποτελεί μία μέθοδο εντοπισμού σχέσεων αιτίου και αιτιατού, μπορεί να προσδώσει μία «αίσθηση» της ύπαρξης μίας υποκείμενης σχέσης και η οποία μπορεί να ερευνηθεί διεξοδικά μέσω ενός υποδείγματος παλινδρόμησης. Για τη μέτρηση του συντελεστή συσχέτισης θα ακολουθήσουμε το συντελεστή συσχέτισης του Pearson που δίνεται από την ακόλουθη σχέση:

$$r = \frac{n(\sum_{i=1}^n x_i y_i) - (\sum_{i=1}^n x_i)(\sum_{i=1}^n y_i)}{\sqrt{[n \sum_{i=1}^n x_i^2 - (\sum_{i=1}^n x_i)^2][n \sum_{i=1}^n y_i^2 - (\sum_{i=1}^n y_i)^2]}} \quad (1)$$

όπου x_i, y_i εκφράζουν μεταβλητές και $n = 62$ ο αριθμός των παρατηρήσεων.

Στον Πίνακα 1 αναφέρουμε το συντελεστή συσχέτισης σε ζεύγη,. Για τη βελτίωση της αναγνωσιμότητας, αναφέρουμε μόνο τις στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις με βάση ένα δίπλευρο t-test σε 5% επίπεδο σημαντικότητας.

Κεφάλαιο 3: Αποτελέσματα της Έρευνας / 86

	Φύλο	Ηλικία	Οικ. Κατ.	Τέκνα	Έτος Αποφ.	Χρόνος για 1 ^η εργασία	Σχετικότητα 1 ^{ης} εργ.	Αριθμός θέσεων εργασίας	Σχετικότητα τρέχουσας εργασίας	Αξιολ. Σπουδών	Αξιολ. Επαγ. γνώσεων	Αξιολ. Βασ. γνώσεων	Υποδομές	Κατάρτιση εκπαιαδ.	Σχετικότητα σπουδών με αγορά εργασίας	Βοήθεια εύρεση εργασίας	Επιθ. Εργ.	Επιθ. Ειδικότητα	Επιθ. αλλαγ. Ειδ.	Πρώτες αποδ.	Τρέχων αποδ.	Αισιοδ. Για αγορά εργασίας
Φύλο																						
Ηλικία																						
Οικογενειακή κατάσταση																						
Αριθμός Τέκνων			0.48																			
Έτος Αποφοίτησης		-0.33																				
Χρόνος για εύρεση πρώτης εργασίας																						
Σχετικότητα πρώτης εργασίας	0.36					0.46																
Αριθμός θέσεων εργασίας	0.26					0.44	0.46															
Σχετικότητα τρέχουσας εργασίας	0.42					0.47	0.89	0.50														
Αξιολόγηση σπουδών						-0.44	-0.61	-0.48	-0.60													
Αξιολόγηση γνώσεων						-0.45	-0.42	-0.43	-0.68	0.59												
Αξιολόγηση βασικών γνώσεων						-0.54	-0.49	-0.38	-0.50	0.44	0.44											
Υποδομές																						
Κατάρτιση εκπαιδευτών						-0.34				-0.29				-0.26								
Σχετικότητα σπουδών με αγορά εργασίας						-0.29	-0.62	-0.42	-0.64	0.58	0.54	0.32										
Βοήθεια στην εύρεση εργασίας						-0.26	-0.39	-0.36	-0.39	0.33		0.32			0.35							
Επιθυμητή τρέχουσα εργασία						0.62	0.70	0.49	0.75	-0.56	-0.61	-0.66			-0.51	-0.35						
Επιθυμητή ειδικότητα	0.35					0.46	0.62	0.49	-0.70	-0.43	-0.56	-0.52			-0.33		0.78					
Επιθυμία αλλαγής ειδικότητας						0.41	0.58	0.51	0.58	-0.49	-0.74	-0.49			-0.52	-0.41	0.32	0.56				
Πρώτος μισθός						-0.66	0.78	0.52	0.80	-0.63	0.71	0.68			-0.61	-0.49	0.85	0.69	0.68			
Τρέχων μισθός						-0.54	-0.42		-0.41	0.45	0.38	0.40			0.36	0.27	-0.57	-0.37	-0.38	-0.52		
Αισιοδοξία για αγορά εργασίας						-0.42	-0.51	-0.40	-0.50	0.36	0.43	0.36			0.27	0.37	-0.52	-0.40	-0.41	-0.54	0.35	

Πίνακας 5: Συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών.

Όπως παρατηρούμε από τον Πίνακα 5, η υψηλότερη συσχέτιση παρατηρείται στη σχέση της μεταβλητής που εξετάζει εάν η πρώτη εργασία και η παρούσα εργασία σχετίζονται με την ειδικότητα του πτυχιούχου (0,89), υποδηλώνοντας ότι ένας απόφοιτος που βρίσκει σχετική εργασία νωρίς παραμένει στο συγκεκριμένο εργασιακό χώρο. Η δεύτερη υψηλότερη συσχέτιση παρατηρείται στην εξέταση της σχέσης των αποδοχών από την πρώτη εργασία και την άσκηση μίας επιθυμητής εργασία του πτυχιούχου (0,85), υποδεικνύοντας ότι μία επιθυμητή θέση εργασίας θα παρέχει και υψηλότερες αποδοχές ή αντίστροφα ότι υψηλότερες αποδοχές οδηγούν σε μεγαλύτερη αποδοχή του αντικειμένου της θέσης εργασίας. Τέλος, η τρίτη υψηλότερη συσχέτιση (0,80) παρατηρείται στη σχέση των αποδοχών από την πρώτη θέση εργασίας και στη συνάφεια αυτής της με το αντικείμενο σπουδών.

Αντίθετα, η χαμηλότερη (αρνητική) συσχέτιση παρατηρείται στην εξέταση των μεταβλητών που αφορούν την αξιολόγηση των επαγγελματικών γνώσεων που παρέχονται από το επαγγελματικό λύκειο και τη βούληση του ερωτώμενου να αλλάξει ειδικότητα (-0,74). Όπως σημειώνεται, η χαμηλή αξιολόγηση της προετοιμασίας που παρέχεται από το λύκειο στους αποφοίτους είναι ένα ισχυρό κίνητρο για να εξετάσει μια άλλη ειδικότητα και την προθυμία να επιστρέψει στο ΕΠΑΛ και να αποκτήσει εξειδίκευση σε μία νέα ειδικότητα. Ο δεύτερος χαμηλότερος συντελεστής συσχέτισης (-0,70) βρίσκεται στην εξέταση της σχέσης των μεταβλητών αξιολόγησης της ειδικότητας σπουδών που επέλεξε ο απόφοιτος ως επιθυμητή ή μη και η συνάφεια της τρέχουσας θέσης εργασίας. Μία ειδικότητα που δεν είναι επιθυμητή οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ο απόφοιτος δεν έχει κίνητρο να αναζητήσει μια σχετική θέση εργασίας. Τέλος, η τρίτη χαμηλότερη συσχέτιση (-0,66) παρατηρείται στην εξέταση του πρώτου μισθού και του χρόνου εύρεσης της πρώτης θέσης εργασίας, καθώς όσο περισσότερος χρόνος ένας απόφοιτος αναζητεί εργασία, τόσο περισσότερο πρόθυμος είναι να δεχτεί χαμηλότερο μισθό.

Τα ευρήματά μας από την εξέταση των συσχετίσεων υποδείχνουν την ύπαρξη μίας ισχυρής, θετικής, γραμμικής σχέσης μεταξύ της συνάφειας του αντικειμένου εργασίας με το

αντικείμενο σπουδών, των αποδοχών από την πρώτη θέση εργασίας και γενικά της αποδοχής της τρέχουσας θέσης εργασίας ως επιθυμητή από τον απόφοιτο. Θα εξετάσουμε αυτό το εύρημα στατιστικά με την ανάλυση πινάκων διπλής εισόδου.

3.3.2 Ανάλυση πινάκων διπλής εισόδου

Η χρησιμοποίηση πινάκων διπλής εισόδου αποτελεί μία πρόσφορη και δημοφιλή μέθοδο εξέτασης της ύπαρξης αιτιώδους σχέσης μεταξύ δύο μεταβλητών. Στην περίπτωση μας θα χρησιμοποιήσουμε τη συγκεκριμένη μεθοδολογία για να εξετάσουμε την ύπαρξη αιτιώδους σχέσης μεταξύ των διαφόρων απαντήσεων των αποφοίτων.

Στη στατιστική επαγωγική ανάλυση ο πίνακας διπλής εισόδου απεικονίζει την (πολυμεταβλητή) κατανομή συχνοτήτων μεταξύ δύο μεταβλητών. Εκφράζοντας τις δύο μεταβλητές σε έναν πίνακα διπλής εισόδου, η μία μεταβλητή αναπαρίσταται στις στήλες του πίνακα και η δεύτερη μεταβλητή στις γραμμές του πίνακα. Η μηδενική υπόθεση που θέλουμε να ελέγξουμε είναι ότι οι στήλες είναι ανεξάρτητες από τις γραμμές ή με άλλα λόγια ότι η μία μεταβλητή είναι ανεξάρτητη της άλλης. Η απόρριψη της μηδενικής υπόθεσης παρέχει στατιστική απόδειξη υπέρ της ύπαρξης αιτιώδους σχέσης. Αν οι συχνότητες των κελιών του πίνακα διπλής εισόδου έχουν προκύψει από τυχαία δειγματοληψία (κανονική κατανομή και έχουν τιμή πάνω από 5), τότε οι μεταβλητές θα ακολουθούν την κατανομή χ^2 με βάση τη σχέση:

$$\chi^2 \approx \sum_{i=1}^k \frac{(\text{παρατηρούμενη τιμή}_i - \text{αναμενόμενη τιμή}_i)^2}{\text{αναμενόμενη τιμή}_i} \quad (2)$$

όπου k είναι ο αριθμός των κελιών του πίνακα, *παρατηρούμενη τιμή* είναι ο αριθμός των παρατηρούμενων τιμών σε κάθε κελί και *αναμενόμενη τιμή* $= \frac{\sum_{i=1}^{\text{γραμμές}} x_i \sum_{j=1}^{\text{στήλες}} x_j}{\sum_{i=1}^{\text{γραμμές}} \sum_{j=1}^{\text{στήλες}} x_{i,j}}$. Εάν η στατιστική από την εξίσωση (2) είναι $\chi^2 > \chi_{a,k-1}^2$, όπου a το επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας, έχουμε επαρκή στατιστική απόδειξη για την απόρριψη της μηδενικής υπόθεσης της ανεξαρτησίας. Για την κατανόηση του τρόπου εφαρμογής ενός πίνακα διπλής εισόδου, παρέχουμε ένα παράδειγμα στον Πίνακα 6. Ως

μεταβλητή στις γραμμές θεωρούμε την μεταβλητή Ηλικία και στις στήλες τη μεταβλητή που εκφράζει τον αριθμό των θέσεων εργασίας κάθε αποφοίτου.

		Αριθμός Θέσεων Εργασίας					Σύνολο
		Καμία	Μία	Δύο	Τρεις και άνω	Δεν εργάστηκα	
Ηλικία	18-21	0	1	1	3	0	5
	22-25	3	4	12	8	4	31
	26-30	2	2	8	5	5	22
	30 και άνω	1	0	0	3	0	4
Σύνολο		6	7	21	19	9	62

Πίνακας 6: Πίνακας διπλής εισόδου «Ηλικία» και «Αριθμός θέσεων εργασίας».

Η τιμή που υπολογίζεται από τον Πίνακα 2 με βάση τη σχέση (2) είναι $\chi^2 = 11.35 < \chi_{0.05,19}^2 = 30.14$, καταλήγοντας ότι οι δύο μεταβλητές είναι ανεξάρτητες στο επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 5%.

3.3.2.1 Χρόνος εύρεσης πρώτης εργασίας

Ο σκοπός της διπλωματικής διατριβής είναι η εξέταση του ρόλου και της συμβολής της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης στην προετοιμασία των νέων αποφοίτων για την είσοδο στην αγορά εργασίας. Κατά συνέπεια, έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον η εξέταση της ύπαρξης αιτιώδους σχέσης μεταξύ των αποδοχών στην πρώτη θέση εργασίας και το χρόνο εύρεσης αυτής με τις λοιπές μεταβλητές, τοποθετώντας τις δύο μεταβλητές ως μεταβλητές στις γραμμές του πίνακα. Φυσικά, θα μπορούσαμε να εξετάσουμε το τρέχον εισόδημα ή την τρέχουσα ικανοποίηση από την εργασία, αλλά οι λοιπές μεταβλητές της αγοράς εργασίας που δεν περιλαμβάνονται στην έρευνά μας (ανεργία, στρεβλώσεις της αγοράς εργασίας κ.ά.) και οι οποίες εμφανίζονται μετά την είσοδο στην αγορά που δεν σχετίζεται με την εκπαιδευτική διαδικασία θα μπορούν να επηρεάσουν την εξέτασή μας.

Η συνάφεια της πρώτης εργασίας με την τρέχουσα ειδικότητα θα μπορούσε επίσης να είναι μια μεταβλητή για εξέταση, αλλά και αυτή η μεταβλητή θα μπορούσε επίσης να επηρεαστεί από άλλες παραμέτρους της αγοράς εργασίας. Η ανάλυσή μας ξεκινά με την εισαγωγή της μεταβλητής «Χρόνος εύρεσης πρώτης εργασίας» ως μεταβλητή των γραμμών και οι λοιπές στη θέση των στηλών.

		Ηλικία				Σύνολο
		1	2	3	4	
Χρόνος εύρεσης 1ης εργασίας	1	2	0	3	1	6
	2	0	9	4	0	13
	3	1	15	6	1	23
	4	2	3	4	1	10
	5	0	4	5	1	10
Σύνολο		5	31	22	4	62

Πίνακας 7: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και ηλικίας

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 18,81$ είναι μικρότερη από την κρίσιμη τιμή $\chi^2_{0.05,12} = 28,87$, άρα δεν απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Οικογενειακή κατάσταση			Σύνολο
		1	2	3	
Χρόνος εύρεσης 1ης εργασίας	1	3	3	0	6
	2	11	2	0	13
	3	15	6	2	23
	4	6	4	0	10
	5	5	5	0	10
Σύνολο		40	20	2	62

Πίνακας 8: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και οικογενειακή κατάσταση

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 7,93$ είναι μικρότερη από την κρίσιμη τιμή $\chi^2_{0.05,8} = 15,50$, άρα δεν απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Αριθμός τέκνων			Σύνολο
		1	2	3	
Χρόνος εύρεσης 1ης εργασίας	1	5	1	0	6
	2	13	0	0	13
	3	21	1	1	23
	4	9	1	0	10
	5	9	1	0	10
Σύνολο		57	4	1	62

Πίνακας 9: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και αριθμός τέκνων

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 4,20$ είναι μικρότερη από την κρίσιμη τιμή $\chi^2_{0.05,8} = 15,50$, άρα δεν απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Τομέας		Σύνολο
		1	2	
Χρόνος εύρεσης 1ης εργασίας	1	3	3	6
	2	3	10	13
	3	13	10	23
	4	5	5	10
	5	4	6	10
Σύνολο		28	34	62

Πίνακας 10: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και τομέα ειδικότητας

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 4,02$ είναι μικρότερη από την κρίσιμη τιμή $\chi^2_{0,05,8} = 15,50$, άρα δεν απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Έτος αποφοίτησης					Σύνολο
		1	2	3	4	5	
Χρόνος εύρεσης 1ης εργασίας	1	2	1	1	1	1	6
	2	0	4	4	4	1	13
	3	2	8	4	5	4	23
	4	1	3	5	1	0	10
	5	3	2	3	0	2	10
Σύνολο		8	18	17	11	8	62

Πίνακας 11: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και έτος αποφοίτησης

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 16,12$ είναι μικρότερη από την κρίσιμη τιμή $\chi^2_{0,05,16} = 26,93$, άρα δεν απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Σχετικότητα πρώτης εργασίας				Σύνολο
		1	2	3	4	
Χρόνος εύρεσης 1ης εργασίας	1	0	6	0	0	6
	2	0	13	0	0	13
	3	5	18	0	0	23
	4	4	6	0	0	10
	5	0	0	6	4	10
Σύνολο		9	43	6	4	62

Πίνακας 12: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και σχετικότητα πρώτης εργασίας

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 71,41$ είναι μεγαλύτερη από την κρίσιμη τιμή $\chi^2_{0,05,12} = 28,87$, άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Αριθμός θέσεων εργασίας					Σύνολο
		1	2	3	4	5	
Χρόνος εύρεσης 1ης εργασίας	1	1	1	2	2	0	6
	2	2	2	5	4	0	13
	3	1	3	11	8	0	23
	4	1	1	3	5	0	10
	5	1	0	0	0	9	10
Σύνολο		6	7	21	19	9	62

Πίνακας 13: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και αριθμό θέσεων εργασίας

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 59,04$ είναι μεγαλύτερη από την κρίσιμη τιμή $\chi_{0.05,16}^2 = 26,93$, άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Σχετικότητα τρέχουσας εργασίας				Σύνολο
		1	2	3	4	
Χρόνος εύρεσης 1ης εργασίας	1	0	5	1	0	6
	2	1	11	1	0	13
	3	8	15	0	0	23
	4	4	5	1	0	10
	5	0	0	2	8	10
Σύνολο		13	36	5	8	62

Πίνακας 14: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και σχετικότητα τρέχουσας εργασίας

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 62,45$ είναι μεγαλύτερη από την κρίσιμη τιμή $\chi_{0.05,12}^2 = 28,87$, άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Αξιολόγηση σπουδών					Σύνολο
		1	2	3	4	5	
Χρόνος εύρεσης 1ης εργασίας	1	1	0	4	1	0	6
	2	0	4	5	4	0	13
	3	0	7	12	4	0	23
	4	0	2	4	3	1	10
	5	10	0	0	0	0	10
Σύνολο		11	13	25	12	1	62

Πίνακας 15: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και αξιολόγηση σπουδών

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 65,78$ είναι μεγαλύτερη από την κρίσιμη τιμή $\chi_{0.05,16}^2 = 26,93$, άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Αξιολόγηση επαγγελματικών γνώσεων					Σύνολο
		1	2	3	4	5	
Χρόνος εύρεσης 1ης εργασίας	1	0	0	2	4	0	6
	2	0	0	5	8	0	13
	3	0	0	13	8	2	23
	4	0	0	2	5	3	10
	5	1	9	0	0	0	10
Σύνολο		1	9	22	25	5	62

Πίνακας 16: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας - επαγγελματικές γνώσεις

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 74,37$ είναι μεγαλύτερη από την κρίσιμη τιμή $\chi^2_{0,05,16} = 26,93$, άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Αξιολόγηση βασικών γνώσεων					Σύνολο
		1	2	3	4	5	
Χρόνος εύρεσης 1ης εργασίας	1	0	0	1	3	2	6
	2	0	0	4	7	2	13
	3	0	0	3	11	9	23
	4	0	0	5	4	1	10
	5	1	6	3	0	0	10
Σύνολο		1	6	16	25	14	62

Πίνακας 17: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας- βασικές γνώσεων

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 51,94$ είναι μεγαλύτερη από την κρίσιμη τιμή $\chi^2_{0,05,16} = 26,93$, άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Αξιολόγηση σχέσης με καθηγητές					Σύνολο
		1	2	3	4	5	
Χρόνος εύρεσης 1ης εργασίας	1	0	0	1	4	1	6
	2	0	0	0	7	6	13
	3	0	0	1	12	10	23
	4	0	0	0	6	4	10
	5	0	0	1	6	3	10
Σύνολο		0	0	3	35	24	62

Πίνακας 18: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και αξιολόγηση της σχέσης με καθηγητές

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 4,93$ είναι μικρότερη από την κρίσιμη τιμή $\chi^2_{0,05,8} = 15,50$, άρα δεν απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Αξιολόγηση υποδομών					Σύνολο
		1	2	3	4	5	
Χρόνος εύρεσης 1ης εργασίας	1	0	3	3	0	0	6
	2	1	4	6	2	0	13
	3	3	11	8	0	1	23
	4	1	3	5	0	0	10
	5	1	4	4	1	0	10
Σύνολο		6	25	26	3	1	62

Πίνακας 19: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και αξιολόγηση της υποδομής

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 14,83$ είναι μικρότερη από την κρίσιμη τιμή $\chi_{0.05,20}^2 = 34,41$, άρα δεν απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Αξιολόγηση κατάρτισης εκπαιδευτών					Σύνολο
		1	2	3	4	5	
Χρόνος εύρεσης 1ης εργασίας	1	0	0	0	5	1	6
	2	0	1	4	6	2	13
	3	0	0	7	16	0	23
	4	0	4	4	2	0	10
	5	0	0	5	5	0	10
Σύνολο		0	5	20	34	3	62

Πίνακας 20: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και αξιολόγηση της κατάρτισης εκπαιδευτικών

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 29,96$ είναι μεγαλύτερη από την κρίσιμη τιμή $\chi_{0.05,12}^2 = 28,87$, άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Σχετικότητα σπουδών εργασίας				Σύνολο
		1	2	3	4	
Χρόνος εύρεσης 1ης εργασίας	1	0	5	1	0	6
	2	1	10	2	0	13
	3	1	10	10	2	23
	4	0	6	3	1	10
	5	9	1	0	0	10
Σύνολο		11	32	16	3	62

Πίνακας 21: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και σχετικότητα σπουδών αι αγοράς εργασίας

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 50,74$ είναι μεγαλύτερη από την κρίσιμη τιμή $\chi_{0.05,12}^2 = 28,87$, άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Βοήθεια στην εύρεση εργασίας			Σύνολο
		1	2	3	
Χρόνος εύρεσης 1ης εργασίας	1	2	4	0	6
	2	7	6	0	13
	3	8	14	1	23
	4	5	4	1	10
	5	10	0	0	10
Σύνολο		32	28	2	62

Πίνακας 22: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και βοήθεια στην εύρεση εργασίας

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 15,10$ είναι μικρότερη από την κρίσιμη τιμή $\chi^2_{0.05,8} = 15,50$, άρα δεν απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Επιθυμητή τρέχουσα εργασία					Σύνολο
		1	2	3	4	5	
Χρόνος εύρεσης 1ης εργασίας	1	2	3	1	0	0	6
	2	3	7	3	0	0	13
	3	14	6	3	0	0	23
	4	4	3	2	1	0	10
	5	0	0	0	1	9	10
Σύνολο		23	19	9	2	9	62

Πίνακας 23: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και επιθυμητή τρέχουσα εργασία

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 67,56$ είναι μεγαλύτερη από την κρίσιμη τιμή $\chi^2_{0.05,16} = 26,93$, άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Επιθυμητή εργασία				Σύνολο
		1	2	3	4	
Χρόνος εύρεσης 1ης εργασίας	1	2	3	1	0	6
	2	5	6	2	0	13
	3	11	8	4	0	23
	4	4	6	0	0	10
	5	1	0	0	9	10
Σύνολο		23	23	7	9	62

Πίνακας 24: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και επιθυμητή εργασία

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 58,62$ είναι μεγαλύτερη από την κρίσιμη τιμή $\chi^2_{0.05,12} = 28,87$, άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Επιθυμία αλλαγής ειδικότητας				Σύνολο
		1	2	3	4	
Χρόνος εύρεσης 1ης εργασίας	1	1	4	1	0	6
	2	1	5	7	0	13
	3	2	15	6	0	23
	4	3	6	1	0	10
	5	0	1	0	9	10
Σύνολο		7	31	15	9	62

Πίνακας 25: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και επιθυμητή αλλαγής ειδικότητας

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 13,59$ είναι μικρότερη από την κρίσιμη τιμή $\chi^2_{0.05,12} = 28,87$, άρα δεν απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Πρώτες αποδοχές					Σύνολο
		1	2	3	4	5	
Χρόνος εύρεσης 1ης εργασίας	1	4	1	1	0	0	6
	2	4	8	1	0	0	13
	3	10	11	2	0	0	23
	4	5	4	1	0	0	10
	5	0	0	0	1	9	10
Σύνολο		23	24	5	1	9	62

Πίνακας 26: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και πρώτες αποδοχές

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 66,26$ είναι μεγαλύτερη από την κρίσιμη τιμή $\chi^2_{0.05,16} = 26,93$, άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Τρέχουσες αποδοχές					Σύνολο
		1	2	3	4	5	
Χρόνος εύρεσης 1ης εργασίας	1	0	2	3	0	1	6
	2	1	5	4	3	0	13
	3	2	6	9	5	1	23
	4	2	6	2	0	0	10
	5	10	0	0	0	0	10
Σύνολο		15	19	18	8	2	62

Πίνακας 27: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και τρέχουσες αποδοχές

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 50,55$ είναι μεγαλύτερη από την κρίσιμη τιμή $\chi^2_{0.05,16} = 26,93$, άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Αισιοδοξία για αγορά εργασίας					Σύνολο
		1	2	3	4	5	
Χρόνος εύρεσης 1ης εργασίας	1	1	2	1	1	1	6
	2	0	8	3	2	0	13
	3	1	10	10	2	0	23
	4	0	6	2	2	0	10
	5	8	2	0	0	0	10
Σύνολο		10	28	16	1	7	62

Πίνακας 28: Πίνακας διπλής εισόδου χρόνου εύρεσης εργασίας και αισιοδοξία για αγορά εργασίας

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 51,19$ είναι μεγαλύτερη από την κρίσιμη τιμή $\chi^2_{0.05,16} = 26,93$, άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

3.3.2.2 Αποδοχές πρώτης εργασίας

		Ηλικία				Σύνολο
		1	2	3	4	
Αποδοχές πρώτης εργασίας	1	1	13	8	1	23
	2	2	13	7	2	24
	3	2	1	2	0	5
	4	0	0	0	1	1
	5	0	4	5	0	9
Σύνολο		5	31	22	4	62

Πίνακας 29: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και ηλικίας

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 25,70$ είναι μικρότερη από την κρίσιμη τιμή $\chi^2_{0.05,12} = 28,87$, άρα δεν απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Οικογενειακή κατάσταση			Σύνολο
		1	2	3	
Αποδοχές πρώτης εργασίας	1	16	7	0	23
	2	15	8	1	24
	3	4	0	1	5
	4	1	0	0	1
	5	4	5	0	9
Σύνολο		40	20	2	62

Πίνακας 30: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και οικογενειακή κατάσταση

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 10,02$ είναι μικρότερη από την κρίσιμη τιμή $\chi_{0.05,8}^2 = 15,50$, άρα δεν απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Αριθμός τέκνων			Σύνολο
		1	2	3	
Αποδοχές πρώτης εργασίας	1	21	2	0	23
	2	22	1	1	24
	3	5	0	0	5
	4	1	0	0	1
	5	8	1	0	9
Σύνολο		57	4	1	62

Πίνακας 31: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και αριθμός τέκνων

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 4,70$ είναι μικρότερη από την κρίσιμη τιμή $\chi_{0.05,8}^2 = 15,50$, άρα δεν απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Τομέας		Σύνολο
		1	2	
Αποδοχές πρώτης εργασίας	1	10	13	23
	2	12	12	24
	3	2	3	5
	4	1	0	1
	5	3	6	9
Σύνολο		28	34	62

Πίνακας 32: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και τομέα ειδικότητας

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 2,03$ είναι μικρότερη από την κρίσιμη τιμή $\chi_{0.05,8}^2 = 15,50$, άρα δεν απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Έτος αποφοίτησης					Σύνολο
		1	2	3	4	5	
Αποδοχές πρώτης εργασίας	1	2	7	5	5	4	23
	2	2	9	8	4	1	24
	3	1	0	1	2	1	5
	4	1	0	0	0	0	1
	5	2	2	3	0	2	9
Σύνολο		8	18	17	11	8	62

Πίνακας 33: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και έτος αποφοίτησης

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 17,05$ είναι μικρότερη από την κρίσιμη τιμή $\chi_{0.05,16}^2 = 26,93$, άρα δεν απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Σχετικότητα πρώτης εργασίας				Σύνολο
		1	2	3	4	
Αποδοχές πρώτης εργασίας	1	4	19	0	0	23
	2	5	19	0	0	24
	3	0	6	0	0	5
	4	0	0	1	0	1
	5	0	0	5	4	9
Σύνολο		9	43	6	4	62

Πίνακας 34: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και σχετικότητα πρώτης εργασίας

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 68,09$ είναι μεγαλύτερη από την κρίσιμη τιμή $\chi_{0.05,12}^2 = 28,87$, άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Αριθμός θέσεων εργασίας					Σύνολο
		1	2	3	4	5	
Αποδοχές πρώτης εργασίας	1	2	2	14	5	0	23
	2	2	3	7	12	0	24
	3	1	2	0	2	0	5
	4	1	0	0	0	0	1
	5	0	0	0	0	9	9
Σύνολο		6	7	21	19	9	62

Πίνακας 35: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και αριθμό θέσεων εργασίας

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 84,79$ είναι μεγαλύτερη από την κρίσιμη τιμή $\chi_{0.05,16}^2 = 26,93$, άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Σχετικότητα τρέχουσας εργασίας				Σύνολο
		1	2	3	4	
Αποδοχές πρώτης εργασίας	1	7	14	2	0	23
	2	6	17	1	0	24
	3	0	5	0	0	5
	4	0	0	1	0	1
	5	0	0	1	8	9
Σύνολο		13	36	5	8	62

Πίνακας 36: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και σχετικότητα τρέχουσας εργασίας

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 62,45$ είναι μεγαλύτερη από την κρίσιμη τιμή $\chi_{0.05,12}^2 = 28,87$, άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Αξιολόγηση σπουδών					Σύνολο
		1	2	3	4	5	
Αποδοχές πρώτης εργασίας	1	1	3	14	4	1	23
	2	0	10	10	4	0	24
	3	0	0	1	4	0	5
	4	1	0	0	0	0	1
	5	9	0	0	0	0	9
Σύνολο		11	13	25	12	1	62

Πίνακας 37: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και αξιολόγηση σπουδών

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 74,57$ είναι μεγαλύτερη από την κρίσιμη τιμή $\chi_{0.05,16}^2 = 26,93$, άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Αξιολόγηση επαγγελματικών γνώσεων					Σύνολο
		1	2	3	4	5	
Αποδοχές πρώτης εργασίας	1	0	0	8	12	3	23
	2	0	0	12	10	2	24
	3	0	0	2	3	0	5
	4	0	1	0	0	0	1
	5	1	8	0	0	0	9
Σύνολο		1	9	22	25	5	62

Πίνακας 38: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας - επαγγελματικές γνώσεις

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 65,01$ είναι μεγαλύτερη από την κρίσιμη τιμή $\chi_{0.05,16}^2 = 26,93$, άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Αξιολόγηση βασικών γνώσεων					Σύνολο
		1	2	3	4	5	
Αποδοχές πρώτης εργασίας	1	0	0	4	10	9	23
	2	0	0	8	12	4	24
	3	0	0	1	3	1	5
	4	0	1	0	0	0	1
	5	1	5	3	0	0	9
Σύνολο		1	6	16	25	14	62

Πίνακας 39: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας - βασικές γνώσεων

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 51,17$ είναι μεγαλύτερη από την κρίσιμη τιμή $\chi_{0,05,16}^2 = 26,93$, άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Αξιολόγηση σχέσης με καθηγητές					Σύνολο
		1	2	3	4	5	
Αποδοχές πρώτης εργασίας	1	0	0	1	14	8	23
	2	0	0	1	12	11	24
	3	0	0	0	3	2	5
	4	0	0	0	1	0	1
	5	0	0	1	5	3	9
Σύνολο		0	0	3	35	24	62

Πίνακας 40: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και αξιολόγηση της σχέσης με καθηγητές

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 2,52$ είναι μικρότερη από την κρίσιμη τιμή $\chi_{0,05,8}^2 = 15,50$, άρα δεν απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Αξιολόγηση υποδομών					Σύνολο
		1	2	3	4	5	
Αποδοχές πρώτης εργασίας	1	2	9	10	1	1	23
	2	2	11	9	1	1	24
	3	1	1	3	0	0	5
	4	0	0	1	0	0	1
	5	1	4	3	1	0	9
Σύνολο		6	25	26	3	2	62

Πίνακας 41: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και αξιολόγηση της υποδομής

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 7,69$ είναι μικρότερη από την κρίσιμη τιμή $\chi_{0,05,20}^2 = 34,41$, άρα δεν απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Αξιολόγηση κατάρτισης εκπαιδευτών					Σύνολο
		1	2	3	4	5	
Αποδοχές πρώτης εργασίας	1	0	2	9	12	0	23
	2	0	2	4	16	2	24
	3	0	1	2	1	1	5
	4	0	0	1	0	0	1
	5	0	0	4	5	0	9
Σύνολο		0	5	20	34	3	62

Πίνακας 42: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και αξιολόγηση της κατάρτισης εκπαιδευτικών

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 12,65$ είναι μικρότερη από την κρίσιμη τιμή $\chi_{0.05,12}^2 = 28,87$, άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Σχετικότητα σπουδών εργασίας				Σύνολο
		1	2	3	4	
Αποδοχές πρώτης εργασίας	1	1	11	9	2	23
	2	1	16	6	1	24
	3	0	4	1	0	5
	4	1	0	0	0	1
	5	8	1	0	0	9
Σύνολο		11	32	16	3	62

Πίνακας 43: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και σχετικότητα σπουδών αι αγοράς εργασίας

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 46,16$ είναι μεγαλύτερη από την κρίσιμη τιμή $\chi_{0.05,12}^2 = 28,87$, άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Βοήθεια στην εύρεση εργασίας			Σύνολο
		1	2	3	
Αποδοχές πρώτης εργασίας	1	6	15	2	23
	2	12	12	0	24
	3	4	1	0	5
	4	1	0	0	1
	5	9	0	0	9
Σύνολο		32	28	2	62

Πίνακας 44: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και βοήθεια στην εύρεση εργασίας

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 19,01$ είναι μεγαλύτερη από την κρίσιμη τιμή $\chi_{0.05,8}^2 = 15,50$, άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Επιθυμητή τρέχουσα εργασίας					Σύνολο
		1	2	3	4	5	
Αποδοχές πρώτης εργασίας	1	10	10	2	1	0	23
	2	12	6	6	0	0	24
	3	1	3	1	0	0	5
	4	0	0	0	1	0	1
	5	0	0	0	0	9	9
Σύνολο		23	19	9	2	9	62

Πίνακας 45: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και επιθυμητή τρέχουσας εργασίας

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 98,65$ είναι μεγαλύτερη από την κρίσιμη τιμή $\chi^2_{0.05,16} = 26,93$, άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Επιθυμητή εργασία				Σύνολο
		1	2	3	4	
Αποδοχές πρώτης εργασίας	1	8	12	3	0	23
	2	12	8	4	0	24
	3	2	3	0	0	5
	4	1	0	0	0	1
	5	0	0	0	9	9
Σύνολο		23	23	7	9	62

Πίνακας 46: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και επιθυμητή εργασία

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 66,82$ είναι μεγαλύτερη από την κρίσιμη τιμή $\chi^2_{0.05,12} = 28,87$, άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Επιθυμία αλλαγής ειδικότητας				Σύνολο
		1	2	3	4	
Αποδοχές πρώτης εργασίας	1	3	14	6	0	23
	2	3	13	8	0	24
	3	1	3	1	0	5
	4	0	1	0	0	1
	5	0	0	0	9	9
Σύνολο		7	31	15	9	62

Πίνακας 47: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και επιθυμητή αλλαγής ειδικότητας

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 63,61$ είναι μεγαλύτερη από την κρίσιμη τιμή $\chi^2_{0.05,12} = 28,87$, άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Χρόνος εύρεσης εργασίας					Σύνολο
		1	2	3	4	5	
Αποδοχές πρώτης εργασίας	1	4	4	10	5	0	23
	2	1	8	11	4	0	24
	3	1	1	2	1	0	5
	4	0	0	0	0	1	1
	5	0	0	0	0	9	9
Σύνολο		6	13	23	10	10	62

Πίνακας 48: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και πρώτες αποδοχές

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 66,26$ είναι μεγαλύτερη από την κρίσιμη τιμή $\chi_{0.05,16}^2 = 26,93$, άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Τρέχουσες αποδοχές					Σύνολο
		1	2	3	4	5	
Αποδοχές πρώτης εργασίας	1	4	6	9	2	2	23
	2	1	11	6	6	0	24
	3	0	2	3	0	0	5
	4	1	0	0	0	0	1
	5	9	0	0	0	0	9
Σύνολο		15	19	18	8	2	62

Πίνακας 49: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και τρέχουσες αποδοχές

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 48,41$ είναι μεγαλύτερη από την κρίσιμη τιμή $\chi_{0.05,16}^2 = 26,93$, άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών.

		Αισιοδοξία για αγορά εργασίας					Σύνολο
		1	2	3	4	5	
Αποδοχές πρώτης εργασίας	1	1	12	6	3	1	23
	2	1	11	8	4	0	24
	3	0	3	2	0	0	5
	4	0	1	0	0	0	1
	5	8	1	0	0	0	9
Σύνολο		10	28	16	7	1	62

Πίνακας 50: Πίνακας διπλής εισόδου αποδοχές πρώτης εργασίας και αισιοδοξία για αγορά εργασίας

Η τιμή της στατιστικής $\chi^2 = 45,66$ είναι μεγαλύτερη από την κρίσιμη τιμή $\chi_{0.05,16}^2 = 26,93$, άρα απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση περί ανεξαρτησίας των μεταβλητών. Συγκεντρώνοντας τα αποτελέσματα στον Πίνακα 51 για τη σχέση της μεταβλητής χρόνος για εύρεση πρώτης εργασίας με τις υπόλοιπες, μπορούμε να παρατηρήσουμε συγκεντρωτικά τα αποτελέσματα της ανάλυσης. Όπως παρατηρούμε, εντοπίζουμε αιτιώδη σχέση μεταξύ του χρόνου εύρεσης της πρώτης εργασίας και των μεταβλητών που αφορούν τη σχετικότητα του αντικειμένου σπουδών με το αντικείμενο της πρώτης θέσης εργασίας, το ύψος των πρώτων και τρεχουσών αποδοχών, το βαθμό που η ειδικότητα σπουδών και το αντικείμενο εργασίας είναι επιθυμητά από τον απόφοιτο και τέλος, τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της εκπαιδευτικής διαδικασίας, όπως αυτά προκύπτουν

από την αξιολόγηση των αποφοίτων στο ΕΠΑΛ. Κατά συνέπεια, η εκπαιδευτική διαδικασία επηρεάζει την είσοδο των αποφοίτων στην αγορά εργασίας.

Μεταβλητή σε στήλες	Στατιστική χ^2	p-value	Συμπέρασμα
Μεταβλητή σε γραμμές: χρόνος για εύρεση πρώτης εργασίας			
Φύλο	6,600	0,159	Ανεξαρτησία
Ηλικία	18,811	0,093	Ανεξαρτησία
Οικογενειακή Κατάσταση	7,927	0,441	Ανεξαρτησία
Αριθμός παιδιών	4,202	0,838	Ανεξαρτησία
Τομέας	4,018	0,404	Ανεξαρτησία
Έτος Αποφοίτησης	16,120	0,445	Ανεξαρτησία
Σχετικότητα 1ης εργασίας	71,408	0,000	Αιτιώδης σχέση
Αριθμός θέσεων εργασίας	59,035	0,000	Αιτιώδης σχέση
Σχετικότητα τρέχουσας εργασίας	62,448	0,000	Αιτιώδης σχέση
Αξιολόγηση σπουδών	65,783	0,000	Αιτιώδης σχέση
Αξιολόγηση επαγγελματικών γνώσεων	74,373	0,000	Αιτιώδης σχέση
Αξιολόγηση βασικών γνώσεων	51,943	0,000	Αιτιώδης σχέση
Σχέσεις με καθηγητές	4,930	0,765	Ανεξαρτησία
Αξιολόγηση υποδομών	14,838	0,786	Ανεξαρτησία
Αξιολόγηση κατάρτισης εκπαιδευτών	29,960	0,003	Αιτιώδης σχέση
Σχετικότητα σπουδών με την αγορά εργασίας	50,737	0,000	Αιτιώδης σχέση
Βοήθεια στην εύρεση εργασίας	15,101	0,057	Ανεξαρτησία
Επιθυμητή τρέχουσα εργασία	67,555	0,000	Αιτιώδης σχέση
Επιθυμητή ειδικότητα	58,622	0,000	Αιτιώδης σχέση
Λόγοι επιλογής εργασίας	13,594	0,850	Ανεξαρτησία
Επιθυμία αλλαγής ειδικότητας	64,765	0,000	Αιτιώδης σχέση
Πρώτες αποδοχές	66,255	0,000	Αιτιώδης σχέση
Τρέχουσες αποδοχές	50,547	0,000	Αιτιώδης σχέση
Αισιοδοξία για την επαγγελματική προοπτική	51,189	0,000	Αιτιώδης σχέση

Πίνακας 51: Συγκεντρωτικά αποτελέσματα από την εξέταση των πινάκων διπλής εισόδου για το χρόνο εύρεσης εργασίας μετά την αποφοίτηση.

Επαναλαμβάνουμε τη συγκέντρωση των αποτελεσμάτων για τη μεταβλητή πρώτες αποδοχές στον Πίνακα 52. Όπως και στον Πίνακα 51, εντοπίζουμε αιτιώδη σχέση μεταξύ των πρώτων αποδοχών και των μεταβλητών που αφορούν την αξιολόγηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, τη σύνδεση σχολείου – αγοράς εργασίας, τις αποδοχές, το επιθυμητό επίπεδο της ειδικότητας και του τρέχοντος εργασιακού αντικείμενου και της επιθυμίας αλλαγής ειδικότητας. Τα δημογραφικά στοιχεία δεν παρουσιάζουν μία αιτιώδη σχέση με τις πρώτες αποδοχές ούτε με το χρόνο για την εύρεση της πρώτης θέσης εργασίας.

Μεταβλητή σε στήλες	Στατιστική χ^2	p-value	Συμπέρασμα
Μεταβλητή σε γραμμές: πρώτες αποδοχές			
Φύλο	6,546	0,162	Ανεξαρτησία
Ηλικία	25,696	0,012	Αιτιώδης σχέση
Οικογενειακή Κατάσταση	10,023	0,263	Ανεξαρτησία
Αριθμός παιδιών	2,700	0,952	Ανεξαρτησία
Τομέας	2,030	0,730	Ανεξαρτησία
Έτος Αποφοίτησης	17,046	0,383	Ανεξαρτησία
Σχετικότητα 1ης εργασίας	68,089	0,000	Αιτιώδης σχέση
Αριθμός θέσεων εργασίας	84,790	0,000	Αιτιώδης σχέση
Σχετικότητα τρέχουσας εργασίας	70,902	0,000	Αιτιώδης σχέση
Αξιολόγηση σπουδών	74,578	0,000	Αιτιώδης σχέση
Αξιολόγηση επαγγελματικών γνώσεων	65,014	0,000	Αιτιώδης σχέση
Αξιολόγηση βασικών γνώσεων	51,166	0,000	Αιτιώδης σχέση
Σχέσεις με καθηγητές	2,524	0,961	Ανεξαρτησία
Αξιολόγηση υποδομών	7,689	0,994	Ανεξαρτησία
Αξιολόγηση κατάρτισης εκπαιδευτών	12,654	0,395	Ανεξαρτησία
Σχετικότητα σπουδών με την αγορά εργασίας	46,162	0,000	Αιτιώδης σχέση
Βοήθεια στην εύρεση εργασίας	19,14	0,015	Αιτιώδης σχέση
Επιθυμητή τρέχουσα εργασία	98,646	0,000	Αιτιώδης σχέση
Επιθυμητή ειδικότητα	66,815	0,000	Αιτιώδης σχέση
Λόγοι επιλογής εργασίας	15,049	0,774	Ανεξαρτησία
Επιθυμία αλλαγής ειδικότητας	63,604	0,000	Αιτιώδης σχέση
Χρόνος εύρεσης πρώτης εργασίας	66,255	0,000	Αιτιώδης σχέση
Τρέχουσες αποδοχές	48,412	0,000	Αιτιώδης σχέση
Αισιοδοξία για την επαγγελματική προοπτική	45,655	0,000	Αιτιώδης σχέση

Πίνακας 52: Συγκεντρωτικά αποτελέσματα από την εξέταση των πινάκων διπλής εισόδου για τις πρώτες αποδοχές μετά την αποφοίτηση.

3.3.3 Πολυπαραγοντική Ανάλυση Αντιστοιχιών

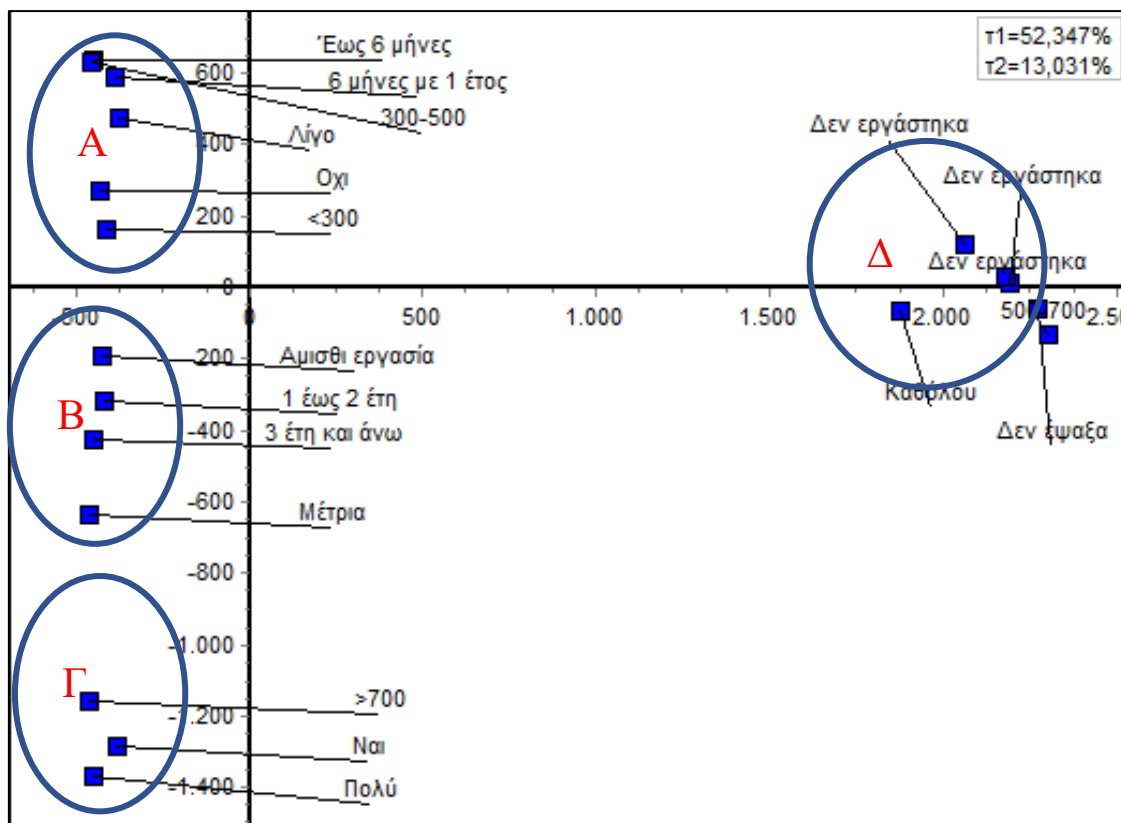
Η επαγωγική στατιστική ανάλυση με τη χρησιμοποίηση των προηγούμενων μεθόδων δεν κατέληξε στην ύπαρξη αιτιώδους σχέσης μεταξύ μεταβλητών. Γι' αυτό το λόγο καταφεύγουμε στην Πολυπαραγοντική Ανάλυση Δεδομένων η οποία είναι ικανή να αναδείξει συσσωματώσεις (clusters) των μεταβλητών στο χώρο, με βάση το κριτήριο της ομοιότητας μεταξύ των μεταβλητών. Για την ανάλυση επιλέχθηκαν μετά από αναζήτηση στο σύνολο των μεταβλητών που προάγονται από την ανάλυση των πινάκων διπλής εισόδου μεταβλητές που οδηγούν σε συσσωματώσεις οι οποίες βασίζονται στη στατιστική απόδειξη των προηγούμενων ενοτήτων, την ικανότητα ερμηνείας των αποτελεσμάτων και τη δυνατότητα επαλήθευσης με βάση τη βιβλιογραφία. Ειδικότερα, επιλέχθηκαν οι μεταβλητές με τις απαντήσεις τους:

- Χρόνος εύρεσης πρώτης εργασίας
  - Έως 6 μήνες
  - 6 μήνες με 1 χρόνο
  - 1 έως 2 έτη
  - 3 έτη και άνω
  - Δεν εργάστηκα
- Αποδοχές πρώτης θέσης εργασίας
  - Αμισθί εργασία
  - <300 Ευρώ
  - 300-500 Ευρώ
  - 500-700 Ευρώ
  - >700 Ευρώ
  - Δεν εργάστηκα
- Σχετικότητα 1^{ης} θέσης εργασίας με το αντικείμενο σπουδών
  - Ναι
  - Όχι
  - Δεν έψαξα
  - Δεν εργάστηκα
- Σχετικότητα των παρεχόμενων επαγγελματικών γνώσεων με την αγορά εργασίας
  - Καθόλου

- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

Από τις επιλεγμένες μεταβλητές εξήχθη ο Γενικευμένος Πίνακας Συμπτώσεων , τα δεδομένα προβλήθηκαν στο πρώτο παραγοντικό επίπεδο. Στο Γράφημα 35 απεικονίζονται τα αποτελέσματα της προβολής όλων των κατηγοριών για όλες τις παρατηρήσεις. Όπως αναφέρεται στην άνω δεξιά γωνία του γραφήματος, ο οριζόντιος άξονας ερμηνεύει το 52,35% της πληροφορίας, ενώ ο κάθετος άξονας το 13,03%. Συνολικά, το πρώτο παραγοντικό επίπεδο ερμηνεύει το 35,38% της συνολικής πληροφορίας των μεταβλητών. Από τη μελέτη του διαγράμματος παρατηρούνται 4 συσσωματώσεις με διακριτά χαρακτηριστικά μεταξύ τους.

Στη συσσωμάτωση Α εντάσσονται οι απόφοιτοι που χρειάστηκε «λιγότερο από 6 μήνες» και «6 μήνες με 2 έτη» για να βρουν εργασία μετά την αποφοίτηση, με αποδοχές μικρότερες από 300€ ή 300€-500€, σε θέσεις εργασίας που δεν ήταν σχετικές με το αντικείμενο σπουδών τους και θεωρούν ότι το αντικείμενο σπουδών τους δεν αποζητάτε από την αγορά εργασίας. Η συσσωμάτωση αυτή μπορεί να χαρακτηριστεί ως η ομάδα των αποφοίτων που βρήκε σε σύντομο χρονικό διάστημα εργασία θυσιάζοντας τη σχετικότητα σπουδών για μικρότερες απολαβές.

Γράφημα 35: Πρώτο Πολυπαραγοντικό επίπεδο.

Η δεύτερη συσσωμάτωση (B) περιλαμβάνει αποφοίτους που καθυστέρησαν περισσότερο από αυτούς της ομάδας A να βρουν εργασία και επέλεξαν να εργαστούν αμισθί, προκειμένου να έχουν μία θέση εργασίας. Οι απόφοιτοι της ίδιας ομάδας θεωρούν ότι η σχετικότητα των σπουδών τους με τα γνωστικά αντικείμενα που αποζητά η αγορά εργασίας είναι μετρίως σχετιζόμενη. Η πλέον επιτυχημένη ομάδα είναι η Γ, όπου οι απόφοιτοι απολαμβάνουν τις υψηλότερες μισθολογικές απολαβές, εργάζονται σε αντικείμενα σχετικά με την ειδικότητά τους και θεωρούν πολύ σχετικές τις σπουδές τους με την αγορά εργασίας. Τέλος, η ομάδα Δ αποτελείται από αποφοίτους οι οποίοι δεν εργάστηκαν καθόλου είτε από επιλογή είτε λόγω συνθηκών στην αγορά εργασίας και κατά συνέπεια είναι οι πλέον απογοητευμένοι από την αγορά εργασίας. Συμπερασματικά, η Πολυπαραγοντική Ανάλυση Αντιστοιχιών (δεδομένων) αναγνώρισε 4 ομάδες αποφοίτων οι οποίες διαθέτουν διακριτά χαρακτηριστικά, τονίζοντας τη σχέση μεταξύ σχετικότητας του αντικειμένου σπουδών, του αντικειμένου εργασίας και του ύψους των χρηματικών απολαβών στην πρώτη θέση εργασίας.

Κεφάλαιο 4: Συμπεράσματα

Η παρούσα εργασία περιστρέφεται γύρω από τη μελέτη του ρόλου και της συμβολή της δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης για την προετοιμασία των αποφοίτων στην είσοδο στην αγορά εργασίας. Η εξέταση της σχετικής βιβλιογραφίας αναδεικνύει τη σημασία της προετοιμασίας των νέων στα πλαίσια της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για την ομαλή ένταξη τους στην αγορά εργασίας, καθώς η εναρμόνιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας με τις δεξιότητες που ζητώνται από την αγορά εργασίας αυξάνει τις πιθανότητες εύρεσης εργασίας. Μάλιστα, η κατάργηση των Ιδρυμάτων Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΑΤΕΙ) και η ενσωμάτωσή τους στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, δημιουργεί ένα χώρο που καλείται να καλύψει η δευτεροβάθμια τεχνολογική και επαγγελματική εκπαίδευση. Η τελευταία κεφαλαϊώδης αλλαγή στο χώρο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και του ρόλου που καλείται να αναλάβει η δευτεροβάθμια βαθμίδα, δημιουργεί μία σειρά προκλήσεων και δυνατοτήτων, όπως αυτή της παροχής νέων τεχνικών κατευθύνσεων και ειδικοτήτων, την εξειδικευμένη και υψηλού επιπέδου εκπαίδευση στα πλαίσια των πρώην ΑΤΕΙ και την προσέγγιση της κοινωνίας για την παροχή αυτών των εξειδικευμένων ειδικοτήτων που χρειάζεται η τοπική κοινωνία.

Η εμπειρία από την οργάνωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης στον ευρωπαϊκό χώρο αποκρυσταλλώνεται στη στενή σύνδεση της εκπαιδευτικής διαδικασίας με έναν ισχυρό θεσμό μαθητείας, την αποκεντρωμένη λειτουργία και καθορισμό των αντικείμενων που καλείται να θεραπεύσει η εκπαιδευτική διαδικασία, καθώς και τον ενεργό ρόλο των επαγγελματικών ενώσεων στον καθορισμό των απαραίτητων δεξιοτήτων που παρέχει το σχολείο. Ειδικότερα, η Γερμανία και η Ελβετία έχουν υιοθετήσει ένα «δυϊκό» σύστημα, όπου η μαθητεία αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της επαγγελματικής εκπαίδευσης και της τελικής αξιολόγησης των γνώσεων του μαθητή. Στην Γαλλία και την Ιταλία οι εκπαιδευτική διαδικασία διεξάγεται εντός των επιχειρήσεων, ενώ η Σουηδία και η Νορβηγία έχουν υιοθετήσει ένα σύστημα εκπαίδευσης όπου οι επιχειρήσεις και οι τοπικές επαγγελματικές ενώσεις συμμετέχουν ενεργά και καθορίζουν το πρόγραμμα σπουδών, τις δεξιότητες και τις γνώσεις που θα παρέχει το σχολείο, καθώς και τις ειδικότητες που θα παρέχει το σχολείο ώστε να αυξηθούν οι πιθανότητες απορρόφησης των αποφοίτων από την αγορά εργασίας.

Η ελληνική εμπειρία απέχει από την αντίστοιχη ευρωπαϊκή, καθώς το ελληνικό σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης χαρακτηρίζεται από μία συγκεντρωτική δομή, όπου

το πρόγραμμα σπουδών, οι ειδικότητες και η οργάνωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας καθορίζονται κεντρικά από το Υπουργείο Παιδείας, με ελάχιστη δυνατότητα εμπλοκή από λοιπούς κοινωνικούς φορείς. Η δυστοκία την προσαρμογή των προγραμμάτων σπουδών στις τοπικές ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής προκαλεί την παροχή δεξιοτήτων σε ασύγχρονη κατάσταση με την τοπική αγορά εργασίας, καθώς παρατηρείται συχνά το φαινόμενο οι δεξιότητες που παρέχονται να έρχονται σε πλεόνασμα με τις ήδη προσφερόμενες στη τοπική αγορά. Παράλληλα, η προσαρμογή των προγραμμάτων σπουδών δεν είναι εφικτή λόγω των ειδικοτήτων των εκπαιδευτών και των υφιστάμενων εγκαταστάσεων, καθώς ο θεσμός της μαθητείας και η εμπλοκή των τοπικών επιχειρήσεων είναι περιορισμένος. Αντίθετα με την ευρωπαϊκή εμπειρία, η εκπαιδευτική διαδικασία περιορίζεται αποκλειστικά στα πλαίσια του σχολείου με απύουσα την εμπλοκή επιχειρήσεων ή άλλων φορέων που μπορούν να παρέχουν σύγχρονες πρακτικές στην αγορά εργασίας για την βελτίωση των γνώσεων των μαθητών.

Η μειωμένη ανταλλακτική αξία των επαγγελματικά εξειδικευμένων σπουδών, η ελλιπή προσφορά νέων σύγχρονων ειδικοτήτων, η φθίνουσα πορεία της απασχόλησης σε ορισμένα επαγγέλματα λόγω διαρθρωτικών αλλαγών στην οικονομία, η ελλειμματική χρήση δικτύων πληροφόρησης (τυπικών και άτυπων) σχετικά με τις προσφερόμενες στην αγορά εργασίας ευκαιρίες και ο μη ορθολογικός προσδιορισμός και η μη ορθολογική χωροταξική προσφορά των τομέων και ειδικοτήτων έχουν καταστήσει την δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση ως μία μη προσφιλή μορφή εκπαίδευσης από τους νέους στην Ελλάδα. Η χαμηλή απορρόφηση από την αγορά εργασίας, ειδικά των νέων αποφοίτων, οδηγεί σε ένα οικονομικό τέλμα τους νέους εργαζόμενους από την έναρξη της κοινωνικής τους ζωής. Αντίθετα, οι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έχουν πολύ καλύτερες προοπτικές εύρεσης εργασίας αμέσως μετά την αποφοίτηση σε σχέση με τους αποφοίτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Οι παραπάνω συνθήκες οδηγούν τους αποφοίτους δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης (μεταξύ άλλων) σε προσωρινή εργασία, ετεροαπασχόληση, μερική απασχόληση, χαμηλές αποδοχές, έλλειψη προοπτικών επαγγελματικής εξέλιξης και μειωμένα εργασιακά δικαιώματα. Ωστόσο, πέρα του προσωπικού επιπέδου η μη ομαλή ένταξη στην αγορά εργασίας έχει και σημαντικές κοινωνικές επιπτώσεις με μεγάλη μερίδα των νέων να οδηγούνται στην εργασιακή και κοινωνική αποξένωση, σημαντικό οικονομικό κόστος για την επανεκπαίδευση και επανένταξη των νέων στην αγορά εργασίας και ένα έντονο μεταναστευτικό ρεύμα από την ελληνική περιφέρεια προς τα μεγάλα αστικά κέντρα ή το εξωτερικό.

Για τη διερεύνηση των παραγόντων που προκαλούν και καθορίζουν το πλαίσιο της υπάρχουσας κατάστασης, συλλέχθηκαν 62 ερωτηματολόγια μέσω ηλεκτρονικής φόρμας από απόφοιτους των ετών 2011-2015 του 1^{ου} Επαγγελματικού Λυκείου Δοξάτου, Δράμας. Το ερωτηματολόγιο ήταν κλειστού τύπου με τρεις ενότητες απαντήσεων: δημογραφικά στοιχεία, αξιολόγηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και είσοδο στην αγορά εργασίας και τέλος, παρούσα επαγγελματική κατάσταση. Η ανάλυση των απαντήσεων διεξήχθη σε δύο στάδια: περιγραφική στατιστική ανάλυση και επαγωγική στατιστική ανάλυση.

Η περιγραφική στατιστική ανάλυση μέσω συχνοτήτων των απαντήσεων ανά ερώτηση ανέδειξε ότι το δείγμα μας είναι επαρκώς σταθμισμένο ως προς την ηλικιακή κατανομή, το φύλο και την ειδικότητα. Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων δεν είναι έγγαμοι ή/και δεν έχουν τέκνα, προφανώς λόγω της ηλικιακής ομάδας που ανήκουν. Η αξιολόγηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας επιδεικνύει ότι οι απόφοιτοι αντιλαμβάνονται ως θετική την εκπαιδευτική διαδικασία, με το επίπεδο των επαγγελματικών γνώσεων που τους παρέχονται, τις βασικές γνώσεις γενικής παιδείας και τις σχέσεις του με τους εκπαιδευτικούς που χαρακτηρίζονται εξαιρετικές. Ωστόσο, οι ερωτηθέντες βαθμολογούν αρνητικά τη σύνδεση των επαγγελματικών γνώσεων που παρέχονται με αυτές που αναζητούνται στην αγορά εργασίας, τις υπάρχουσες υποδομές και δηλώνουν ότι δεν υπήρξε βοήθεια για την μετάβαση από τη μαθητική στην εργασιακή πραγματικότητα. Εξάλλου ουδέτερη έως αρνητική είναι η διαδικασία επιλογής των επαγγελματικών ειδικοτήτων που κατά πλειοψηφία είναι τυχαία και η διάχυτη επιθυμία επανεκπαίδευσης σε νέα ειδικότητα.

Η επαγγελματική σταδιοδρομική εξέλιξη κρίνεται επίσης ουδέτερα ή μη θετικά, καθώς μεγάλος αριθμός αποφοίτων καθυστέρησαν αρκετά να μεταβούν στην αγορά εργασίας με την εύρεση της πρώτης θέσης εργασίας, η οποία στο πλείστο των περιπτώσεων δεν ήταν σχετική με την ειδικότητά τους και με χαμηλές μισθολογικές αμοιβές. Σημαντικός αριθμός αποφοίτων εξακολουθούν εργάζονται σε μη σχετικές προς την ειδικότητά τους θέσεις εργασίας τις οποίες αλλάζουν συχνά. Τέλος, διάχυτη είναι μία απαισιοδοξία για την επαγγελματική εξέλιξη τους λόγω ανεργίας και χαμηλών αποδοχών, ενώ προτείνεται η στελέχωση των επαγγελματικών λυκείων με εξειδικευμένους συμβούλους εργασίας και η εισαγωγή μαθητείας των αποφοίτων για την ευχερέστερη μετάβαση στην αγορά εργασίας.

Ωστόσο η περιγραφική στατιστική ανάλυση αναδεικνύει μία εικόνα των απαντήσεων χωρίς να μπορεί να παρέχει στατιστική απόδειξη για την ύπαρξη σχέσης αιτιότητα μεταξύ μεταβλητών, που θα μπορούσε ενδεχομένως να αξιολογηθεί στην χάραξη

εκπαιδευτικής και επαγγελματικής πολιτικής. Σε κοινό πλαίσιο, η επαγωγική ανάλυση των αποτελεσμάτων μέσω της ανάλυσης των συσχετίσεων μεταξύ των μεταβλητών ανέδειξε μία υψηλή συσχέτιση μεταξύ της σχετικότητας της πρώτης θέσης εργασίας με την ειδικότητα σπουδών και την επαγγελματική επιτυχία που αφορά την ικανοποίηση από την τρέχουσα θέση εργασίας και τις τρέχουσες απολαβές. Όπως υποδεικνύει η ανάλυση συσχετίσεων, οι απόφοιτοι που δραστηριοποιούνται επαγγελματικά σε μία σχετική με το αντικείμενο σπουδών τους θέση εργασίας μετά την αποφοίτηση βρίσκουν γρηγορότερα εργασία, απολαμβάνουν υψηλότερες απολαβές και είναι δηλώνουν περισσότερο ικανοποιημένοι. Ωστόσο η ανάλυση συσχετίσεων δεν παρέχει σαφή στατιστική απόδειξη περί αιτιότητας, παρά μόνο ενδείξεις ύπαρξης μιας γραμμικής σχέσης.

Σε παρόμοια αποτελέσματα με την ανάλυση των συσχετίσεων καταλήγει και η Πολυπαραγοντική Ανάλυση Αντιστοιχιών. Η προβολή των απαντήσεων στο πρώτο παραγοντικό επίπεδο εξηγεί 65% της παρεχόμενης πληροφορίας και εντοπίζει 4 ομάδες αποφοίτων. Η πρώτη ομάδα είναι οι απόφοιτοι που αν και βρίσκουν γρήγορα εργασία, αυτή δεν είναι σχετική με την ειδικότητά τους και απολαμβάνουν μικρές αποδοχές. Η δεύτερη ομάδα απαρτίζεται από τους απόφοιτους που καθυστερούν να βρουν θέση εργασίας και αποδέχονται αμισθί εργασία, η τρίτη ομάδα αποτελείται από τους πλέον «επιτυχημένους» αποφοίτους με υψηλότερες αποδοχές και σχετική με την ειδικότητά τους θέση εργασίας και η τέταρτη ομάδα δεν εργάζεται ποτέ είτε λόγω επιθυμίας είτε λόγω αδυναμίας εύρεσης εργασίας. Κατά συνέπεια, η Πολυπαραγοντική Ανάλυση Αντιστοιχιών προσθέτει και το στοιχείο του χρόνου εύρεσης εργασίας στην ανάλυση των συσχετίσεων.

Η επαγωγική ανάλυση ολοκληρώνεται την ανάλυση των πινάκων διπλής εισόδου. Η ανάλυση των πινάκων διπλής εισόδου κατέδειξε ότι την ύπαρξη μίας αιτιώδους σχέσης μεταξύ των πρώτων αποδοχών και των μεταβλητών που αφορούν την αξιολόγηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, τη σύνδεση σχολείου – αγοράς εργασίας, τις αποδοχές, το επιθυμητό επίπεδο της ειδικότητας και του τρέχοντος εργασιακού αντικείμενου και της επιθυμίας αλλαγής ειδικότητας. Τα δημογραφικά στοιχεία δεν παρουσιάζουν μία αιτιώδη σχέση με τις πρώτες αποδοχές ούτε με το χρόνο για την εύρεση της πρώτης θέσης εργασίας. Ωστόσο, η ανάλυση διπλής εισόδου δεν μπορεί να μας δείξει την κατεύθυνση της αιτιότητας.

Τα παραπάνω συμπεράσματα συνάδουν με τις διάφορες μελέτες στο χώρο που αναλύονται στην ενότητα της βιβλιογραφικής αναζήτησης. Η σύνδεση της επαγγελματικής εκπαίδευση με την αγορά εργασίας μπορεί να χαρακτηριστεί ως ιδιαίτερα ασθενής, καθώς

δεν υπάρχουν οι απαραίτητοι μηχανισμοί για την ευχερή μετάβαση των μαθητών από την εκπαιδευτική στην επαγγελματική διαδικασία. Παράλληλα τα τοπικά χαρακτηριστικά της αγοράς εργασίας (μικρή αγορά, λίγες επιχειρήσεις με μικρό αριθμό εργαζομένων, ιδιαίτερα υψηλή ανεργία) επιδεινώνουν την κατάσταση. Οι απόφοιτοι που βρίσκουν μέχρι 2 έτη μετά την αποφοίτηση θέση εργασίας σχετική με το αντικείμενο σπουδών τους είναι αυτοί που απολαμβάνουν τις υψηλότερες αμοιβές και την υψηλότερη ικανοποίηση από την επαγγελματική τους σταδιοδρομία.

Τα παραπάνω συμπεράσματα που απορρέουν από την ανάλυση των απαντήσεων, συνηγορούν στη δημιουργία του θεσμού του σχολικού επαγγελματικού συμβούλου. Ο συγκεκριμένος θεσμός δεν πρέπει αν αντιμετωπιστεί ως ένα ακόμη μάθημα στην εκπαιδευτική διαδικασία αλλά μία κεφαλαιώδους σημασίας λειτουργία του συνόλου του εκπαιδευτικού συστήματος. Για το λόγο αυτό, ο συγκεκριμένος σύμβουλος στα πλαίσια του κάθε σχολικού ιδρύματος ή στα πλαίσια της σχολικής περιφέρειας πρέπει να προέρχεται από το χώρο της αγοράς εργασίας με εξειδικευμένες σπουδές στο αντικείμενο της εναρμόνισης εκπαιδευτικής διαδικασίας και αγοράς εργασίας. Η συνομιλία με τα κατά τόπους επαγγελματικά, εμπορικά και βιομηχανικά επιμελητήρια και λοιπούς φορείς, οργανισμούς και ινστιτούτα / ιδρύματα μπορεί να οδηγήσει ακόμη και στη ριζική αναθεώρηση των προγραμμάτων σπουδών και των επαγγελματικών γνώσεων. Τέλος, κεφαλαιώδους σημασίας αποτελεί η ύπαρξη προγραμμάτων μαθητείας στο σύνολο των αποφοίτων, για την ομαλότερη μετάβασή τους στην αγορά εργασίας, με δικλίδες ασφαλείας που δεν θα υποκαταστήσουν την πρόσληψη νέου προσωπικού και την υποκατάσταση υπάρχοντες εργατικού δυναμικού με προγράμματα μαθητείας.

Παράλληλα, κεντρικό ρόλο στα συμπεράσματα της έρευνας καταλαμβάνει η έλλειψη σύνδεσης των παρεχόμενων γνώσεων και τεχνικών δεξιοτήτων με τα καθοριζόμενα και απαιτούμενα από την αγορά εργασίας. Η βιβλιογραφική ανασκόπηση και η εμπειρική έρευνα αναδεικνύουν την ανάγκη προσαρμογής του προγράμματος σπουδών με τις επιταγές της αγοράς εργασίας και των τοπικών επαγγελματικών συνθηκών και ευκαιριών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, για την ανάδειξη των πιθανών συγκριτικών πλεονεκτημάτων κάθε περιοχής. Στο συγκεκριμένο θεσμό κυρίαρχο ρόλο πρέπει να διαδραματίσει η τοπική αυτοδιοίκηση, εντός των πλαισίων του κεντρικά καθοριζόμενου εκπαιδευτικού πλαισίου λειτουργία, όπως διαφαίνεται από την εμπειρία σε αντίστοιχα ευρωπαϊκά προγράμματα. Η αύξηση της απορροφησιμότητας νέων στην αγορά εργασίας, της απασχόλησης και της

δυνατότητας επανακατάρτισης αποφοίτων που θα παρακολουθήσουν την επαγγελματική εκπαίδευση για την απονομή κάποιας νέας ειδικότητας ή εξειδικευμένων γνώσεων μπορεί, ενδεχομένως, να αποτελέσει την ανάσχεση στο brain-drain της περιφέρειας προς τα μεγάλα αστικά κέντρα και της φυγής νέων στο εξωτερικό για την εύρεση μιας θέσης εργασίας που ανταποκρίνεται στις επαγγελματικές του δεξιότητες.

Τέλος, επιβάλλεται η δημιουργία ενός συστήματος διερεύνησης της προσφοράς και ζήτησης ειδικοτήτων και δεξιοτήτων και προσδιορισμού των αναγκών εκπαίδευσης και κατάρτισης απαιτεί την εκτίμηση της κλαδικής και επαγγελματικής διάρθρωσης της απασχόλησης, τον προσδιορισμό της προσφοράς και της ζήτησης των ειδικοτήτων και δεξιοτήτων καθώς και των αναγκών εκπαίδευσης και κατάρτισης σε επίπεδο συνόλου οικονομίας, αλλά και σε τοπικό επίπεδο. σημασία της διερεύνησης των αναγκών σε τοπικό και κλαδικό επίπεδο αποτελεί καίριο σημείο, δεδομένων των ιδιαιτεροτήτων που παρουσιάζουν και της δυνατότητα προσαρμογής του εκπαιδευτικού συστήματος ανάλογα με αυτές. Ένας απόλυτα συγκεντρωτικός σχεδιασμός δεν μπορεί να ανταποκριθεί στις ποικίλες ανάγκες που προκύπτουν με βάση τα τοπικά και κλαδικά χαρακτηριστικά. Στον αντίποδα, ένας απόλυτα αποκεντρωμένος σχεδιασμός, αυξάνει τον κίνδυνο απουσίας συστηματοποίησης και ενιαίας μεθοδολογίας. Ο συγκερασμός των δύο αυτών προσεγγίσεων θα μπορούσε να προδιαγράψει ένα κοινό σύστημα, μεθοδολογίες και διαδικασίες που οργανώνονται, συντονίζονται και ελέγχονται κεντρικά, ενώ δύνανται να υλοποιούνται τόσο από εθνικούς φορείς (δημόσιους φορείς, κοινωνικούς εταίρους κ.λ.π.), όσο και από κλαδικούς ή περιφερειακούς φορείς. Το εγχείρημα της επιλογής ειδικοτήτων προϋποθέτει τη χάραξη στρατηγικής με βάση στοιχεία και δεδομένα μελετών και παρατηρητηρίων της αγοράς, αλλά και ενός μεθοδολογικού πλαισίου, το οποίο θα αποτελεί δικλείδα ασφαλείας, αλλά και μέσο οριοθέτησης των διαδικασιών. Η διαδικασία επιλογής ειδικοτήτων εμπεριέχει την ανάγκη για διαβούλευση και συμμετοχή των τοπικών φορέων και κοινωνικών εταίρων, σε ένα πλαίσιο πολιτικής με στόχους και όραμα.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Cantonal Ministers of Education (EDK) (2017) .The Swiss education system, ανακτήθηκε από <http://www.edk.ch/dyn/16342.php>
- CEDEFOP. (2014). Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ελλάδα. Συνοπτική περιγραφή. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- European Commission National policies Eurydice Platform (2018) Switzerland Overview: Key features of the education system. Ανακτήθηκε από https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/switzerland_en
- Farh, R., Sunde, U. (2002) Occupational Matching Efficiencies and what school leavers and policymakers should know about them-U.S.A.: *The Quarterly of Economics*, 40, 685-691.
- Fondeur Y., et Minni C., (2005) L’emploi des jeunes au coeur des dynamiques du marche du travail. *Economie et Statistique*, 378, 85-104.
- Green, A. (1999). The roles of the state and the social partners in vocational education and training systems. In M. Flude & S. Sieminski (Eds.), *Education, training and the future of work* .(2, 63-92). London, England: Routledge.
- Guy B., Sitlington P. and Frank A. (2009) What Are High Schools Offering as Preparation for Employment?, *Career Development for Exceptional Individuals*, 32 (1), 30-41
- Hyland, T., & Winch, C. (2007). A guide to vocational education and training. London, England: Continuum.
- Kaminioti O. και BaskozouK(2014). Neet: Youth not in Employment, Education, Training. *National Institute of Labour and Human Resources*, 1.
- Lindebom D., Farh, R., Sunde, U. (2002) Efficiency of Occupational Matching and what people that leave school should know about it U.S.A.: *The Quarterly of Economics*, 40, 854-874.
- Mavromaras, K. and McGuinness, S. (2012). Overskilling Dynamics and Education Pathways’, *Economics of Education Review*, 31 (5), 619-628.

- McGuinness, S. and Wooden, M. (2009) Overskilling, Job Insecurity, and Career Mobility, *Industrial Relations: A Journal of Economy and Society*, 48 (2), 265-286.
- Norwegian Directorate for Education and Training (2017) Education. Ανακτήθηκε από <https://www.regjeringen.no/en/topics/education/id930/>
- Organization for Economic Cooperation and Development (2000) *Thematic Review: From initial education to working life: making transitions work*, OECD, Paris.
- Organization for Economic Cooperation and Development (2017), *In-Depth Analysis of the Labour Market Relevance and Outcomes of Higher Education Systems: Analytical Framework and Country Practices Report*, Enhancing Higher Education System Performance, OECD, Paris.
- Pilz, M. (2012). The future of vocational education and training in a changing world. Dordrecht, The Netherlands. Springer.
- Quintini, G. (2011). Over-qualified or Under-skilled: A review of the existing literature. *OECD Social, Employment and Migration working papers*, 121.
- Robst, J. (2007). Education and job match: The relatedness of college major and work, *Economics of Education Review*, 26 (1), 397-407.
- Smyth E., Gangl M., Raffe D., Hannan D., McCoy S., (2001), A Comparative Analysis of Transitions from Education to Work in Europe. (*CATEWE*): *Final Report*, ESRI, Dublin
- Swedish National Agency for Education (2009). Higher vocational education expanding rapidly, ανακτήθηκε από <https://www.scb.se/en/finding-statistics/statistics-by-subject-area/education-and-research/higher-vocational-education-and-arts-and-culture-courses/higher-vocational-education/pong/statistical-news/namnlos/>
- Van Ours, , Ridder, 1995 in Farh, R., Sunde, U. (2002) Efficiency of Occupational Matching and what people that leave school should know about it -U.S.A.: *The Quarterly of Economics*, 40, 214-235.
- Vincens J., (1997), L'insertion professionnelle des jeunes. A la recherche d'une definition conventionnelle, *Formation Emploi*, 60, 21-26.
- Williams, A., Prestage, S. & Bedward, J. (2001). Individualism to Collaboration: The significance of teacher culture to the induction of newly qualified teachers, *Journal of Education of Teaching*, 27(3), 253-267.

- Ανδριανουπολίτης, Κ. (2015). Στατιστικά στοιχεία Γυμνασίων, ΓΕΛ, ΕΠΑ.Λ. 2015-2016. Οι πρώτες παρατηρήσεις - εκτιμήσεις. Στο AlfaVita, Εκπαιδευτικό Ενημερωτικό Δίκτυο. Ανακτήθηκε από: <https://www.alfavita.gr/arthron/statistika-stoiheia-gymnasion-gel-epal-2015-2016-oi-protos-paratiriseis-ektimiseis>
- Αργυρίου, Α., και Γατσώρης, Θ. (2011). Η τεχνική εκπαίδευση στην Ελλάδα- Μύθοι και αλήθειες. 2ο επιστημονικό συνέδριο ΣΕΠ/ ΑΣΠΑΙΤΕ «Τεχνολογικές Εξελίξεις και Διδακτικές Εφαρμογές στην ΤΕΕ. Καινοτομικές δράσεις και προοπτικές ανάπτυξης», Αθήνα, Δεκέμβριος.
- Βαϊνάς Κ., Οικονόμου Α., Βέρδης Α., και Καπανιάρης Α. (2011). Με ποια κριτήρια οι μαθήτριες και οι μαθητές επιλέγουν να ακολουθήσουν την επαγγελματική εκπαίδευση; (Έρευνα στο μαθητικό πληθυσμό της Θεσσαλίας).ΑΣΠΑΙΤΕ, Βόλος.
- Βουτσινός, Γ., Παλαιοκρασάς, Σ., Σταύρου, Σ., Λαμπρόπουλος, Χ., Ιθακήσιος, Κ. (1994) Πολιτική Ανάπτυξης Ανθρώπινων Πόρων. Κέντρο Πολιτικής Έρευνας & Επιμορφώσεως (Κ.Π.Ε.Ε.), Αθήνα: Εκδόσεις ΙΩΝ.
- Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (2014) Επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση στην Ελλάδα, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο.
- Ζαχαρόπουλος Γ. (1999) Οικονομική της εκπαίδευσης, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
- Θεοδώρου, Π. (2017). Μεταρρυθμίσεις στα συστήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Ελλάδα: στάσεις και απόψεις των Ελλήνων εκπαιδευτικών. Πανεπιστήμιο Πειραιά. Αθήνα
- Ιακωβίδης, Ι. Γ. (1998). Η Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση στην Ελλάδα. Προσέγγιση μέσα από τη σύγκριση του ελληνικού και του γερμανικού συστήματος. Αθήνα: Gutenberg.
- Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (2018) Εκπαίδευση και αγορά εργασίας στην Ελλάδα: Επιπτώσεις της κρίσης και προκλήσεις, Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών, Αθήνα.
- Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεων «Διόφαντος» (2011) Αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης στα ΕΠΑΛ-ΕΠΑΣ με την ανάπτυξη και αξιοποίησης εργαλείων ΤΠΕ, στο πλαίσιο εφαρμογής των εκπαιδευτικών πολιτικών και

- παρεμβάσεων του Υπουργείου Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, Παραδοτέο έργου «*ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ*» 2007-2013 του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση - Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και από Εθνικούς Πόρους, Πάτρα.
- Κανελλοπούλου, Κ., Μαυρομαρά, Κ., Μητράκου, Θ. (2003) Εκπαίδευση και Αγορά Εργασίας-Αθήνα: *Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (Κ.Ε.Π.Ε.)*, 2003.
- Καραμεσίνη Μ. (2006) Από την εκπαίδευση στην αμειβόμενη εργασία: Εμπειρική διερεύνηση της εργασιακής ένταξης των νέων στην Ελλάδα, *Social Cohesion and Development*, 1(1), 67-84
- Καραμεσίνη Μ. (2008), Η απορρόφηση των πτυχιούχων πανεπιστημίου στην αγορά εργασίας, Αθήνα: Διόνικος
- Κωστόπουλος Π. (2001). Το κοινωνικοοικονομικό προφίλ των μαθητών που επέλεξαν τα ΤΕΕ και οι επαγγελματικές τους προσδοκίες. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, 56-57, 108-125.
- Μητράκος, Θ. (2013). Ανισότητα και φτώχεια: τάσεις και προκλήσεις. *Ημερίδα στο ΚΕΙΠΕ για την κοινωνική συνοχή και την οικονομική κρίση*. Αθήνα, Μάιος.
- Νικολόπουλος, Β. Π., Αλεξανδρόπουλος, Κ., Μουστάκας, Κ., Γιώργος Νικολόπουλος, Α (2011). ΕΠΑ. Λ.-ΕΠΑ. Σ.: Επαγγελματικά Λύκεια-Επαγγελματικές Σχολές. ΑΣΠΑΙΤΕ, Αθήνα.
- Παϊδούση, Χ. (2016). Ελκυστικότητα της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης: κοινωνικές και έμφυλες διαστάσεις. Αθήνα: ΕΙΕΑΔ.
- Παρατηρητήριο Μετάβασης (2008) Έρευνα Απασχόλησης Αποφοίτων Ανώτερου Κύκλου Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΤΕΕ-Ενιαίο Λύκειο), *Παιδαγωγικό Ινστιτούτο*, Αθήνα.
- Σιδηροπούλου - Δημακάκου Δ. (1993). Τα χαρακτηριστικά του μαθητή που επιλέγει την τεχνική εκπαίδευση. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, 26-27, 50- 77.
- Σιδηροπούλου , Δ. (1991). Η στάση των γονέων απέναντι στη Δευτεροβάθμια Τεχνική – Επαγγελματική Εκπαίδευση. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής – Προσανατολισμού*, 18- 19, 67-80.

- Σταμούλη, Ε. (2012). Το Γερμανικό εκπαιδευτικό σύστημα με έμφαση στον τρόπο πρόσβασης σε ΑΕΙ. Τμήμα Παιδαγωγικής, *προπτυχιακό σεμινάριο Πανεπιστήμιο Regensburg/Γερμανίας*, Οκτώβριος.
- Σύνδεσμος Ελλήνων Βιομηχάνων (2017) Σύνδεση εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας: το παράδειγμα της Ισπανίας στοίχημα και για την Ελλάδα, *Οικονομία και Επιχειρήσεις-Εβδομαδιαίο Δελτίο για την Ελληνική Οικονομία*, Τεύχος 102.
- Τσάλα, Μ. (2009). Μελέτη της κοινωνικής στρωμάτωσης του μαθητικού δυναμικού της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης. *Δημοσιευμένη διπλωματική εργασία, Ανοιχτό Πανεπιστήμιο Κύπρου*, Κύπρος.
- Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων (Υ.ΠΑΙ.Θ) (2016). Οι αλλαγές στην Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση, μία νέα αρχή για τα ΕΠΑΛ.. Ανακτήθηκε από <https://www.minedu.gov.gr/exetaseis-2/epal-m/anakoinwseis-epala/20141-09-05-16-oi-allages-stin-texniki-epaggelmatiki-ekpaidefsi-mia-nea-arxi-gia-ta-epal-4>
- Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων (Υ.ΠΑΙ.Θ) (2018). Ενημερωτικό σημείωμα για Διευθυντές & Εκπαιδευτικούς Επαγγελματικών Λυκείων και Εργαστηριακών Κέντρων. Αθήνα. Ανακτήθηκε από https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2018/Enimerotiko_simeioma_thesmikes_allages.doc

Παράρτημα: Ερωτηματολόγιο

21/4/2020

Ο ρόλος και η συμβολή της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην είσοδο των νέων στην αγορά εργασίας.

Ο ρόλος και η συμβολή της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην είσοδο των νέων στην αγορά εργασίας.

Το παρόν ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας της μεταπτυχιακής φοιτήτριας Συμεωνίδου Αναστασίας, με θέμα «Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΙΣΟΔΟ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΟΥ 1ου ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΔΟΞΑΤΟΥ», για τη λήψη μεταπτυχιακού διπλώματος του μεταπτυχιακού προγράμματος «Διεθνής και Ευρωπαϊκή Οικονομική» του τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του Διεθνούς Πανεπιστημίου Ελλάδας.

Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και τα στοιχεία του θα χρησιμοποιηθούν μόνο για ερευνητικούς σκοπούς. Ο χρόνος συμπλήρωσής του είναι σύντομος και δεν ξεπερνά τα 10 λεπτά. Παρακαλούμε όπως συμπληρώσετε όλες τις διαθέσιμες απαντήσεις.

Φύλο

- Άνδρας
- Γυναίκα
- Άλλο

21/4/2020

Ο ρόλος και η συμβολή της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην είσοδο των νέων στην αγορά εργασίας.

Ηλικία

- 18-21 ετών
- 22-25 ετών
- 26-30 ετών
- Άνω των 30 ετών

Οικογενειακή Κατάσταση

- Άγαμος/-η
- Έγγαμος/-η
- Διαζευγμένος/-η
- Χήρος/-α

Πόσα παιδιά έχετε;

- 0
- 1
- 2
- 3
- 4 και άνω

Τομέας

- Πληροφορικής
- Οικονομίας και Διοίκησης

21/4/2020

Ο ρόλος και η συμβολή της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην είσοδο των νέων στην αγορά εργασίας

Έτος Αποφοίτησης

- 2011
- 2012
- 2013
- 2014
- 2015

Πόσο γρήγορα βρήκατε εργασία μετά την αποφοίτηση;

- Έως 6 μήνες
- 6 μήνες με 1 χρόνο
- 1 χρόνο με 2 χρόνια
- 3 χρόνια και άνω
- Δεν βρήκα καθόλου εργασία

Η πρώτη θέση εργασίας που βρήκατε ήταν σχετική με το αντικείμενο των σπουδών σας;

- Ναι
- Όχι
- Δεν έψαξα για εργασία
- Δεν βρήκα εργασία

21/4/2020

Ο ρόλος και η συμβολή της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην είσοδο των νέων στην αγορά εργασίας

Πόσες θέσεις εργασίας έχετε αλλάξει έως τώρα;

- Καμία
- Μία
- Δύο
- Τρεις και άνω
- Δεν εργάζομαι/δεν εργάστηκα

Εάν η πρώτη θέση εργασίας δεν ήταν σχετική με το αντικείμενο των σπουδών σας, βρήκατε κάποια σχετική θέση αργότερα;

- Ναι
- Όχι
- Δεν έφαξα
- Δεν εργάστηκα / δεν εργάζομαι

Πόσο σας βοήθησαν οι σπουδές στο Επαγγελματικό σας Λύκειο στην ομαλή ένταξη στην αγορά εργασίας;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

21/4/2020

Ο ρόλος και η συμβολή της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην είσοδο των νέων στην αγορά εργασίας.

Πώς θα αξιολογούσατε τις γνώσεις στο αντικείμενο που παρέχει το Επαγγελματικό σας Λύκειο;

- Πολύ αρνητικά
- Αρνητικά
- Μέτρια
- Καλά
- Πολύ καλά

Πώς θα αξιολογούσατε τις βασικές γνώσεις που παρέχει το Επαγγελματικό σας Λύκειο;

- Πολύ αρνητικά
- Αρνητικά
- Μέτρια
- Θετικά
- Πολύ θετικά

Πώς θα αξιολογούσατε τη σχέση σας με τους διδάσκοντες στο Επαγγελματικό σας Λύκειο;

- Πολύ αρνητικές
- Αρνητικές
- Μέτριες
- Θετικές
- Πολύ θετικές

21/4/2020

Ο ρόλος και η συμβολή της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην είσοδο των νέων στην αγορά εργασίας.

Πώς θα αξιολογούσατε τις υποδομές του Επαγγελματικού σας Λυκείου;

- Πολύ ακατάλληλες
- Ακατάλληλες
- Μέτριες
- Κατάλληλες
- Πολύ κατάλληλες

Πόσο καταρτισμένοι στο αντικείμενό τους ήταν οι διδάσκοντες στο Επαγγελματικό σας Λύκειο;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

Πόσο σχετική είναι η τεκνογνωσία που σας παρέχει το Επαγγελματικό σας Λύκειο σε σχέση με τα ζητούμενα προσόντα της αγοράς εργασίας;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

21/4/2020

Ο ρόλος και η συμβολή της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην είσοδο των νέων στην αγορά εργασίας.

Πώς σας βοήθησαν οι υπάρχουσες δομές του Επαγγελματικού Λυκείου στην επιλογή του αντικειμένου των σπουδών σας;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

Εάν εργάζεστε, το αντικείμενο εργασίας σας είναι σχετικό με την επιθυμητή θέση εργασίας που είχατε;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ
- Δεν εργάζομαι / δεν εργάστηκα

Η ειδικότητα που αποκτήσατε από το Επαγγελματικό σας Λύκειο είναι στο αντικείμενο εργασίας που επιθυμείτε να εργάζεστε σήμερα;

- Ναι
- Όχι
- Δεν γνωρίζω/ δεν απαντώ
- Δεν εργάζομαι / δεν εργάστηκα

21/4/2020

Ο ρόλος και η συμβολή της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην είσοδο των νέων στην αγορά εργασίας.

Για ποιο λόγο επιλέξατε το συγκεκριμένο αντικείμενο σπουδών;

- Επιθυμία
- Επαγγελματική αποκατάσταση
- Πρόταση από διδάσκοντα
- Τυχαία Επιλογή
- Επίδραση από κοινωνικό και οικογενειακό περίγυρο
- Άλλο

Αν απαντήσατε άλλο στην προηγούμενη ερώτηση, σημειώστε εδώ την απάντησή σας.

Your answer

Εάν είκατε δυνατότητα επιλογής άλλου αντικειμένου σπουδών σήμερα, θα θέλατε να επιλέξετε άλλη ειδικότητα;

- Ναι
- Όχι
- Δεν γνωρίζω / δεν απαντώ
- Δεν εργάζομαι / δεν εργάστηκα

21/4/2020

Ο ρόλος και η συμβολή της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην είσοδο των νέων στην αγορά εργασίας.

Ποιες ήταν οι αποδοχές σας στην πρώτη θέση εργασίας;

- Αμισθί εργασία
- <300 Ευρώ
- 300-500 Ευρώ
- 500-700 Ευρώ
- >700 Ευρώ
- Δεν εργάστηκα ποτέ

Ποιες είναι οι παρούσες μηνιαίες αποδοχές σας;

- Μηδενικό εισόδημα
- <300 Ευρώ
- 300-500 Ευρώ
- 500-700 Ευρώ
- >700 Ευρώ

Πόσο αισιόδοξος/-η αισθάνεστε για τις επαγγελματικές σας προοπτικές την τρέχουσα περίοδο;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

21/4/2020

Ο ρόλος και η συμβολή της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην είσοδο των νέων στην αγορά εργασίας.

Ποιο είναι το στοιχείο που επηρεάζει την προηγούμενη απάντησή σας; Στην ερώτηση αυτή έχετε το δικαίωμα απαντήσεων πολλαπλής επιλογής.

- Ανεργία
- Αποδοχές
- Ασφαλιστικές καλύψεις
- Η ειδικότητά μου δεν έχει ζήτηση στην αγορά εργασίας
- Άλλο

Αν απαντήσατε άλλο στην προηγούμενη ερώτηση, σημειώστε εδώ την απάντησή σας.

Your answer

Τι πιστεύετε ότι πρέπει να αλλάξει στην εκπαίδευση των Επαγγελματικών Λυκείων; Στην ερώτηση αυτή έχετε το δικαίωμα απαντήσεων πολλαπλής επιλογής.

- Στελέχωση με Συμβούλους Επαγγελματικού Προσανατολισμού
- Εκσυγχρονισμός Υποδομών
- Εισαγωγή νέων αντικειμένων και ειδικοτήτων
- Περαιτέρω εκπαίδευση και κατάρτιση διδασκόντων
- Ευρεία σύνδεση με την αγορά εργασίας, μέσω προγραμμάτων ΟΑΕΔ σε επιχειρήσεις
- Κατάρτιση, δεν έχουν λόγο ύπαρξης
- Τίποτα, όλα λειτουργούν σωστά
- Άλλο

21/4/2020

Ο ρόλος και η συμβολή της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην είσοδο των νέων στην αγορά εργασίας.

Τι άλλο έχετε να προτείνετε για την αναβάθμιση της εκπαίδευσης στα
Επαγγελματικά Λύκεια;

Your answer

Submit

Never submit passwords through Google Forms.

This content is neither created nor endorsed by Google. [Report Abuse](#) - [Terms of Service](#) - [Privacy Policy](#)

Google Forms

